

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra trestního práva

Rigorózní práce

MATERIÁLNÍ A FORMÁLNÍ
VAZEBNÍ PRÁVO

Konzultant rigorózní práce:

Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Zpracovatelka rigorózní práce:

Mgr. Tereza Jelínková

Praha leden 2007

Prohlášení

„ Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně, bez cizí pomoci a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým. “

V Praze dne 20.1.2007.....

....

Mgr. Tereza Jelínková

Touto cestou bych chtěla poděkovat svému konzultantovi Doc. JUDr. Jiřímu Jelinkovi, CSc. za jeho odborné rady a pomoc při vypracování této rigorózní práce.

OBSAH

Titulní strana.....	1
Úvodní strana.....	2
Úvodní prohlášení.....	3
Poděkování.....	4
Obsah.....	5

I. ÚVODEM K INSTITUTU VAZBY V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU

PROCESNÍM.....	8
-----------------------	----------

- souvislost s ústavně zaručenými základními právy a svobodami.....9
- vymezení institutu a pojmu vazby.....10

II. ZÁKLADNÍ ZÁSADY OVLÁDAJÍCÍ TRESTNÍ ŘÍZENÍ A JEJICH SEPJETÍ

S INSTITUTEM VAZBY.....	12
--------------------------------	-----------

- zásada stíhání jen ze zákonných důvodů.....13
- zásada presumpce neviny.....15
- zásada legality.....18
- zásada oficiality.....19
- zásada přiměřenosti.....20
- zásada rychlosti řízení.....21
- zásada materiální pravdy.....21
- zásada vyhledávací.....22
- zásada volného hodnocení důkazů.....24
- zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů.....25
- zásada obžalovací.....25
- zásada veřejnosti.....26
- zásada ústnosti.....27
- zásada bezprostřednosti.....27
- zásada zajištění práva na obhajobu.....28

- zásada zvláštního (specifického) přístupu při projednávání trestních věcí mladistvých.....	31
- zásada spolupráce s orgánem sociálně – právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a osobami realizující probační programy.....	32
- zásada ochrany soukromí mladistvého.....	33
- zásada rychlosti řízení.....	33
III. PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ VAZEB A JEJICH STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA.....	36
- vazba útěková.....	38
- vazba koluzní.....	41
- vazba předstižná.....	46
- vazba vyhošťovací.....	48
- vyžadovací vazba.....	51
- vazba vydávací (extradiční).....	52
- vazba v rámci provedení průvozu osoby pro účely trestního řízení v cizině.....	53
- vazba v řízení o uznání cizozemského rozsudku.....	53
- vzetí do vazby po vyhlášení odsuzujícího rozsudku.....	54
- vazba v rámci řízení o dovolání.....	54
- vazba v rámci řízení o obnově.....	55
IV. ROZHODOVÁNÍ O VAZBĚ A PROBLEMATIKA S TÍM SOUVISEJÍCÍ....	57
- orgány činné v trestním řízení, které rozhodují o vzetí obviněného do vazby.....	58
- zákonné podmínky pro zajištění osoby vazbou.....	59
- rozhodování o dalším ponechání ve vazbě v rámci lhůt stanovených v ust. § 71 trest. řádu.....	69
- délka trvání vazby.....	74
- vyrozumění o vzetí do vazby.....	78
- prostředky nahrazující vazbu.....	79

V. ZÁVĚREM.....	105
POUŽITÁ LITERATURA A POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	110
POUŽITÁ JUDIKATURA.....	113
PŘÍLOHY.....	115

Rigorózní práce

Téma : MATERIÁLNÍ A FORMÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO

Katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

I. ÚVODEM K INSTITUTU VAZBY V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU PROCESNÍM

Účelem trestního řádu je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. V zájmu úspěšného naplnění takto vymezeného účelu trestního řízení je nutné k jeho provedení též zabezpečit přítomnost potřebných osob (rozuměj svědka, znalce, tlumočníka, ale především ve spojení na naše téma osobu obviněného).

V zájmu naplnění tohoto požadavku upravuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále již jen „tr. ř.“) v části první hlavě čtvrté nezbytné předpoklady, za nichž lze v zájmu řádného průběhu trestního řízení přijmout opatření k zajištění osob a věcí, a je zde stanoven postup pro jejich přijetí. Jedná se o tyto zajišťovací prostředky: vazba (§ 67 a násl. tr. ř.), zadržení (§ 75 a násl. tr. ř.), předvolání (§ 90 odst. 1, 2 tr. ř.), předvedení (§ 90 tr. ř.), vydání a odnětí věci (§ 78 a násl. tr. ř.), domovní a osobní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, vstup do obydlí, jiných prostor a pozemků (§ 82 a násl. tr. ř.), zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování (§ 86 a násl. tr. ř.), odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a násl. tr. ř.).

Institut vazby je právě nejvýznamnějším prostředkem sloužícím k zajištění řádného průběhu trestního řízení a zároveň také znamená nejvýraznější zásah do života dotčené osoby a jejího nejbližšího okolí.

SOUVISLOST S ÚSTAVNĚ ZARUČENÝMI ZÁKLADNÍMI PRÁVY A SVOBODAMI

Ústava České republiky zaručuje, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci (Čl. 4 ve spojení s Čl. 90) a státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon (Čl. 2 odst. 3). Podle čl. 4 Ústavy jsou základní práva a svobody pod ochranou soudní moci. Čl. 7 odst. 1 Listiny zaručuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, která může být omezena jen v případech stanovených zákonem. Lále Listina stanoví, že osobní svoboda je zaručena (čl. 8 odst. 2). Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Dále Listina upravuje podmínky zadržení (čl. 8 odst. 3), zatčení (čl. 8 odst. 4) a vzetí do vazby (čl. 8 odst. 5). Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených zákonem. Zatkout obviněného je možné jen na písemný odůvodněný příkaz soudce a nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

Shora citované ustanovení Listiny je výrazem užšího pojetí pojmu osobní svobody a určuje procesní záruky především trestněprávního charakteru tím, že negativně vymezuje rámec zákonem přípustných zásahů do této sféry.

K omezení osobní svobody tak může dojít pouze ve vymezených případech a postupem stanoveným zákonem, přičemž omezením osobní svobody se zde rozumí zadržení obviněného nebo podezřelého z trestného činu, zatčení obviněného, vzetí do vazby, převzetí a držení osoby v ústavní zdravotnické péči bez jejího souhlasu. Vzhledem k tomu, že Listina ponechala stanovení konkrétních vazebních důvodů a lhůt na příslušných ustanoveních trest. řádu, je čl. 8 odst. 5 Listiny východiskem pro ustanovení § 67 a násl. tr. ř., která podrobně vymezují předpoklady pro vzetí do vazby a její trvání.

VYMEZENÍ INSTITUTU VAZBY

Institut vazby je trestněprocesní úkon, a představuje nejzávažnější trestněprocesní zajišťovací opatření. Účelem vazby jako zajišťovacího institutu je zajistit osobu obviněného pro účely trestního řízení a výkonu trestu, zabránit obviněnému, aby mařil či ztěžoval provádění důkazů, vyhýbal se trestnímu řízení nebo trestu, popřípadě zabránit mu v dokonání trestného činu nebo v páchání nové trestné činnosti.

Vazba má vždy jen zajišťovací funkci. Vazbu proto nelze pokládat za nějakou podobu trestní sankce (nemá sankční funkci), není ani nějakým výchovným prostředkem (nemá výchovnou funkci), vazba rovněž není trestem za procesní neposlušnost (jako je tomu např. u pořádkové pokuty) a vzetí osoby do vazby rovněž neprejudikuje spáchání trestného činu ze strany obviněného (princip presumpce nevinu). Omezení osobní svobody vazbou v trestním řízení má vždy povahu předběžného opatření k umožnění provedení řádného a spravedlivého trestního řízení, je to částečně i opatření preventivního charakteru, ale v žádném případě nemá povahu satisfakční či represivní.

Vazba je mimořádný prostředek omezení osobní svobody, který v žádném případě nelze brát jako samozřejmou součást trestního stíhání každého závažnějšího trestného činu.

Vazba představuje krajní a výjimečné opatření ze strany orgánů činných v trestním řízení, jež musí být úměrné závažnosti stíhaného trestného činu, včetně zákonem předpokládané sankce, která konkrétnímu obviněnému hrozí (princip proporcionality) a jež může být aplikováno jen tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinými, mírnějšími zajišťovacími prostředky (princip fakultativnosti a subsidiarity).

Cílem těchto nastíněných principů je zejména zabezpečit redukci počtu vazeb, urychlení vazebního řízení, zkrácení délky trvání vazby, stanovení maximální přípustnosti trvání vazby v závislosti na závažnosti stíhaného trestného činu, rozšíření možnosti uplatnit instituty nahrazující vazbu,

zprecnění důvodů vazby a rozšíření kompetencí státního zástupce v rozhodování o vazbě v přípravném řízení.

Podstatou vazby je dočasné omezení osobní svobody obviněného rozhodnutím soudu v uzavřeném ústavu (vazební věznici) ministerstva spravedlnosti. O vzetí do vazby vždy rozhoduje soud (soudce). V přípravném řízení tak soudce činí jen na návrh státního zástupce.

Vazba není prostředek nátlaku na obviněného a v tomto smyslu nesmí být užívána, či zneužívána. Ve výkonu vazby nesmí být ponižována lidská důstojnost obviněného a tento nesmí být podrobován fyzickému ani psychickému nátlaku.

Vazba zasahuje výrazným způsobem do života obviněného a jeho nejbližšího okolí. Samozřejmě má vliv i na jeho profesní život, a to zejména pokud je v době uvalení vazby v zaměstnaneckém poměru. Proto je nutné v této souvislosti podotknout, že vzetí zaměstnance do vazby samo o sobě není výpovědním důvodem ani důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru, považuje se za překážku v práci na straně zaměstnance, za kterou mu nepřísluší náhrada mzdy. Zaměstnavateli se vzetí do vazby oznamuje, ten by mohl okamžitě zrušit pracovní poměr zaměstnanci nebo mu dát výpověď, jestliže by byl vzat do vazby v souvislosti s jednáním, jímž porušil pracovní kázeň zvláště hrubým způsobem.

Cílem této práce je přiblížení institutu vazby v českém trestním řízení, uvést, v čem spočívají specifika tohoto zajišťovacího opatření v souvislosti s rozhodováním o něm, vymezit jednotlivé druhy vazby z hlediska jejich důvodů a účelů a především zdůraznit hlavní předpoklady pro rozhodnutí o vazbě a jejím dalším trvání.

II. ZÁKLADNÍ ZÁSADY OVLÁDAJÍCÍ TRESTNÍ ŘÍZENÍ A JEJICH SEPJETÍ S INSTITUTEM VAZBY

Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení. V důsledku své povahy jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů.

Význam základních zásad trestního řízení je několikery:

- *poznávací*, neboť bez jejich znalosti nelze pochopit smysl, podstatu trestního řízení jako celku, i smysl a význam jednotlivých institutů trestního řádu
- *interpretační*, neboť jsou důležitým interpretačním vodítkem při výkladu zákona a jeho jednotlivých institutů
- *aplikační*, neboť základní zásady trestního řízení jsou důležité vodítko pro aplikaci při řešení konkrétních sporných otázek trestního řízení
- *pro tvorbu práva*, neboť je třeba zkoumat, zda dosavadní základní zásady trestního řízení vyhovují a zda není žádoucí jejich změna.

Základní zásady trestního řízení je třeba chápat a následně i vykládat jako vnitřně jednotný celek, neboť zásady se navzájem podmiňují a respektování jedné z nich je častým předpokladem pro uplatnění dalších. Některé zásady obecně zavazují všechny osoby zúčastněné v trestním řízení po celou jeho dobu, určité zásady jsou však natolik specifické, že jsou určující pouze pro postup některých orgánů činných v trestním řízení nebo pouze pro určité stádium trestního řízení.

Provázanost zásad trestního řízení s Ústavou, Listinou a Úmluvou vyplývá ze skutečnosti, že trestní právo výrazně zasahuje do základních práv a svobod člověka garantovaných těmito dokumenty. A právě mnohé ze základních zásad trestního řízení jsou obsaženy v Ústavě nebo Listině základních práv a svobod.

Jedná se o následující základní principy: zásada zajištění práva na obhajobu, presumpce neviny, veřejnosti, ústnosti, zásada stíhání jen ze zákonných důvodů.

Skutečnost, že některé ze základních zásad trestního řízení Listina základních práv a svobod povyšuje do roviny ústavní, resp. přiznává jim ústavní ochranu, zdůrazňuje jejich zvláštní význam pro výkon spravedlnosti v právním státě.

Trestní řízení je ovšem ovládáno i jinými ústavně chráněnými procesními zásadami, než jen takovými, které jsou vyjmenovány v ustanovení § 2 tr. řádu. Jsou jimi například zásada rovnosti účastníků (čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 37 odst. 3 Listiny), zákaz dvojího odsouzení, princip ne bis in idem (čl. 40 odst. 5 Listiny), zákaz retroaktivity (čl. 40 odst. 6 Listiny).

Cílem této kapitoly je po tomto obecném výkladu popsat jednotlivé základní zásady a především vymežit, zda se také uplatňují ve vazebních věcech, popř. popsat jakým způsobem a v jaké míře.

ZÁSADA STÍHÁNÍ JEN ZE ZÁKONNÝCH DŮVODŮ (§ 2 ODS. 1)

Ustanovení § 2 odst. 1 tr. ř. říká, že *nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon*. A jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, ustanovení trestního řádu v sobě obsahují principy stanovené Listinou, Ústavou a Úmluvou, a tyto dále konkretizují, tak právě tato zásada je zdárným příkladem, neboť navazuje na čl. 8 odst. 2 Listiny (dle něhož nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon), a vyjadřuje zásadu stíhání jen ze zákonných důvodů, která také bývá nazývána „zásadou řádného zákonného procesu“. Článkem 8 odst. 1 Listiny se zaručuje každému osobní svoboda. Dle ustanovení čl. 8 odst. 2 věty první Listiny nesmí být nikdo stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Odst. 2 tak vytváří prostor a zároveň stanoví hranice pro omezení osobní svobody. Zbavením svobody

ve smyslu tohoto ustanovení je třeba rozumět odnětí, resp. omezení osobní svobody. Každý zákonem předvídaný zásah do základních práv je třeba odůvodnit tak, aby z odůvodnění vyplýval účel, pro který je základní právo (v daném případě osobní svoboda) omezováno, přičemž účel omezení Listina buď u některých základních práv výslovně vymezuje (např. udržení veřejného pořádku, ochrana zdraví, mravnosti, veřejné bezpečnosti) anebo předvídá, že účel omezení vymezí zákonodárce v zákonu, na jehož vydání odkazuje. To je také případ čl. 8 odst. 2 Listiny, který předvídá úpravu účelu omezení osobní svobody zákonem, tj. trestním řádem, při jehož aplikaci soud postupuje v řízení, na jehož konci rozhoduje o vině a trestu obviněného. Při interpretaci a aplikaci základní právo omezujícího zákona je soud povinen postupovat tak, aby minimalizoval zásah do základního práva, a to výběrem popřípadě výkladem aplikačních podmínek prostředků, které mají vést k naplnění účelu zákonem sledovaného, tj. v případě trestního řádu především zjištění trestných činů řádným postupem orgánů činných v trestním řízení. V daném případě jde o ustanovení § 2 odst. 5 a 6 tr. ř., která upravují postup při získávání a zejména při hodnocení důkazů. Jako v případě každého omezení základního práva, tak i v tomto případě je třeba trvat na tom, že jednak musí být z odůvodnění napadeného rozhodnutí řádnost postupu seznatelná, a to ve smyslu zdůvodnění aplikovatelnosti ustanovení trestního řádu, na jejichž základě má být osobní svoboda následně omezena v návaznosti na zjištěný skutkový stav. Proces hodnocení důkazů a jeho výsledek musí šetřit základní zásady trestního řízení.

Ze zásad hodnocení důkazů (§ 2 odst. 5 a 6 tr. ř.) a ze zásady presumpce neviny (§ 2 odst. 2 tr. ř. resp. čl. 40 odst. 2 Listiny) vyplývá, že jsou-li možné dva či více výkladů provedených důkazů, nelze učinit zjištění, které nejvíce zatěžuje obviněného, a to právě s ohledem na presumpci neviny.

Tato zásada je nejdůležitější zásadou trestního procesu, což vyplývá již z toho, že ji zákonodárce jmenuje v ustanovení o základních zásadách na prvním místě, a že jde o zásadu ústavněprávní úrovně. Zásada stíhání jen ze

zákonných důvodů je také procesním vyjádřením zásady „nullum crimen sine lege“. Jestliže by tato zásada nebyla respektována, mnohé z dalších zásad by nejen ztratily své opodstatnění, ale nemohly by být ani uplatněny.

Podrobná úprava způsobu vedení trestního řízení a stanovení, které zákonné prostředky lze použít a které nikoli, je základním předpokladem, že bude vyloučeno bezdůvodné stíhání osoby a zaručeno, že do práv osoby, která je stíhána důvodně, nebude zasahováno víc než je v dané věci nezbytně nutné.

Podle čl. 8 odst. 5 Listiny nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů, na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

Úprava vzetí do vazby a jejího trvání musí být vykládána tak, aby v trestním řízení nedocházelo k bezdůvodnému zbavení osobní svobody dotčených osob, výrazně se zde projevuje zásada zdrženlivosti, tj. požadavek zasahovat při trestním řízení co nejméně do práv a svobod člověka. Ust. § 68 odst. 1 tr. ř. výslovně stanoví, že do vazby lze vzít pouze osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání. Tedy zahájení trestního stíhání ze zákoných důvodů a stanoveným způsobem je nezbytnou podmínkou pro rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby.

ZÁSADA PRESUMPCE NEVINY (§ 2 Odst. 2)

Ustanovení § 2 odst. 2 tr. ř. říká: *“Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.”* Z tohoto předpokladu vychází celé pojetí vazby jako prostředku ryze zajišťujícího, nikoli trestajícího a odpovídají tomu i zásady výkonu vazby. Dokud není pravomocně vyslovena vina osoby vzaté do vazby, smí být během výkonu vazby podrobena jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti, nesmí být ponižována její lidská důstojnost a nesmí být podrobována fyzickému ani psychickému nátlaku.

Zásada presumpce nevinoty je pravidlem ústavněprávní úrovně a je navíc zakotvena také v mezinárodních dokumentech o lidských právech. Presumpce nevinoty je tedy především ústavněprávní zásadou. Podle čl. 40 odst. 2 Listiny každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.

Presumpce nevinoty bývá přiřazována k zásadám týkajícím se dokazování, neboť obviněnému musí být jeho vina prokázána úplně, nepochybně a zákonnými prostředky. Proto tedy jestliže po provedení všech dostupných důkazů zůstanou pochybnosti o vině obviněného a nepodaří-li se tyto pochybnosti rozptýlit dalším prováděním reálně dostupných důkazů, vynese soud vždy definitivní rozhodnutí, a to zprošťující rozsudek, který má po nabytí právní moci všechny důsledky *rei iudicatae*.

Vzetí do vazby a podmínky výkonu vazby nesmí být nikdy zneužívány k působení na obviněného, aby učinil výpověď nebo se doznal ke spáchání trestného činu. Důvody vazby jsou sice vymezeny poměrně nezávisle na tom, v jaké míře byly nebo mohly být obviněným naplněny zákonné znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu, přesto však s ohledem na zásadu přiměřenosti a zdrženlivosti, rovněž na skutečnosti, že vazba vždy představuje závažný zásah do základních práv a svobod osoby, vůči níž je uplatněna, a s přihlédnutím k principu humanismu trestního práva, nepřichází vazba v úvahu, pokud je obvinění z trestného činu zřejmě nepodložené.

Stejně tak vazbu obviněného nelze v žádném případě chápat jako předběžný výrok o vině, neboť to by bylo v rozporu s touto zásadou. Na druhé straně je však soudce při rozhodování o vazbě povinen přihlížet nejen k tomu, zda je dán některý z formálních důvodů vazby dle § 67 tr. ř., ale současně přezkoumat i důvodnost obvinění, toto však činí v rozsahu nezbytném pro posouzení dalšího hlediska odůvodněnosti vazby, tedy že- jak stanoví dovětek ust. § tr. ř. – dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují

tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný.

Z toho lze dovodit, že pokud by soud při rozhodování o vazbě zjistil, že trestní stíhání je zjevně nedůvodné, nemůže zastavit trestní stíhání ani dát závazný pokyn státnímu zástupci nebo policii a další jeho postup bude směřovat k závěru, že nejsou splněny všechny podmínky stanovené zákonem pro vzetí, resp. ponechání, obviněného ve vazbě a k rozhodnutí o jeho propuštění. Povinnost přezkoumat důvodnost obvinění má státní zástupce v rámci výkonu dozoru v přípravném řízení.

Jsou-li v projednávané věci důvodné pochybnosti o skutkové otázce významné pro rozhodnutí o vině, a nelze-li provést další důkazy, které by tyto pochybnosti vyvrátily, je nutné rozhodnout ve prospěch obviněného. Tímto pravidlem - pochybnost prospívá obviněnému - *in dubio pro reo*, jsou soudy povinny se řídit pouze za důležitého předpokladu, že i po vyčerpání všech dosažitelných důkazů zůstanou o skutkové otázce nadále důvodné pochybnosti, které nelze rozptýlit provedením a zkoumáním dalších dostupných důkazů. Pochybnosti se musí týkat otázek skutkových, nikoli právních, neboť o otázkách právních musí orgány činné v trestním řízení rozhodnout podle zásady *iura novit curia*, tedy soud zná právo. V tomto případě má totiž nedokázaná vina stejný význam jako dokázaná nevina.

Z povahy věci plyne, že shora uvedené musí být plně respektováno při rozhodování o meritu věci, specifika rozhodování o vazbě jsou v tomto směru natolik odlišná, že se v nich tento princip neuplatní ve své čisté podobě. I zde však platí, že v pochybnostech bude rozhodnuto ve prospěch obviněného a to jak při posuzování důvodných obav a pravděpodobnosti existence dalších skutečností, jež jsou nezbytným předpokladem pro vzetí, resp. ponechání obviněného ve vazbě, tak při rozhodování, zda nelze účelu vazby dosáhnout jiným opatřením. Soudce rozhodující o vazbě musí být přesvědčen, že zde jsou dány vazební důvody a že dosud zjištěné

skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek byl spáchán, naplňuje znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že jej spáchal obviněný, a vazbu nelze nijak nahradit. Pochybnosti nemusí nutně vést k propuštění obviněného na svobodu, zásada *in dubio pro reo* zde není respektována tak absolutně, protože právě případná vazba má ve většině případů zajistit, aby mohlo vyšetřování předmětného skutku vést k úplnému zjištění všech rozhodných skutečností.

ZÁSADA LEGALITY (§ 2 ODS. 3)

Pravidlo, podle něhož *státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak*, vyplývá i ze zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a to tedy za splnění následujících předpokladů: jsou – li naplněny zákonné důvody pro trestní stíhání a neplatí – li tu některá z výjimek z této zásady.

V přípravném řízení státní zástupce podává návrh na vzetí do vazby, označuje důvod, pro který má být takto rozhodnuto, a případně navrhuje opatření vazbu nahrazující. Státní zástupce má dále výraznou roli při rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě během přípravného řízení, neboť soudce v přípravném řízení rozhoduje o dalším trvání vazby pouze v případech, kdy státní zástupce nevyhoví žádosti o propuštění, nepřijme opatření vazbu nahrazující, ponechá obviněného ve vazbě a je podána stížnost. Trestní řád nestanoví výslovně následky v případě, kdy státní zástupce podle cit. ust. v dané lhůtě nerozhodne, tak je určeno pouze v § 71 odst. 2 a 9 tr. ř., kde je stanovena povinnost obviněného propustit jako důsledek marného uplynutí lhůty, a takto je třeba postupovat i za této situace.

ZÁSADA OFICIALITY (§ 2 ODS. 4)

Zásada oficiality je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 4 tr. ř. formulací, podle které *“nestanoví-li zákon něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti“*. Trestní řád spojuje zásadu oficiality s požadavkem urychleného projednání věci a principem šetření práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána.

Orgánům činným v trestním řízení je uloženo postupovat z úřední povinnosti tak, aby byl za podmínek stanovených zákonem naplněn účel trestního řízení, přičemž tato povinnost je podrobněji rozvedena v § 158 odst. 1 tr. ř., § 2 zák. o státním zastupitelství a § 181 odst. 2 tr. ř. Jakmile jsou dány zákonné podmínky pro provedení určitého procesního úkonu, je příslušný orgán zásadně povinen takový provést a nemůže od něho upustit pro jeho neúčelnost nebo proto, že si jeho provedení účastníci procesu nepřejí, neboť tato zásada vyjadřuje zvláštní povahu trestního řízení, ve kterém se uplatňují nejen individuální zájmy, ale v rozhodující míře zájmy celé společnosti.

Ohledně vazebních věcí je nutné podotknout, že i při splnění všech, zákonem vymezených podmínek, nemá soud povinnost rozhodnout o vzetí do vazby, vždy je tu velký prostor pro uvážení, zda je s přihlédnutím ke všem okolnostem vazba obviněného opravdu na místě.

K pravidelnému přezkoumávání odůvodněnosti vazby je v přípravném řízení oprávněn, resp. povinen státní zástupce, činí ve lhůtách stanovených ust. § 71 odst. 3, 4 tr. ř. a po podání obžaloby se povinnost přesouvá na soud. Návrhu státního zástupce je zapotřebí také v případě rozšíření důvodů vazby za jejího trvání a k rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě z důvodu písm. b) § 71 odst. 2 tr. ř.

ZÁSADA PŘIMĚŘENOSTI (§ 2 ODS. 4)

V ustanovení § 2 odst. 4 věta druhá tr. ř. stanoví, že *orgány činné v trestním řízení musí postupovat s plným šetřením občanských práv zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami*. Toto pravidlo se označuje jako zásada přiměřenosti, nebo také zásada zdrženlivosti. Jejím obsahem je požadavek, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly tak, aby co nejméně zasahovaly do základních práv a svobod občanů.

Zásada přiměřenosti se uplatňuje zejména u institutů sloužících k zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení.

Proto je třeba zdůraznit, že z tohoto principu především vyplývá povinnost všech orgánů činných v trestním řízení trestní věci projednávat co nejrychleji a s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech, na základě zákona a v nezbytné míře, pro zajištění účelu trestního řízení. Tato zásada má tedy široké uplatnění i v rozhodování ve věcech vazebních, kdy v celém průběhu trestního stíhání je kladen požadavek právě na neustálé posuzování, zda vzhledem ke všem dosud zjištěným skutečnostem je vazba obviněného přiměřená závažnosti spáchaného skutku a osobě obviněného, nelze –li ji nahradit jiným opatřením. Proto výrazem zásady přiměřenosti je rovněž možnost přijmout trestním řádem taxativně vymezená opatření, kterými lze dosáhnout stejného účelu a která neznamenaají tak výrazný zásah do práv a svobod obviněného: záruka za další chování obviněného, slib obviněného, dohled probačního úředníka a peněžitá záruka, což však bude předmětem dalšího výkladu.

ZÁSADA RYCHLOSTI ŘÍZENÍ (§ 2 ODS. 4)

Článek 38 odst. 2 Listiny stanoví mimo jiné právo každého na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů. Trestní řád stanoví, že *orgány činné v trestním řízení musí projednávat trestní věci co nejrychleji*. Význam rychlého projednání trestních věcí vede k tomu, že tento požadavek je považován za základní zásadu trestního řízení. Vedle zájmu na včasném projednání věci z důvodu kvality, dosažitelnosti a použitelnosti důkazních prostředků a zájmů společnosti na zjištění pachatele konkrétní trestné činnosti, je zde požadavek, aby o oprávněnosti jakéhokoli obvinění vůči osobě bylo rozhodnuto co nejdříve. Přiměřenost doby řízení nelze vyjádřit pevně, je objektivně podmíněna charakterem projednávané věci a musí být zkoumána ve světle konkrétních okolností případu s přihlédnutím ke složitosti věci, chování obviněných a dalších osob, součinnosti příslušných orgánů, je – li jí v dané věci zapotřebí.

Požadavek rychlého projednání věci se projevuje zejména ve vazebním řízení. Trestní řád výslovně uvádí (§ 71 odst. 1), že orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyřizovat vazební věci přednostně a s největším urychlením. Nepochybně k rychlosti řízení ve vazebních věcech přispívá stanovení nepřekročitelných lhůt pro trvání vazby (§ 71). Nejzávažnějším důsledkem průtahů ve vazebních věcech je povinnost propustit obviněného z vazby na svobodu, jestliže je překročena nejvyšší možná, zákonem stanovená, délka jejího trvání.

ZÁSADA MATERIÁLNÍ PRAVDY (§ 2 ODS. 5)

Ustanovení § 2 odst. 5 věta první říká, že *orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí*.

Při rozhodování o vazbě obviněného, je zapotřebí v první řadě zjistit, jestli jsou splněny předpoklady pro její uplatnění. Nelze čekat až na získání jistoty bez důvodných pochybností jako při meritorním rozhodování. Soud může dojít pouze k závěru, že z dosud shromážděného důkazního materiálu vyplývá, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo proti obviněnému zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky shora uvedeného trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že se jej dopustil obviněný, a po zhodnocení aktuální důkazní situace konstatovat, zda jsou dány důvody vazby, či nikoli, případně může – li být nahrazena. Vzhledem k tomu, že o vazbě musí být rozhodnuto ve velmi krátkých lhůtách, nelze požadovat, aby všechny skutečnosti, z kterých soud při rozhodování o vazbě vychází, byly zachyceny jako důkazy v procesní formě stanovené pro řízení před soudem. Je to dáno samotnou povahou počáteční etapy trestního řízení, kdy je zpravidla obviněný brán do vazby. To však nebrání tomu, aby tyto neformální podklady sloužily k odůvodnění procesního rozhodnutí o vzetí do vazby a bude věcí dalšího průběhu trestního stíhání zdokumentovat tyto informace procesně bezvadným způsobem. Vždy je však nutné respektovat požadavek zákonného získání těchto podkladů (důkazů).

ZÁSADA VYHLEDÁVACÍ (§ 2 Odst. 5)

Ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. uvádí následující: „*V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhopvat a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného. To nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.*“ konkretizuje zásadu oficiality pro důkazní řízení a taktéž zajišťuje, aby byla respektována zásada pravdivého zjištění

skutkového stavu věci. Odpovědnost za zjištění skutkového stavu tedy nesou orgány činné v trestním řízení a v konečném důsledku soud, i když role stran byla v řízení před soudem shora uvedenou zásadou značně zdůrazněna a posílena.

Zásada vyhledávací se neuplatňuje stejnou měrou ve všech stádiích trestního řízení. V plném rozsahu se uplatňuje v předsoudním stadiu trestního řízení – v přípravném řízení. Jen v omezeném rozsahu se uplatňuje zásada vyhledávací ve stadiu předběžného projednání obžaloby. Důkazní iniciativa soudu může být zaměřena pouze na zjišťování omezeného okruhu skutečností. V řízení před soudem je zvýrazněna role a odpovědnost stran při zjišťování skutkového stavu, zejména strany žalobce – státního zástupce. Státní zástupce v řízení před soudem vystupuje tak, aby byly objasněny všechny podstatné skutečnosti rozhodné z hlediska obžaloby. Za tím účelem opatřuje z vlastní iniciativy nebo na žádost předsedy senátu i další důkazy, které nebyly dosud opatřeny či provedeny. V odvolacím řízení se zásada vyhledávací uplatní v rozsahu, v jakém odvolací soud sám provádí dokazování. Odvolací soud zásadně může provádět dokazování, nejde – li o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně. V přezkumném řízení se na základě mimořádných opravných prostředků uplatňuje vyhledávací zásada jen výjimečně, neboť dokazování se neprovádí buď vůbec, anebo jen ve velmi omezeném rozsahu daném povahou opravného prostředku.

Pokud jde o rozhodování o vazbě, platí tato zásada s výhradou určitých odlišností vyplývajících z jeho povahy, a to zejména v přípravném řízení. I zde však platí, že mají být zjištěny okolnosti svědčící nejen pro vzetí obviněného do vazby nebo pro její další trvání, ale též okolnosti svědčící pro jeho propuštění nebo nahrazení vazby jiným opatřením. Státní zástupce v přípravném řízení podá návrh na vzetí do vazby, ke uvede i konkrétní okolnosti a důvody, proč takový postup zvolil. Soud zpravidla nemá velkou možnost doplňovat dokazování, a to vzhledem k lhůtě, v níž má své

rozhodnutí učinit, ale také k dosavadní důkazní situaci, a vychází tedy z listin obsažených v předloženém trestním spise a z provedeného výslechu obviněného. Obviněný má samozřejmě právo kdykoli navrhnout důkazy na podporu svého tvrzení, že vazba není v dané situaci nutná, a předložit návrhy na přijetí opatření, kterými by mohla být narazena. Tento postup však spíše volí v rámci stížnosti proti rozhodnutí o vzetí do vazby nebo při podávání žádostí o propuštění na svobodu.

ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ (§ 2 ODS. 6)

Podle ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. : „ *Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.*“ Respektování předmětné zásady je určující pro naplnění zásady zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, uplatňuje se ve všech stádiích trestního řízení a musí ji respektovat všechny orgány činné v trestním řízení. Podstata zásady volného hodnocení důkazů znamená, že orgány činné v trestním řízení nemají zákonem stanovenou, jaké množství důkazů je nezbytně nutné provést k prokázání potřebných skutečností a v zásadě ani jakého druhu důkazního prostředku lze použít a ani nejsou předem upravena kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů a stanoveno, jak má být hodnocena důkazní síla určitého důkazu. Zásada volného hodnocení důkazů nutí orgány činné v trestním řízení přihlídnout k okolnostem konkrétního případu, k jeho zvláštnostem, a tedy brání mechanickému postupu při hodnocení důkazů. Hodnocení důkazů je dovršením procesu dokazování. Rozumí se tím myšlenková činnost orgánu činného v trestním řízení, kterou tento orgán přisuzuje získanému důkazu určitou hodnotu, pokud jde o jeho závažnost pro rozhodnutí, pokud jde o jeho pravdivost a zákonnost.

Zásada volného hodnocení důkazů neznamena libovůli při hodnocení a rozhodování. Zásada volného hodnocení důkazů neznamena, že by soud při

svém rozhodování měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoliv, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry opře a které opomene.

V rámci rozhodování o vazbě je především hodnocena výpověď obviněného z pohledu obav odůvodňujících jeho vzetí do vazby (bude se vyhýbat trestnímu stíhání, ovlivňovat svědky, opakovat trestnou činnost, atd.) a možností jejího nahrazení, ve světle dalších zjištěných okolností (obviněnému hrozí vysoký trest, v minulosti se opakovaně dopouštěl trestné činnosti stejné povahy, atd.).

ZÁSADA SPOLUPRÁCE SE ZÁJMOVÝMI SDRUŽENÍMI OBČANŮ (§ 2 ODS. 7)

Trestní řád vyjadřuje zásadu spolupráce orgánů činných v trestním řízení se zájmovými sdruženími občanů v ustanovení § 2 odst. 7: „*Všechny orgány činné v trestním řízení spolupracují se zájmovými sdruženími občanů a využívají jejich výchovného působení.*“ Smyslem této zásady je zejména posílení výchovného působení trestního řízení, předcházení a zamezování trestné činnosti.

Zájmová sdružení občanů se mohou podílet nejen na předcházení a zamezování trestné činnosti, odhalování trestných činů a zajišťování účasti veřejnosti na veřejném projednání věci, ale zejména mají spolupůsobit při výchově osob, vůči kterým je nebo bylo vedeno trestní řízení.

Zájmová sdružení mohou navrhnout, aby vazba obviněného byla nahrazena jejich zárukou, mohou podávat za obviněného žádost o udělení milosti a o zahlazení odsouzení, mohou žádat o podmíněné propuštění.

ZÁSADA OBŽALOVACÍ (§ 2 ODS. 8)

Zásada ovlivňující uspořádání řízení před soudem, kdy jejím prostřednictvím dochází k rozdělení procesních funkcí: strana obžaloby vystupuje vůči obhajobě a řízení vede nestranný soud, je vyjádřena v ust. §

2 odst. 8 tr. ř. : „ *Trestní stíhání před soudem je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání, které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.*“ Z povahy této zásady vyplývá, že se na řízení ve vazebních věcech neužije. Určitý její odraz lze spatřovat v ust. § 68 odst. 1 a § 71 odst. 2 tr. ř., dle něhož v přípravném řízení nemůže soud rozhodnout o vzetí obviněného do vazby a o jeho ponechání ve vazbě z důvodů podle § 67 tr. ř., aniž by byl podán návrh ze strany státního zástupce.

ZÁSADA VEŘEJNOSTI (§ 2 ODS. 10)

Zásada veřejnosti je v trestním řádu upravena zejména v § 2 odst. 10, podle kterého se *trestní věci před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání účastnit a jednání sledovat*. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v trestním řádu.

Zásada veřejnosti znamená, že kromě přímých účastníků trestního řízení jsou oprávněni být přítomni při soudním projednání také jiní posluchači.

Veřejné je vždy – s výhradou možnosti vyloučení veřejnosti – hlavní líčení a veřejné zasedání, oproti tomu v přípravném řízení je z důvodu odhalování a vyšetřování trestné činnosti tato zásada potlačena a působí zprostředkovaně, když je přímá účast veřejnosti nahrazena průběžnými zprávami sdělovacích prostředků, kterým byly informace poskytnuty orgány činnými v trestním řízení v souladu s ust. § 8a tr. ř. Veřejnost může být obecně vyloučena s ohledem na ochranu utajovaných skutečností, mravnosti, nerušeného průběhu jednání, bezpečnosti nebo jiného důležitého zájmu svědků, nebo se může jednat pouze o určité osoby, jejichž účast je v dané chvíli nežádoucí. Zásada veřejnosti je velmi omezena, pokud jde o trestní řízení vedené vůči mladistvému.

Pokud jde o rozhodování o vazbě, a to zejména v přípravném řízení, zásada veřejnosti se neuplatní. Účastnit se jednání v rámci rozhodování

sudu o vzetí do vazby je umožněno obviněnému, jeho obhájci, státnímu zástupci a v případě mladistvého jeho zákonnému zástupci a pracovníku úřadu sociálně – právní ochrany dítěte. Rozhodování soudu o dalším trvání vazby se koná v neveřejném zasedání za stálé přítomnosti všech členů senátu a zapisovatele. Dosavadní odst. 2 cit. ust., který z účasti na neveřejném zasedání vylučoval další osoby, byl zrušen nálezem Ústavního soudu, s ohledem na právo obviněného být slyšen v rámci rozhodování o vazbě.

ZÁSADA ÚSTNOSTI (§ 2 ODS. 11)

Ustanovení § 2 odst. 11 tr. ř. stanoví: „*Jednání před soudy je ústní, důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslyší.*“ Zásada ústnosti tedy spočívá v tom, že soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů, pokud se nejedná o některou ze zákonem stanovených výjimek.

V rámci rozhodování o vazbě se zásada ústnosti neuplatní v celém svém rozsahu, ale pouze v případech, kdy bude třeba vyslechnout obviněného, příp. další osoby, s výslechem obviněného však nelze ztotožňovat jeho právo na slyšení, které nutně neznamená ústní přednes a pokud obviněný ve své žádosti o propuštění na svobodu nebo v návrhu na přijetí některého z opatření nahrazujícího vazbu uvádí všechny potřebné údaje, není zde potřeba jej osobně vyslechnout, pokud se tak stalo v době nedávné a od té doby nenastaly zřejmě žádné nové skutečnosti, neboť svého práva na slyšení bezpochyby využil i písemným podáním k soudu.

ZÁSADA BEZPROSTŘEDNOSTI (§ 2 ODS. 12)

Ustanovení § 2 odst. 12 tr. ř. : „*Při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném i neveřejném zasedání smí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny.*“ Toto pravidlo v sobě zahrnuje dva předpoklady: rozhodovat na základě důkazů provedených

přímo před soudem a čerpat důkazy z pramene co nejbližšího zjišťované skutečnosti. Tato zásada je stěžejní pro řízení před soudem a právě s ohledem na ni se těžiště dokazování přesunulo z přípravného řízení, v němž se provedou pouze důkazy mající povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu. Zásada bezprostřednosti zahrnuje zásadu veřejnosti a ústnosti, je velmi důležitá pro hodnocení provedených důkazů, kdy si soud může vytvořit přímý a tudíž minimálně zkreslený názor na skutečnosti významné pro dané rozhodnutí.

V rámci rozhodování o vazbě nenachází zásada bezprostřednosti uplatnění. Jak již bylo uvedeno, činí soud mnohá zjištění na základě informací, které nejsou jako důkazy vůbec procesně použitelné a své závěry o odůvodněnosti vazby opírá o údaje obsažené v předloženém vyšetřovacím spise. Provádí pouze výslech obviněného, a to zejména ke zjištění údajů k jeho osobě.

ZÁSADA ZAJIŠTĚNÍ PRÁVA NA OBHAJOBU (§ 2 ODS. 13)

Zásada zajištění práva na obhajobu je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 13, podle něhož: „*Ten, proti němuž se vede trestní řízení, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce. Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.*“ Právo na obhajobu náleží svou povahou mezi procesní garanty práva na spravedlivý proces, odráží se v něm zásada presumpce neviny, je jedním ze základních předpokladů ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Smyslem této zásady, zavazující všechny orgány činné v trestním řízení a platné ve všech stádiích trestního řízení, je zaručit plnou ochranu zákonných zájmů a práv osoby, proti níž se řízení vede, tak, aby byly náležitě a včas objasněny skutečnosti, které tuto osobu viny zbavují, nebo jí alespoň zmírňují.

Obsahem zásady zajištění práva na obhajobu jsou zejména:

- právo hájit se sám a prostředky podle vlastního rozhodnutí (tzv. obhajoba materiální). Ustanovení § 33 odst. 1 tr. ř. konkrétně upravuje práva obviněného v trestním řízení. Ten má v rámci výkonu těchto práv v zásadě dvě možnosti, a to postupovat aktivně a uvádět skutečnosti na svou obhajobu, navrhnout důkazy k prokázání své nevinu, vyjadřovat se k prováděným důkazům, podávat žádosti a opravné prostředky, nebo jednat pasivně, odmítnout vypovídat a nechat na orgánech činných v trestním řízení, aby samy zjistily skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a prokázaly mu vinu. Je pouze na obviněném, jaký způsob své obhajoby si zvolí a nelze jej nikterak nutit k jinému postoji. Právo osobní obhajoby je uvedeno zejména v ustanovení § 33 odst. 1 a zahrnuje: právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se obviněnému kladou za vinu a k důkazům o nich, obviněný však není povinen vypovídat, právo uvádět okolnosti a důkazy sloužící k obhajobě obviněného, právo činit návrhy a podávat žádosti, právo vyhledat důkaz, navrhnout provedení důkazu a za podmínek stanovených v trestním řádu samostatně důkazy provádět, právo podávat opravné prostředky. Institucionálně garantovaná možnost obviněného návrhy a námitkami účinně participovat na soudním řízení, patří mezi základní pravidla soudního řešení sporů, a tyto nároky je třeba vztáhnout na každé rozhodování o nových vazebních důvodech, resp. i na rozhodování o trvání důvodu koluzní vazby ve smyslu ust. § 71 odst. 2 tr. ř.
- právo mít obhájce a radit se s ním o způsobu obhajoby (tzv. obhajoba formální) zahrnující i právo, aby mu byl obhájce ustanoven a právo na účast obhájce u procesních úkonů. V zákoně vymezených případech musí mít obviněný obhájce i tehdy, jestliže si ho výslovně nepřeje (institut nutné obhajoby). Toto právo není nikterak omezováno, záleží pouze na obviněném, jakého obhájce si zvolí,

příčemž jím může být pouze advokát. Nemá-li obviněný dostatek prostředků, aby si hradil náklady obhajoby, může požádat soud, aby rozhodl o jeho nároku na obhajobu bezplatnou nebo obhajobu za sníženou odměnu, přičemž takový postup může soud zvolit i bez návrhu, jestliže nedostatek prostředků u obviněného vyplývá ze shromážděných důkazů a je to třeba k ochraně jeho práv. Náklady obhajoby pak zcela nebo zčásti hradí stát. Pokud si obviněný obhájce nezvolil, ale chce být zastupován, může soud požádat o jeho ustanovení. Jeho žádosti lze vyhovět, bylo-li již rozhodnuto o nároku obviněného na bezplatnou obhajobu nebo na obhajobu za sníženou odměnu, a opatřením mu bude obhájce ustanoven. Jedná se o již zmiňovaný případ nutné obhajoby.

Vazba obviněného je jedním z trestním řádem přepokládaných důvodů nutné obhajoby, vzniká vzetím obviněného do vazby, nikoli jeho zadržením, přičemž není rozhodné v jaké trestní věci byl vzat do vazby, podstatná je skutečnost, že je ve vazbě. Předpokladem efektivní obhajoby ve vazebních věcech je včasné zahájení činnosti obhájce. Obviněnému je poskytnuta přiměřená lhůta, aby si obhájce sám zvolil, pokud tak neučiní nebo již před stanovením této lhůty prohlásí, že si jej sám nezvolí, ustanoví mu obhájce z řad advokátů opatřením soud. Po dobu než bude obhájce ustanoven, lze provádět jen takové úkony, které nelze odložit vzhledem k nebezpečí jejich zmaření, ztráty nebo podstatného oslabení jejich důkazní hodnoty nebo ztráty dalších důkazů.

U mladistvých je tato zásada navíc prohloubena zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, který široce koncipuje institut nutné obhajoby, pokud se týká mladistvého obviněného. Mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných nebo neopakovatelných, a to pouze s tou výjimkou, že by nebylo možno provedení výkonu odložit a obhájce o něm vyrozumět.

O obhajobu obviněného mají pečovat i orgány činné v trestním řízení, které nemají jen pasivní povinnost respektovat právo na obhajobu obviněného a umožnit mu jeho nerušený výkon, nýbrž jsou povinny vystupovat aktivně v zájmu práva obhajoby. Jednak tím, že jej včas a řádně poučí o jeho právech, poučení vždy uzpůsobí konkrétnímu stádiu trestního řízení, umožní mu plné a nerušené uplatnění práva, pak také tím, že z úřední moci samy objasňují okolnosti svědčící ve prospěch obviněného se stejnou péčí jako ty svědčící proti němu.

Aby byl tento výklad o základních zásadách trestního řízení úplný, je třeba zmínit **zásady stanovené v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže**, který v ustanovení § 3 uvádí základní zásady ve věcech mladistvých, které podle výslovné dikce zákona mají přednost před základními zásadami řízení podle obecného právního předpisu, tedy podle trestního řádu. Tyto zásady v sobě odrážejí zájem na preventivním působení na mladistvé obviněné s cílem maximálně respektovat rozumová a osobnostní specifika této skupiny a minimalizovat negativní následky trestního řízení na jejich další vývoj.

ZÁSADA ZVLÁŠTNÍHO (SPECIFICKÉHO) PŘÍSTUPU PŘI PROJEDNÁVÁNÍ TRESTNÍCH VĚCÍ MLADISTVÝCH

Vzhledem k povaze vazby, resp. podmínek spjatých s jejím výkonem, je nepochybné, že představuje výrazný zásah do vývoje mladistvého. Vazba v řízení vedeném proti obviněnému mladistvému je „ultima ratio“, může být k ní přistoupeno jedině tehdy, nelze – li jejího účelu dosáhnout jinak, přičemž zákonem o soudnictví ve věcech mládeže byl rozšířen okruh opatření nahrazujících vazbu. U mladistvého lze tedy vedle procesních prostředků vymezených trest. řádem nahradit vazbu jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby nebo dalšími prostředky již neprocesní povahy. Požadavek, aby byla vazba u mladistvého uplatněna až v nejkrajnějším případě, je dále podpořen zásadou přiměřenosti, přičemž oproti obecnému

rozhodování o vazbě se tu promítá zásada individualizace odpovědnosti mladistvého, kde jsou negativně vymezeny podmínky tzv. podmíněné přičetnosti (rozuměj: mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný).

V rámci rozhodování o vazbě je tedy třeba vzít do úvahy rozumovou a mravní vyspělost mladistvého, vliv jeho rodiny a obecně prostředí, ve kterém žije, a zejména podrobně objasnit a dokázat skutečnosti významné pro posouzení osobních, rodinných a jiných poměrů mladistvého a za tím účelem provést potřebná šetření. V této etapě rozhodování by měla být uplatněna spolupráce orgánů činných v trestním řízení s orgány sociálně-právní ochrany dítěte, s Probační a mediační službou, které zpracují zprávu zaměřenou na dosavadní způsob života mladistvého a na jeho osobnost. Při získávání potřebných informací ohledně mladistvého mohou být dále požádána o součinnost zájmová sdružení občanů.

ZÁSADA SPOLUPRÁCE S ORGÁNEM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ, ZÁJMOVÝMI SDRUŽENÍMI OBČANŮ A OSOBAMI REALIZUJÍCÍ PROBAČNÍ PROGRAMY

Tato zásada je vyjádřena v citovaném ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže dikcí, že *orgány činné v trestním řízení podle zákona o soudnictví nad mládeží spolupracují s příslušným orgánem sociálně – právní ochrany mládeže*. Součinnost těchto orgánů je nezbytná pro včasnou a adekvátní reakci na trestnou činnost mladistvého a na potřeby poškozeného a dalších osob zasažených trestnou činností, měla by směřovat k posílení výchovného působení řízení, k vytvoření podmínek pro individualizaci řešení jednotlivých věcí, a v neposlední řadě k zamezování a předcházení trestné činnosti. Zákon předpokládá tuto spolupráci v průběhu celého trestního řízení: od upozornění, že zřejmě došlo ke spáchání provinění, přes zjišťování poměrů mladistvého a zpracování zpráv,

podávání návrhů na přijetí prostředků nahrazující vazbu, podnětů na vhodná opatření vedoucí k nápravě, až po spolupůsobení při výkonu soudních rozhodnutí a vytváření vhodného sociálního zázemí pro mladistvého.

ZÁSADA OCHRANY SOUKROMÍ MLADISTVÉHO

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže stanoví, že v řízení podle tohoto zákona je třeba chránit osobní údaje osoby, proti níž se řízení vede, a její soukromí, aby každá taková osoba byla chráněna před škodlivými vlivy a při dodržení zásady, že je považovaná za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem. Tímto je vyjádřen zájem na ochraně soukromí a osobnosti mladistvého, kdy je upřednostněno utajení informací týkajících se jeho osoby a spáchaných provinění před zásadou veřejnosti a to vzhledem k co největšímu odstranění škodlivých účinků trestního řízení na mladistvého, zejména vlivů difamujících jeho osobu.

ZÁSADA RYCHLOSTI ŘÍZENÍ

Zásada rychlosti řízení je vyjádřena v ustanovení § 3 odst. 6 cit. zákona formulací: „*Každé dítě mladší patnácti let nebo mladistvý, nestanoví – li zákon jinak, má právo na to, aby jeho čin byl projednán bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě soudem mládeže*“.

Požadavek projednání a rozhodnutí věci bez zbytečného odkladu se v řízení ve věcech mladistvých promítá v různých souvislostech. Odchytky od obecné právní úpravy obsahují zejména ustanovení o trvání vazby ve věcech mladistvých. Zákon výrazně omezuje délku trvání vazby mladistvého a stanoví zvláštní způsob rozhodování o jejím prodlužování.

Použití vazby v trestních věcech mladistvých by mělo být opatřením zcela výjimečným a striktně omezeným zákonem. I když by tu byly vazební důvody podle § 67 tr. řádu, směl by být obviněný mladistvý vzat do vazby jedině tehdy, jestliže by nebylo možné účelu vazby dosáhnout jinak. Namísto vazby by se měly široce využívat náhradní zajišťovací opatření,

především pak nahrazení vazby zárukou, dohledem, slibem, umístěním v péči důvěryhodné osoby a příp. i v ústavní výchově. Pokud je mladistvý vzat do vazby, vždy je třeba písemně zdůvodnit, proč nebylo v konkrétní věci užito alternativy k vazbě.

Zákon též výrazně omezuje délku trvání vazby mladistvého a stanoví zvláštní způsob rozhodování o jejím prodloužení (§ 47 cit. zákona).

Zásadně platí, že vazba mladistvého nemůže trvat déle než dva měsíce. Po uplynutí této doby může být vazba výjimečně prodloužena o další dva měsíce, ovšem jen za splnění dalších podmínek, spočívajících v tom, že nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Je – li mladistvý stíhán pro zvlášť závažné provinění, nemůže délka trvání vazby překročit šest měsíců. Po uplynutí této doby může být tato vazba výjimečně prodloužena o dalších šest měsíců, pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. K takovému prodloužení může však dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem.

Ve srovnání s obecnou úpravou zákon obsahuje výrazné odlišnosti o způsobu rozhodování o dalším trvání vazby u mladistvého. O prodloužení lhůty vazby v přípravném řízení totiž rozhoduje soudce okresního soudu mládeže na návrh státního zástupce. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen doručit státní zástupce tomuto soudu nejpozději 15 dnů před skončením stávající lhůty trvání vazby a stejně je povinen postupovat i tehdy, jestliže v době kratší než 15 dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu.

Pokud je věc mladistvého ve stadiu soudního řízení, pak o prodloužení vazby v řízení před soudem rozhoduje soudce soudu mládeže nadřízeného

soudu mládeže, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednává. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen předseda senátu doručit nadřízenému soudu mládeže rovněž nejpozději 15 dnů před skončením lhůty.

III. PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ VAZEB A JEJICH STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA

V základním přehledu jednotlivých druhů vazeb, je nejvhodnější začít dělením na základě tzv. důvodů vazby, které jsou jednou ze základních zákonných podmínek pro zajištění osoby vazbou (pro vzetí obviněného do vazby). Pod spojením slov důvody vazby se rozumí existence konkrétních skutečností (buď konkrétního jednání samotného obviněného, anebo jiné skutečnosti ležící mimo jednání obviněného), odůvodňující obavy předpokládané v ustanovení § 67 písm. a) až c).

Jak již bylo několikrát zdůrazněno, základním účelem vazby je zajištění zadržené obviněné osoby pro trestní řízení, a právě vazební důvody taxativně vymezené v ust. § 67 tr. ř. v sobě obsahují odpověď na otázku, z jakého důvodu je potřeba zajistit dotčenou osobu dočasným omezením její svobody. Zákonné důvody, pro něž může být osoba omezena na osobní svobodě, je nutné vždy vykládat restriktivně. Pouze zákonem a nikoliv jeho výkladem lze rozšířit důvody pro omezení osobní svobody. Posuzování existence vazebních důvodů je věcí často obtížnou a subtilní a obecné soudy musejí striktně vycházet ze zjištěných konkrétních skutečností, zakládajících jednotlivé vazební důvody. Výklad zákonných znaků "konkrétních skutečností" je především věcí obecných soudů, které při důkladné znalosti skutkových okolností a důkazní situace té které věci, musí svědomitě posoudit (v kterémkoli stadiu řízení), zda vzetí do vazby je opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a zda tohoto účelu ani při vynaložení veškerého úsilí nelze dosáhnout jinak. Pro výklad tohoto znaku resp. pro aplikaci již citovaného zákonného ustanovení, proto nejsou (a ani nemohou) být dána objektivní a neměnná kritéria, která je naopak třeba vyvodit vždy z povahy konkrétní a individualizované věci, včetně osoby obviněného, jeho osobních poměrů, rozsahu potřebného dokazování,

jeho náročnosti apod. Do těchto úvah (a rozhodnutí jimi podložených) plynoucích ze skutkových zjištění v době rozhodování obecných soudů o vazbě známých.

Pro všechny vazební důvody § 67 tr. ř. platí společné pravidlo: jsou dány, existuje – li důvodná obava, že budou naplněny, přičemž důvodnost obav vyplývá z jednání obviněného nebo z dalších konkrétních skutečností, a tyto dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.

Konkrétní skutečnosti odůvodňující vzetí do vazby musí být dány v době rozhodování, ale toto pravidlo nelze vykládat tím způsobem, že lze vycházet pouze z jednání obviněného v právě přítomné chvíli. Právě naopak soud při posuzování důvodů vazby často vychází z minulosti obviněného a z jeho jednání, které předcházelo zadržení.

Ustanovení § 67 trestního řádu uvádí následující důvody vazby:

Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,

a) že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,

b) že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo

c) že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil,

a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou

zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.

VAZBA ÚTĚKOVÁ

Z ustanovení § 67 písm. a) tr. ř. plyne, že jím zakotvený důvod vyhýbání se trestnímu stíhání spočívá v alternativně vymezené důvodné obavě, že obviněný buď uprchne nebo se bude skrývat ve snaze vyhnout se trestnímu stíhání nebo trestu, přičemž důvodnost této obavy musí být založena jednáním obviněného nebo dalšími konkrétními skutečnostmi, jejichž demonstrativní výčet v citovaném ustanovení zahrnuje skutkové podstaty nemožnosti zjištění totožnosti obviněného, neexistenci jeho stálého bydliště anebo hrozbu vysokého trestu.

Postačí tedy naplnění kterékoli z okolností, které jsou zde uvedeny:

- *důvodná obava, že obviněný uprchne, nebo se bude skrývat:*
Uprchnutím se rozumí útěk obviněného do ciziny, skrýváním pak jeho ukrytí se v České republice. V rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby nelze obecně odkázat na zákonná ustanovení, ale je třeba uvést konkrétní skutečnosti nasvědčující tomu, že by obviněný mohl uprchnout nebo se skrývat, a vedle reálnosti útěku obviněného právě s ohledem na jeho rodinné a majetkové poměry.
- *vyhýbání se trestnímu stíhání nebo trestu:* Zavinené nedostavení se k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez přítomnosti obviněného vyloučeno, je zpravidla posuzováno jako úmyslné. Zavinení z nedbalosti není vyloučeno, ale bude spíše výjimečné, obviněný se řádně omluví a uvede omluvitelný důvod, proč tak neučinil včas. Pokud se obviněný bez řádné a včasné omluvy nedostaví na předvolání k hlavnímu líčení, nelze bez dalšího z této skutečnosti vyvozovat obavu, že se trestnímu stíhání vyhýbá, a

rozhodnout, že je zde dán důvod vazby. Důvod vazby ve smyslu písm. a) by byl dán až v případě, že se soudu opakovaně nepodařilo zajistit přítomnost obviněného, má – li za to, že je nutný výslech obviněného a soud vynaložil veškeré úsilí k tomu, aby jeho účast u hlavního líčení zajistil tím, že ho opakovaně předvolával všemi způsoby, které trestní řád umožňuje, a z chování obžalovaného bylo nepochybné, že se účasti na hlavním líčení vyhýbá ať už tím, že se nezdržuje na adresách, které sám uvedl, nebo že soudní písemnosti odmítá převzít, samozřejmě za předpokladu, že předvolání k úkonu bylo obviněnému řádně doručeno. Opakované nedostavení se obviněného na předvolání s nemožností jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení, je rovněž předpokladem pro uplatnění vazby i v případech, kdy je tato vyloučena.

- *nelze hned zjistit totožnost obviněného*: Při zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu je samozřejmé, že se nejprve zjišťuje její totožnost, může však nastat situace, kdy jsou pochybnosti o věrohodnosti údajů poskytnutých zadrženým nebo nelze totožnost zjistit vůbec, neboť obviněný nemá při sobě, ani na dosažitelném místě, žádné osobní doklady, uvádí o sobě nepravdivé údaje, maří zjišťování dalších informací ke své osobě, žádná osoba nemůže důvěryhodně potvrdit jeho totožnost.
- *obviněný nemá stálé bydliště*: Jedná se o situace, kdy obviněný nemá kde bydlet, nezdržuje se na adrese, kterou uvedl, ani si zde nepřebírá písemnosti, mění místo svého pobytu, aniž by je nahlásil orgánům činným v trestním řízení. Při posuzování tohoto důvodu není rozhodující přihlášení obviněného k trvalému pobytu nebo vyznačení trvalého pobytu v průkazu totožnosti, jestliže se tam obviněný fakticky nezdržuje. Nelze však dojít k tomuto závěru v případě, že obviněný má střídavý pobyt v rámci svého zaměstnání, školy. Bude namísto vždy zkoumat, zda je tímto opravdu znemožněno doručování

předvolání nebo jiných písemností soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu.

- *obviněnému hrozí vysoký trest*: Soud se při rozhodování o vazbě vedle odůvodněnosti vazby zabývá i odůvodněností vedeného trestního stíhání proti obviněnému, hodnotí konkrétní okolnosti rozhodné pro stanovení stupně nebezpečnosti předmětného jednání pro společnost, osobu i poměry obviněného a uvažuje o předpokládané výši trestu. V úvahu tedy soud nebere obecně stanovené trestní sazby, jak je uvádí trestní řád u každého z trestných činů, ale hodnotí je vždy ve světle konkrétních skutečností spáchaného skutku a osoby obviněného, přičemž tento individuální přístup ke každému případu se zřetelem na dosavadní skutková zjištění, stejně jako hodnocení v této fázi trestního řízení dosud ve věci provedených důkazů co do jejich relevance ve smyslu podřazení z nich plynoucích skutkových zjištění pod § 67 písm. a) tr. ř. Pojem vysokého trestu je z pohledu smyslu a účelu trestněprávní sankce spjat s těmi nejzávažnějšími trestnými činy. Obecně lze říci, že čím je výraznější hrozba vysokým trestem, tím silnější důvody na podporu ponechání na svobodě musí svědčit obviněnému, musí zde být velmi pádné důvody zakládající rozumný úsudek o tom, že zde není dostatečná obava z jeho útěku. Soudce tak již v době rozhodování o vzetí obviněného do vazby musí podle konkrétních okolností té které trestní věci zvažovat přísnost trestu hrozícího obviněnému, tedy jaká výměra v rámci zákonem stanovené trestní sazby obviněnému hrozí, a to s ohledem na konkrétní způsob spáchání trestného činu, škodlivý následek, recidivu,....Jak tedy z toho vyplývá, nebezpečí skrývání se nebo uprchnutí nelze u obviněného dovozovat pouze na základě výše trestu, který mu hrozí, bude – li uznán vinným, nýbrž je nutné vzít v úvahu osobnost a dosavadní život obviněného, jeho bydliště, povolání, majetkové poměry a pouta s rodinou.

VAZBA KOLUZNÍ

Z jazykového a logického výkladu uvedeného zákonného ustanovení plyne, že jím zakotvený důvod dle ust. § 67 písm. b) trestního řádu spočívá alternativně v důvodné obavě, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné, či v důvodné obavě, že bude jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Je však nutno v tomto kontextu zdůraznit, že důvodnost této obavy musí být založena buď jednáním obviněného nebo dalšími konkrétními skutečnostmi.

Tyto "konkrétní skutečnosti" musí být dostatečným a rozumným podkladem pro opodstatnění zmíněné obavy; na druhou stranu je však nelze interpretovat v tom smyslu, že nebude-li obviněný vzat do vazby, bude zcela jistě např. působit na dosud nevyslechnuté svědky. To ostatně vyplývá i z jazykového výkladu slov "odůvodňují obavu", která citované ustanovení obsahuje. Při rozhodování o vazbě není reálné se domnívat, že může být naplněn požadavek jistoty "konkrétních skutečností", které opodstatňují vazební důvody. V těchto případech totiž nelze vyčkávat až do okamžiku, kdy je již jisté, že obviněný např. bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné, protože by se již zpravidla nepodařilo takovému jednání zabránit. Na druhé straně však nemůže jít jen o jakési mlhavé a konkrétními skutečnostmi nepodložené podezření, poněvadž by to vedlo k neodůvodněným zásahům do osobní svobody obviněného.

V této souvislosti je třeba zmínit *názor Ústavního soudu*, který konstatuje, že obsahovým naplněním pojmu „konkrétní skutečnosti“ ve smyslu ust. § 67 trestního řádu je nutno rozumět konkrétní argumentaci ohledně povahy důkazů, které je nutno provést, jakož i analýzu okolností, jež svědčí pro možnost působení na nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jiné maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání ze strany obviněného. Pouhé domněnky a obavy přitom pro uložení vazby nepostačují.

Ústavní soud proto opakuje výše uvedenou tezi, že pouhé domněnky a obavy pro uložení vazby nestačí. Potřeba slyšet blíže nespecifikované svědky či spoluobviněné, z nichž někteří z nich mají být stěžovateli známi, sama o sobě nemůže založit konkrétní skutečnost dokládající důvodnou obavu z koluzního záměru stěžovatele. V opačném případě by se ve stejné procesní situaci (kterých může být nespočet v praxi), jen vzhledem k potřebě vyslechnutí většího počtu svědků a spoluobviněných, z nichž některé by obviněný měl znát, automaticky dovozovala koluzní vazba. Přitom již ze slova „konkrétní“ coby součásti legálního pojmu „konkrétní skutečnost“ je možno vyvozovat nezbytnost reflexe a prokázání existence prvků konkrétnosti a specifčnosti té které věci, stavící každý případ do roviny „jedinečnosti“ a „nestejnosti“, na základě kterých by až mohla být dána důvodná obava, že obviněný se dopustí koluzního jednání. V dané věci byl přitom důvod koluzní vazby opřen pouze o okolnosti obecné povahy. Lze si představit mnoho případů, kdy dosud nebyly vyslechnuty všechny osoby v postavení svědků a spoluobviněných, z nichž by některé měly být obviněnému známy, aniž by to samo o sobě bylo důvodem pro uvalení koluzní vazby. Stejně tak nemůže být koluzním důvodem vazby jen samotný fakt počátku vyšetřování, ale musí zde být konkrétní skutečnosti nasvědčující důvodné obavě, že obviněný má koluzní záměr.

V této souvislosti Ústavní soud zdůrazňuje ten imperativ, že v rámci rozhodování o vzetí obviněného do vazby musí být především - při důkladné znalosti skutkových okolností a důkazní situace - svědomitě posuzováno a v odůvodnění rozhodnutí v rámci té které věci obsaženo, zda z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že je dán vazební důvod, zda je vazba vůbec opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a zda tohoto účelu ani při vynaložení veškerého úsilí a prostředků ze strany orgánů v trestním řízení činných nelze dosáhnout jinak. Přitom rozhodnutí, jímž je osobní svoboda jednotlivce omezena, není v souladu s ústavním pořádkem republiky,

obsahuje-li jen povšechné a obecné odůvodnění, bez odkazu na konkrétní skutečnosti, které by měly existenci vazebních důvodů založit. Existuje-li dle tvrzení obecných soudů, ze strany stěžovatele nebezpečí maření trestního stíhání, toto nebezpečí musí vyplývat z konkrétních skutečností, přičemž je třeba tyto skutečnosti či okolnosti označit. To se však v souzené věci náležitě nestalo.

Je třeba poukázat na to, že zákon č. 265/2001 Sb., kterým byl rozsáhle novelizován trestní řád, změnil v ust. § 67 písm. c) pojem „pokračování v trestné činnosti“ na „opakování trestné činnosti“, tzn. že opakováním trestného činu se míní opakování téhož trestného činu nebo spáchání trestného činu téže povahy; pokračování ve stíhaném trestném činu nebo udržování protiprávního stavu vyvolaného stíhaným trestným činem je proto vyloučeno vzhledem k ust. § 12 odst. 1 trestního řádu.

- *působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné*: Okruh osob, na který by takto mohl být vyvíjen nátlak obviněným, se v průběhu novel trestního řádu změnil, resp. zúžil, pouze na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné. Takto určený okruh osob však vedle podstatně snížené možnosti vzetí do vazby pro tento důvod rovněž znamená, že jinak výrazně prosazovaná zásada o těžišti dokazování v řízení před soudem je v daném případě popřena v zájmu omezit svobodu člověka jen v případech nezbytně nutných a na nezbytně nutnou dobu. Když jsou dotčené osoby vyslechnuty, odpadá tento důvod vazby a nelze již obviněného vzít do vazby z důvodu maření, i kdyby tak učinil a daná osoba pod vlivem jeho působení při opakovaném výslechu změnila výpověď, v takovém případě by bylo nutné se s rozporu ve výpovědi svědka příp. spoluobviněného vypořádat v odůvodnění meritorního rozhodnutí. Pokud jde o způsob působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné, může tak obviněný činit přímo nebo zprostředkovaně, ale vždy musí toto působení záležet v aktivní činnosti obviněného

s cílem mařit objasňování, například přesvědčováním svědků nebo spoluobviněných, aby nevypovídali pravdu. Vzájemnou dohodou se svědky nebo spoluobviněnými o tom, co budou v rozporu se skutečností vypovídat, podplácením svědků nebo spoluobviněných, vyhrožováním svědkům nebo spoluobviněným a dalším, zákonem nepřipušteným, jednáním. Vždy zde musí být dány konkrétní skutečnosti dokazující tyto záměry obviněného (již hovořil se svědkem nebo spoluobviněným k jeho výpovědi, domáhal se na něm zajištění alibi pro rozhodnou dobu prostřednictvím jeho nepravdivé výpovědi, vyhrožoval mu,...) Takové konkrétní skutečnosti však musí být zjištěny postupem přípustným podle trestního řádu, zpravidla dokazováním, ale zejména při vzetí do vazby ihned po zadržení a sdělení obvinění. V odůvodnění rozhodnutí o vzetí do vazby z důvodu písm. b) nelze však pouze uvést obecně, že dosud nebyly vyslechnuty všechny osoby, na trestné činnosti obviněného zúčastněné, neboť přijetí takového postupu by znamenalo odklon od smyslu tohoto ustanovení, které předpokládá působení obviněného na dosud nevyslechnuté osoby. Je tedy nutné uvést, na jaké konkrétní osoby by mohl obviněný působit a z jakých konkrétních skutečností tato obava vyplývá. Situace, kdy dosud nebyly vyslechnuty všechny osoby participující na trestném činu, sama o sobě ještě není bez dalšího, důvodem pro uvalení koluzní vazby. Z povahy věci rovněž vyplývá, že důvodná obava ohledně působení obviněného se bude týkat osoby mající zvláštní postavení potud, že její výslech by mohl zásadním způsobem zvrátit dosavadní výsledky řízení a přispět tak k dalšímu objasnění věci vyřešením otázky věrohodnosti výpovědi obviněného, poškozeného nebo dalším svědkům a lze tedy i z toho usuzovat na koluzní záměry obviněného.

- *jiné maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání:*
Jiným mařením objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání

je především nepřípustné působení na znalce, padělání, pozměňování, ničení nebo ukryvání listinných či věcných důkazů. Za tento důvod koluzní vazby je považováno někdy i působení na osobu dosud nepředvolanou orgánem činným v trestním řízení, která vnímala svými smysly skutkové okolnosti důležité z hlediska posouzení konkrétního trestního případu, u níž je z tohoto důvodu odůvodněný předpoklad, že bude vyslýchána orgánem činným v trestním řízení, ať již jako budoucí svědek nebo spoluobviněný. Nelze však za maření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení považovat jednání obviněného, jež je součástí jeho práva na obhajobu. Uvalení vazby v důsledku kontroverzních výpovědí obviněného, v čemž je spatřována snaha obviněného vyhnout se trestní odpovědnosti a působit v rámci dokazování ve svůj prospěch, je proto nutné považovat jednak za donucování obviněného přiznat vinu a jednak za omezení jeho práva na obhajobu.

- *ponechání v koluzní vazbě i po uplynutí tříměsíční doby trvání vazby:* Podle ust. § 71 odst. 2 tr. ř. může koluzní vazba trvat nejdéle tři měsíce, ledaže bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, tj. že se již dopustil koluzního jednání. Citované ustanovení je nutno vykládat tak, že po uplynutí tří měsíců trvání vazby může být obviněný nadále ponechán ve vazbě z důvodů písm. b) jen, je – li dostatečně prokázáno, že již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, ať už před samotným vzetím do vazby nebo v průběhu vazebního řízení. Přitom nestačí pouze určité podezření z koluzního jednání obviněného, o kterém mohou přetrvávat důvodné pochybnosti, ale musí být prokázáno, že se obviněný takového jednání skutečně dopustil.

VAZBA PŘEDSTIŽNÁ

V obecné rovině je nutno poukázat na skutečnost, že při rozhodování o vazbě nelze vyčkávat až do okamžiku, kdy je jisté, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, nebo že bude dokonán trestný čin, o němž se pokusil. Je postačující, aby ve vazebních rozhodnutích byla prokázána a řádně vysvětlena existence konkrétních skutečností odůvodňujících obavu, že si obviněný, bude-li ponechán na svobodě, bude počínat způsobem předpokládaným v § 67 písm. c) tr. ř., což je v souzené věci daný vazební důvod. Výklad „jednání“ obviněného nebo „konkrétních skutečností“ je především věcí obecných soudů, které při důkladné znalosti skutkových okolností a důkazní situace musí svědomitě posoudit, zda vzetí do vazby (či ponechání ve vazbě) je opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a zda tohoto účelu nelze dosáhnout jinak. Pro výklad těchto znaků nemohou být dána objektivní a neměnná kritéria, takže je zapotřebí je vždy vyvodit z povahy a okolností jednotlivého případu.

Vazba předstižná má zvláštní postavení mezi ostatními druhy vazby a odlišuje se od nich v samotném základě. Jedná se o vazbu, kterou lze použít pouze u úmyslných trestných činů. Plní svým způsobem též funkci preventivní a nikoli pouze zajišťovací.

Důvody předstižné vazby jsou upraveny alternativně a jedná se o jejich taxativní výčet :

- *obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán:* Předchozí úprava používala pojem pokračování v trestné činnosti, ale dle praxe se tímto pokračováním nerozumělo vlastní pokračování v trestném činu ve smyslu § 89 odst. 3 tr. zák. a další akty či útoky u téhož hromadného trestného činu, udržování protiprávního stavu u trvajících trestných činů, ale opakování téhož trestného činu nebo spáchání trestného činu téže povahy. Pokračování ve stíhaném trestném činu nebo udržování protiprávního stavu vyvolaného stíhaným trestným činem je vyloučeno s ohledem na ust. § 12 odst.

11 tr. ř. (sdělení obvinění vytváří hranici v trestné činnosti obviněného, neboť pokračuje – li obviněný v jednání, pro které je stíhán, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek).

- *obviněný dokoná trestný čin, o který se pokusil:* Jedná se o situaci, kdy je obviněný trestně stíhán pro pokus trestného činu, tj. pro jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu, a jehož se dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání nedošlo. Pokus trestného činu je charakterizován nedostatkem následku, který je znakem skutkové podstaty trestného činu, a vyvolává jen nebezpečí směřující k nastoupení tohoto následku. Při posuzování odůvodněnosti předstižné vazby, tedy obavy z dokonání trestného činu, je třeba zhodnotit ve světle dosud zjištěných okolností případu, nakořik je reálné, že by k dokonání trestného činu mohlo dojít, a to zejména s ohledem na charakter jednání, jehož se obviněný dopustil v úmyslu spáchat trestný čin. Je-li důvod vazby vyvozován z obavy z dokonání trestného činu, o který se obviněný pokusil, musí jít vždy o pokus totožného trestného činu.
- *obviněný vykoná trestný čin, který připravoval:* Příprava k trestnému činu je v ust. § 7 odst. 1 trest. zák. vymezena jako jednání pro společnost nebezpečné, které záleží v organizování zvláště závažného trestného činu, v opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému trestnému činu anebo v jiném úmyslném vytváření podmínek pro jeho spáchání, jestliže nedošlo k pokusu ani dokonání trestného činu. Příprava je stejně jako pokus trestného činu, tzv. nedokonanou formou trestného činu, a v závislosti na tom, nakořik se předmětné jednání obviněného přiblížilo dokonání daného trestného činu, se pak posuzuje, zda došlo k pokusu nebo k přípravě, přičemž u

přípravy k trestnému činu je zdůrazněno, že není obecně trestná jako pokus, ale pouze ve vztahu k zvlášť závažnému trestnému činu.

- *obviněný vykoná trestný čin, kterým hrozil*: Vyhrožování jinému určitou újmou přichází v úvahu u některých verbálních trestných činů, například trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. Předpokládá se tedy, že obviněný je stíhán pro některý z těchto trestných činů a vzhledem ke konkrétním skutečnostem nastala odůvodněná obava, že obviněný splní svou výhrůžku.

NĚKTERÉ ZVLÁŠTNÍ PŘÍPADY VAZBY, JEJICH ZÁKLADNÍ PŘEHLED A CHAKRAKTERISTIKA

VAZBA VYHOŠŤOVACÍ

Ustanovení § 350c tr. ř. pojednává o tomto druhu vazby a vymezuje jej následujícím způsobem: „ (1) *Hrozí-li obava, že odsouzený se bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu vyhoštění, může předseda senátu rozhodnout o vzetí odsouzeného do vyhošťovací vazby, nerozhodne-li o jejím nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou. (2) Nevyplývá-li z odstavce 1 jinak, na řízení o vyhošťovací vazbě a její nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou se užijí ustanovení hlavy čtvrté oddílu prvního. (3) Byl-li odsouzený vzat podle odstavce 1 do vyhošťovací vazby, požádá předseda senátu, pokud je to třeba, o zajištění cestovních dokladů potřebných k výkonu trestu vyhoštění Policií České republiky.*

Vyhošťovací vazba podle ustanovení § 350c tr. ř. podléhá stejnému režimu jako jakákoli jiná vazba. Kromě vydávací vazby se jedná o další případ vazby výlučně realizované po skončení trestního stíhání. Doba trvání vyhošťovací vazby se nezapočítává do doby trvání trestu vyhoštění (byl-li časově omezen).

Vyhošťovací vazba je v § 350c odst. 1 tr. ř. upravena jako výjimečné a subsidiární opatření (zásada zdrženlivosti a přiměřenosti platí i zde; k vzetí

do vazby lze přistoupit až poté, pokud jí nebylo možno nahradit jiným opatřením. Vyhošťovací vazba nepředstavuje formu trestu, ale jde o zajišťovací opatření, jehož účelem je umožnit výkon trestu vyhoštění. Důvody této vazby pominou okamžikem, kdy je výkon trestu zajištěn. I v případě této vazby se tedy rovněž jedná o opatření zajišťovacího charakteru, které je fakultativní povahy a lze jej nahradit zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou, bude – li tak zajištěn jeho účel.

Obava, že obviněný se bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu (platí přiměřeně to, co je uvedeno u § 67 písm. a) tr. ř.), musí být podložena konkrétními skutečnostmi, např. že odsouzený je záměrně nečinný při obstarávání dokladů nutných k vycestování či odmítá poskytnout potřebnou součinnost zastupitelskému úřadu svého domovského státu při vystavení náhradního cestovního dokladu.

Na řízení o vyhošťovací vazbě a jejím nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou se subsidiárně (podpůrně) použijí ustanovení čtvrté hlavy prvního oddílu trestního řádu, která se jinak týkají řízení o vazbě, o níž se rozhoduje v průběhu trestního stíhání (zejména se jedná o ustanovení § 68 až § 74 tr. ř.).

V případě vzetí obviněného do vyhošťovací vazby, obstarávání cestovních dokladů nutných k vycestování zajišťuje Policie České republiky (služba cizinecké a pohraniční policie).

V ustanovení § 350c odst. 1 je vymezen speciální důvod vazby, resp. dva důvody :

- hrozí – li obava, že se odsouzený bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu vyhoštění (příčemž takové jeho jednání může být i pasivní: je záměrně nečinný při obstarávání cestovních dokladů, odmítá v potřebné míře spolupracovat se zastupitelským úřadem svého domovského státu). Vzhledem k tomu, že se jedná o prostředek zajišťující výkon trestu vyhoštění, nelze dobu strávenou ve vyhošťovací vazbě započítat do doby výkonu trestu vyhoštění, protože po její dobu je trest fakticky odložen

podobně jako u výkonu trestu odnětí svobody.

Vzetí obviněného do vyhošťovací vazby nezakládá samo o sobě důvod nutné obhajoby, neboť jejím účelem je pouze zabezpečit realizaci výkonu trestu vyhoštění a ve věci výkonu rozhodnutí, jímž byl tento trest uložen, se ve skutečnosti nekoná žádné řízení, ve kterém by bylo nutno zajistit odsouzenému obhajobu prostřednictvím obhájce. S právem odsouzeného na obhajobu úzce souvisí jeho právo, aby byl neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, seznámen s důvody omezení své svobody, jestliže se jedná o případ, kdy na výkon trestu odnětí svobody má bezprostředně navázat výkon trestu vyhoštění, ale tento nemůže být z důležitých důvodů realizován a soud došel k závěru, že jsou dány podmínky vyhošťovací vazby.

V této souvislosti je nutné rovněž zmínit možný postup soudu nejen při rozhodování o vzetí odsouzeného do vyhošťovací vazby, ale i v situaci, kdy je projednávána žádost odsouzeného o udělení azylu a soud rozhoduje o druhu trestu, který uloží.

Probíhající azylové řízení (podle zák. č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů) nebrání výkonu trestu vyhoštění. Soud nemusí vyčkávat rozhodnutí příslušného orgánu v tomto řízení, ale sám posoudí existenci právních překážek bránících výkonu vyhoštění též z hlediska závazků České republiky vyplývajících zejména z příslušných ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.), Úmluvy o právním postavení uprchlíků (publikované pod č. 208/1993 Sb.) a Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání (publikované pod č. 143/1988 Sb.). Mezi právní překážky realizace trestu vyhoštění patří i další okolnosti, pro které trest vyhoštění uložit nelze (§ 57 odst. 1, 3 tr. zák.), pokud nastaly po vyhlášení rozsudku, kterým byl tento trest uložen. Vznik a existence uvedených skutečností jsou pak důvody, pro které soud upustí od výkonu trestu vyhoštění podle § 350h tr. ř.

Zahájení řízení o udělení azylu u odsouzeného, jemuž byl uložen trest vyhoštění, samo o sobě důvodem vyhošťovací vazby není a bez dalších okolností důvody vyhošťovací vazby podle § 350c odst. 1 tr. ř. nenaplnuje. Tyto důvody jsou dány toliko konkrétními skutečnostmi, nasvědčujícími obavě, že odsouzený se bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu vyhoštění.

VYŽADOVACÍ VAZBA

Vyžádání obviněného z ciziny k trestnímu řízení vedenému v České republice ve smyslu ust. § 383 a násl. tr. ř. odpovídá vydání obviněného, který se nachází na území České republiky k trestnímu řízení do ciziny, a v obou případech lze hovořit o tzv. úkonech právní pomoci v širším smyslu. Vyžádat osobu z ciziny lze v jakémkoli stádiu trestního řízení, tedy i pro výkon trestu uloženého soudem České republiky, v tomto případě se však neuplatní vyžadovací vazba, neboť po vydání bude odsouzený dodán přímo k výkonu tohoto trestu. Základní podmínkou vyžádání je zahájení trestního řízení a vydání mezinárodního zatýkacího rozkazu. Orgánem oprávněným vyžádat obviněného je Ministerstvo spravedlnosti, jež tak činí na základě žádosti soudu, který vydal zatýkací rozkaz. Uzná-li cizozemský orgán oprávněný k rozhodnutí o žádosti České republiky ohledně vydání obviněného, že byly splněny všechny podmínky a je přípustné, je tato osoba předána policejním orgánům České republiky, které mají povinnost ji neodkladně předat příslušnému soudu. Soud je povinen do 24 hodin od odevzdání obviněného vyslechnout a rozhodnout o vazbě. V případě, kdy dožádaný stát po povolení vydání nepředá obviněného na území České republiky z důvodu, že je trestně stíhán orgány tohoto státu nebo zde má vykonat uložený trest odnětí svobody pro jiný trestný čin, může soud (v přípravném řízení na návrh státního zástupce) požádat Ministerstvo spravedlnosti o zajištění dočasného převzetí vyžádané osoby na území České republiky pouze za účelem provedení úkonů nezbytných pro

ukončení trestního stíhání.

VAZBA VYDÁVACÍ (EXTRADIČNÍ)

Pro vydání obviněného, který se nachází na území České republiky, k trestnímu řízení do ciziny platí obecně podmínky stanovené pro řízení ve věci vyžádání obviněného z ciziny, pouze se změní postavení České republiky z dožadujícího státu na stát dožádaný. K přijetí žádosti o vydání osoby je příslušné Ministerstvo spravedlnosti, které žádost předá příslušnému státnímu zastupitelství k provedení předběžného šetření, jehož účelem je zjistit, zda je vydání osoby do cizího státu přípustné, a podle jeho výsledku je buď státním zástupcem podán návrh k příslušnému krajskému soudu na řízení o přípustnosti vydání nebo je Ministerstvem spravedlnosti žádost vrácena. Jestliže soud vysloví, že vydání není přípustné, rozhodne o propuštění, pokud omezení svobody nevyplývá z jiného zákonného důvodu. Pokud však soud rozhodne o přípustnosti vydání, zároveň rozhodne o vzetí vydávané osoby do vazby nebo o přeměně vazby předběžné na vazbu vydávací, přičemž není vázán vazebními důvody podle ust. § 67 tr. ř. Jedná se tedy o vazbu obligatorní, zákon nestanoví možnost jiného postupu, jestliže je rozhodnuto, že vydání je přípustné, přičemž obligatornost vazby je dána i skutečností, že za splnění podmínek vyplývajících z mezinárodní smlouvy je stát povinen vydání zajistit. Pokud však má Ministerstvo spravedlnosti pochyby o správnosti tohoto rozhodnutí, může věc předložit k přezkoumání Nejvyššímu soudu. Konečné rozhodnutí ve věci vydání dotčené osoby má však v rukou ministr spravedlnosti, který na jednu stranu nemůže rozhodnout o vydání, pokud soud vyslovil, že není v daném případě přípustné, nejde-li o zkrácené vydávací řízení, na druhou stranu nemusí vydání osoby povolit, i když bylo rozhodnuto o jeho přípustnosti a v takovém případě nařídí její propuštění z vydávací vazby na svobodu.

VAZBA V RÁMCI PROVEDENÍ PRŮVOZU OSOBY PRO ÚČELY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ V CIZINĚ

Žádost cizího státu o provedení průvozu osoby pro účely trestního řízení nebo výkonu trestu odnětí svobody v cizím státě je formou právní pomoci, jejímž účelem je zajistit přítomnost osoby, která je po provedení formálních procedur předávána z jednoho státu přes suverénní území druhého státu do třetího státu, kde bude ohledně ní postupováno. Ve věci rozhoduje Nejvyšší soud, který zkoumá, zda jsou splněny podmínky mezinárodní smlouvy upravující vydávání nebo předávání osob, a jestliže není taková smlouva, zda je průvoz přípustný z pohledu soudní trestnosti činu podle trestního zákona České republiky a z pohledu státního občanství provážené osoby, přičemž na rozhodování o přípustnosti průvozu a zajišťovacích opatření se přiměřeně použijí ustanovení Oddílu druhého Hlavy XXX. trestního řádu. V případě letecké přepravy bez přistání na území České republiky není třeba povolení průvozu, pokud však dojde k neplánovanému přistání a nebyla doručena žádost cizího státu o povolení průvozu, může být osoba vzata do vazby až na 96 hodin na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu učiněného na návrh státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

VAZBA V ŘÍZENÍ O UZNÁNÍ CIZOZEMSKÉHO ROZSUDKU

Návrh na uznání cizozemského rozhodnutí na území České republiky předloží na základě žádosti orgánů cizího státu Ministerstvo spravedlnosti příslušnému krajskému soudu, ten rozhoduje rozsudkem ve veřejném zasedání po písemném vyjádření státního zástupce, proti němuž je přípustné odvolání. V řízení je stanovena nutná obhajoba. Ještě před tímto rozhodnutím může soud rozhodnout o vzetí osoby odsouzené cizozemským rozhodnutím, o jehož uznání se jedná, do vazby, pokud se tato nachází na území České republiky. Vazební důvody podle ust. § 67 tr. ř., se tu opět neuplatní, protože vazba v takovém případě vykazuje znaky blížící se obligatorní vazbě. Uznáním cizozemského rozsudku a vyslovením souhlasu

s předáním osoby odsouzené v cizině k trestu odnětí svobody přejímá Česká republika závazek skutečně výkon tohoto trestu zajistit, jakkoli soud rozhodující o výkonu rozsudku bude dále o něm rozhodovat. Jestliže cizí stát na základě rozhodnutí o uznání cizozemského rozhodnutí předal odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody, převezmou jej orgány Vězeňské služby. Do 24 hodin od předání rozhodne příslušný krajský soud o jeho vzetí do vazby, vazebními důvody podle ust. § 67 tr. ř. opět není vázán, a v tomto případě se jedná o obligatorní vazbu. Bylo – li cizozemské rozhodnutí uznáno, může Ministerstvo spravedlnosti vyslovit souhlas s převzetím odsouzeného k výkonu trestu nebo požádat stát, jehož soud vynesl rozhodnutí, aby odsouzeného předal. Současně s nařízením výkonu trestu odnětí svobody nebo po odevzdání odsouzeného, soud rozhodne o započítání vazby v řízení o uznání cizozemského rozsudku, vazby už započtené a trestu odnětí svobody už vykonaného v cizím státě a doby převozu odsouzeného.

VAZBA PO SKONČENÍ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

VZETÍ DO VAZBY PO VYHLÁŠENÍ ODSUZUJÍCÍHO ROZSUDKU

Ve vykonávacím řízení se připouští jen zcela výjimečně vzetí do vazby z důvodu uvedeného pod písm. a) § 67 tr. ř., je-li tu obava z toho, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul již pravomocně uloženému trestu, a použití prostředků specifických pro vykonávací řízení není účinné. Takto lze postupovat nejen v případech, kdy to trestní řád výslovně stanoví, ale i v řízení o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu, v řízení o osvědčení podmíněně propuštěného, v řízení o přeměně trestu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody.

VAZBA V RÁMCI ŘÍZENÍ O DOVOLÁNÍ

V ust. § 265o odst. 2 tr. ř. je výslovně upravena vazba po skončení

trestního stíhání a vzhledem k tomu, že se jedná o výjimečné užití tohoto institutu, jsou zde stanoveny podstatně přísnější podmínky pro její uplatnění vedle těch vymezených v ust. § 67 tr. ř. Ačkoli se jedná o řízení před soudem, je třeba návrhu nejvyššího státního zástupce učiněném v dovolání, přičemž toto dovolání bylo podáno v neprospěch obviněného a soud považuje jeho zajištění prostřednictvím vazby za nezbytné, vzhledem k závažnosti trestného činu a naléhavosti vazebních důvodů. O tom, zda jsou splněny shora uvedené podmínky rozhoduje soud ve veřejném nebo neveřejném zasedání usnesením, proti němuž není stížnost přípustná.

Pokud jde o další předpoklady trvání vazby a postupu v rámci rozhodování o vazbě v dovolacím řízení, přiměřeně se použijí obecná ustanovení hlavy IV. trest. řádu.

VAZBA V RÁMCI ŘÍZENÍ O OBNOVĚ

Shora uvedené podmínky, za nichž lze uplatnit vazbu v dovolacím řízení se plně vztahují i na případnou vazbu v rámci řízení o obnově, jak ji stanoví § 282 odst. 2 tr. ř.: je třeba návrhu státního zástupce v rámci návrhu na obnovu v neprospěch obviněného a tento postup je nezbytný vzhledem k závažnosti trestného činu a naléhavosti vazebních důvodů. K těmto podmínkám přistupuje ještě jedna – daná povahou tohoto řízení, tj. soud považuje vzetí do vazby za nezbytné vzhledem k povaze skutečností a důkazů, jež nově vyšly najevo.

Jde tu o výjimku ze zásady, že trestně stíhat určitou osobu a v této souvislosti provádět procesní úkony proti ní znovu pro týž skutek lze až po zrušení původního rozhodnutí cestou mimořádného opravného prostředku.

Zde je třeba zmínit ust. § 287 ve spojení s § 71 odst. 11 tr. ř.: vykonává-li se na obviněném trest odnětí svobody uložený mu původním rozsudkem, rozhodne soud po právní moci usnesení, jímž spolu s povolením obnovy zrušil výrok o tomto trestu, neprodleně o vazbě, přičemž délka trvání takové vazby se posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení.

Pokud jde o další předpoklady trvání vazby a postupu v rámci rozhodování o vazbě v tomto řízení, přiměřeně se použijí obecná ustanovení Hlavy IV. trestního řádu.

IV. ROZHODOVÁNÍ O VAZBĚ A PROBLEMATIKA S TÍM SOVISEJÍCÍ

Jak již bylo v této práci uvedeno, představuje vazba nejzávažnější trestně procesní zajišťovací opatření. Účelem vazby jako zajišťovacího institutu je zajistit osobu obviněného pro účely trestního řízení a výkonu trestu, zabránit obviněnému, aby mařil či ztěžoval provádění důkazů, vyhýbal se trestnímu řízení nebo trestu, popřípadě zabránit mu v dokonání trestného činu nebo v páchání nové trestné činnosti. Vazba má vždy jen zajišťovací funkci. Vazbu nelze pokládat za nějakou podobu trestní sankce (nemá sankční funkci), není ani nějakým výchovným prostředkem (nemá výchovnou funkci) a vzetí osoby do vazby rovněž neprejudikuje spáchání trestného činu ze strany obviněného (princip presumpce nevinny).

Vazba představuje krajní a výjimečné opatření (*ultima ratio*) ze strany orgánů činných v trestním řízení (princip zdrženlivosti), jež musí být úměrné závažnosti stíhaného trestného činu, včetně zákonem předpokládané sankce, která konkrétnímu obviněnému hrozí (princip proporcionality) a jež může být aplikováno jen tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinými, mírnějšími zajišťovacími prostředky (princip fakultativnosti a subsidiarity).

Vzhledem k tomu, že vazba představuje nejzávažnější trestně procesní zajišťovací opatření a představuje krajní a výjimečné opatření ze strany orgánů činných v trestním řízení, proto při rozhodování o uložení vazby musí být striktně dodržovány všechny zákonné podmínky, které zákon poměrně přesně vyjmenovává a o kterých bude v této kapitole především pojednáno.

Dále bude pojednáno o prostředcích, kterými vazba může být nahrazena, neboť jak již bylo zdůrazněno výše, vazba je opatřením fakultativním a subsidiárním.

A v neposlední řadě ještě zdůrazníme odchylky v řízení ve věcech

mladistvých, které zavedla právní úprava účinná od 1.1.2004.

ORGÁNY ČINNÉ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ, KTERÉ ROZHODUJÍ O VZETÍ OBVINĚNÉHO DO VAZBY

K rozhodnutí o omezení osobní svobody je oprávněn pouze soud, resp. soudce, přičemž v přípravném řízení tak činí soudce na základě návrhu státního zástupce. Jiný orgán činný v trestním řízení není oprávněn vzít obviněného do vazby. Novelou č. 265/2001 Sb. bylo v souladu s celkovou koncepcí posíleno postavení státního zástupce v předsoudním stadiu řízení a došlo tak k podstatnému rozšíření oprávnění státního zástupce k rozhodování o vazbě v přípravném řízení. Soud rovněž rozhoduje o tom, že se obviněný ponechává na svobodě nebo že se přijímají opatření nahrazující vazbu. Státní zástupce může o propuštění z vazby rozhodnout až v průběhu jejího trvání v rámci přípravného řízení, ale o tom, zda jsou u obviněného dány důvody vazby a nelze ji v dané chvíli nahradit jiným opatřením, může rozhodnout pouze soud.

V přípravném řízení rozhoduje soudce o vazbě vždy a pouze na návrh státního zástupce. Soudce při rozhodování o vazbě není oprávněn jakkoli upravovat popis skutku, pro nějž je obviněný stíhán a musí vycházet z popisu skutku, a to jak je uveden v usnesení o zahájení trestního stíhání, resp. v návrhu na vzetí obviněného do vazby. Státní zástupce jako orgán veřejné žaloby v trestním řízení je přitom povinen přispívat k důvodnosti trestního stíhání, a tedy vést policejní orgán k nápravě nesprávných či neúplných usnesení o zahájení trestního stíhání, má k tomu prostředky vyplývající z § 157 tr. ř. Pokud soud vezme obviněného do vazby a upraví přitom popis skutku odlišně od toho, jak je uveden v usnesení o zahájení trestního stíhání, porušuje tím nejen ustanovení trestního řádu, ale i Listinu a Ústavu. Pokud jde o úmyslný trestný čin, musí být v úkonu, kterým se zahajuje trestní stíhání, uvedena i subjektivní stránka trestného činu, tedy zavinění, popřípadě i pohnutka. Pokud chybí tato, či jiná podstatná

náležitost, nelze trestní stíhání považovat za řádně zahájené a důsledky z tohoto plynoucí se musí projevit v závěru, že obviněný nebude vzat do vazby, resp. bude propuštěn z vazby na svobodu.

Soud je rovněž vázán vazebními důvody, které státní zástupce ve svém návrhu uvedl, a to tím způsobem, že nemůže vzít obviněného do vazby pro jiný než navržený důvod, může však vyslovit, že se obviněný bere do vazby pouze z některého z důvodů uvedeného v návrhu. Rovněž rozšířit vazbu o další vazební důvod lze jen rozhodnutím soudu a v přípravném řízení pouze na návrh státního zástupce.

Soudce dále rozhoduje o tom, že se obviněný již dopustil koluzního jednání a jsou zde tedy důvody pro její trvání i nad rámec tří měsíců. Toto rozhodování se bezprostředně blíží samotnému rozhodnutí o vzetí do vazby, opačné názory je nutné zamítnout. Rozhodující je to, že skutečnosti uvedené v ust. § 68 odst. 3 ve spojení s § 71 odst. 2 mají zcela shodnou povahu, vždy se jedná o zpřísněné důvody vazby, jde o samotnou hmotněprávní skutkovou podstatu vazby. Otázka setrvání ve vazbě po uplynutí zákonné lhůty tří měsíců je tedy otázkou vztahující se nikoli jen k otázce trvání vazby, ale k samotnému vzetí obviněného do vazby.

V řízení před soudem v potřebných případech rozhoduje soud (senát/samosoudce), o vzetí do vazby z úřední povinnosti za existence všech shora uvedených předpokladů vazby.

Tímto se dostáváme k oněm zákonným podmínkám pro zajištění osoby vazbou (pro vzetí obviněného do vazby), které se tak stanou předmětem dalšího mého výkladu.

ZÁKONNÉ PODMÍNKY PRO ZAJIŠTĚNÍ OSOBY VAZBOU

Předně lze vzít do vazby pouze osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání – tj. *obviněného*.

Osoba, jejíž svoboda má být omezena vazbou, musí být v postavení obviněného, tedy musí se jednat o osobu podezřelou ze spáchání trestného

činu, ve vztahu k níž již bylo rozhodnuto o zahájení trestního řízení. Usnesení o zahájení trestního řízení je z pohledu provádění úkonů účinné od jeho vydání, lze proti němu podat stížnost, a již jeho vydáním se přípravné řízení posouvá do fáze vyšetřování. Ovšem ve vztahu k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, tj. obviněnému, je toto usnesení účinné až jeho doručením do vlastních rukou této osoby, přičemž zde zákon neumožňuje uložení této zásilky. Obviněnému nejpozději do sdělení, že byl podán návrh na jeho vzetí do vazby a jejího odůvodnění, musí být doručeno usnesení o zahájení trestního řízení, aby mohl být seznámen s podstatou obvinění a mohl uplatnit všechna svá práva. Pokud ve věci probíhá zkrácené přípravné řízení, je trestní stíhání zahájeno okamžikem doručení návrhu na potrestání soudem a je tedy vyloučeno rozhodnout o vazbě dříve než ve zjednodušeném řízení před samosoudcem.

V době rozhodování o vazbě musí trestní stíhání dotčené osoby stále trvat, nesmí být přerušeno nebo dokonce pravomocně zastaveno. Výjimkou z tohoto pravidla je případ návrhu nejvyššího státního zástupce v dovolání podaném v neprospěch obviněného a návrh státního zástupce v rámci návrhu na povolení obnovy v neprospěch obviněného, kdy je vazba možná i po vyhlášení rozsudku, který již nabyl právní moci.

Obviněným může být pouze fyzická osoba, jež má požadovaný věk, který umožňuje postup ve smyslu trestního řádu. Do vazby lze vzít mladistvého v souladu se zvláštní úpravou zákona o soudnictví ve věcech mládeže, je však vyloučeno omezit tímto zajišťovacím prostředkem osobní svobodu dítěte mladšího patnácti let, neboť v jeho případě je postupováno podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže ve spojení s předpisy upravujícími občanské soudní řízení a již z povahy věci nelze použít žádného z institutů trestního práva procesního.

Institut vazby mladistvého obviněného má tato nejvýznamnější specifika : výrazně omezena maximální délka vazby, specializace rozhodujících orgánů na mládež, rozšířený okruh subjektů vyrozumívaných o uvalení

vazby, větší počet opatření nahrazujících účel vazby.

Pro rozhodnutí o vzetí do vazby nemusí být již tak významné, zda se v době rozhodování o vazbě jedná o osobu přičetnou či nikoliv, neboť platná právní úprava neumožňuje diferencovat postup v návaznosti na to, zda již na počátku vyšetřování je zřejmé, že osoba, vůči níž má být trestní stíhání zahájeno, je nepřičetná. Samo zahájení trestního stíhání je předpokladem pro zkoumání nebo pozorování duševního stavu obviněného a následného závěru o jeho přičetnosti. Pokud soud dojde k závěru, že není jiné možnosti náhrady odůvodněné vazby jiným opatřením, nic nebrání tomu rozhodnout o vzetí obviněného do vazby, ovšem s tím, že v nejkratší možné lhůtě bude vypracován znalecký posudek z oboru zdravotnictví, k objasnění duševního stavu obviněného, a poté bude rozhodnuto o dalším opatření, tedy o tom, zda obviněný je trestně odpovědný a bude nadále probíhat jeho trestní stíhání, nebo zda bude trestní stíhání zastaveno v důsledku zjištěné duševní poruchy a bude rozhodnuto o jeho případném umístění v příslušné psychiatrické léčebně.

Některé osoby, u nichž jsou dány důvody a další zákonné předpoklady vazby, se v době rozhodování nacházejí v určitém postavení, které zapříčiňuje odlišný přístup orgánů činných v trestním řízení, resp. stanoví další podmínky, jež je třeba splnit než bude možno rozhodovat o jejich vazbě. Tak k odevzdání zadrženého poslance soudu s návrhem na vzetí do vazby je třeba souhlasu předsedy Poslanecké sněmovny, který jej musí dát do 24 hodin od jeho zadržení, a na následující schůzi Poslanecké sněmovny pak bude rozhodnuto o přípustnosti trestního stíhání s konečnou platností. K zadržení musí dojít ale při páchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Tento postup se uplatní i u senátora s tím, že další omezení jeho svobody podléhá souhlasu předsedy Senátu, resp. Senátu.

Podle ust. § 76 odst. 1 zákona o soudech a soudcích lze pouze se souhlasem prezidenta republiky vzít do vazby soudce, který je trestně stíhán pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s ním. Zákon stanoví

tuto podmínku, na rozdíl od členů Parlamentu, pouze pro činy zde uvedené, v ostatních případech tedy bude postupováno dle obecných pravidel trestního řádu. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví žádné lhůty, během nichž by se měl tento souhlas udělit, lze mít za to, že souhlas je nutné dát do 48 hodin po zadržení, tj. než bude zadržený předán soudu.

V rámci rozhodování o vazbě má obviněný právo být slyšen, kdy je zpravidla prováděn jeho výslech ke zjištění významných okolností nutných k rozhodnutí o vazbě, totéž platí v případě rozhodování o novém důvodu vazby a u rozhodnutí o dalším ponechání obviněného v koluzní vazbě. Problémy však nastávají, když je rozhodováno o dalším trvání vazby, resp. o žádosti obviněného o propuštění, o návrhu na přijetí opatření nahrazujícího vazbu a o stížnosti proti rozhodnutí o ponechání ve vazbě. Právo obviněného být slyšen v řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby, však patří mezi základní institucionální záruky spravedlnosti řízení o pokračování či skončení omezení osobní svobody a pokud v takovém řízení není umožněno slyšení obviněného, dochází v případě následného pokračování vazby k ústavně nepřijatelnému omezení svobody.

Stávající právní úprava poskytuje obviněným při rozhodování o vazbě značný počet procesních prostředků, jejichž prostřednictvím mohou uplatnit dostatečně efektivně právo na obhajobu a soudní ochranu. Požadavek, aby při každém rozhodování měl obviněný právo na osobní slyšení před soudem, je však obecně pokládán za přehnaný a lze s tím souhlasit, neboť při paušálním slyšení obviněného při každém rozhodování o vazbě, by nastávaly situace, kdy byl obviněný slyšen několikrát za měsíc, ač z objektivního hlediska by bylo jasné, že tu pokaždé nemohly vzniknout nové skutečnosti významné pro rozhodnutí o vazbě.

Další ze zákonných podmínek pro zajištění osoby vazbou je existence konkrétních skutečností (buď konkrétního jednání samotného obviněného, anebo jiné skutečnosti ležící mimo jednání obviněného—např. jednání osoby

rozdílné od obviněného), odůvodňující obavy předpokládané v ustanovení § 67 písm. a) až c) – *tzv. důvody vazby*, o kterých však již bylo pojednáno výše.

V pořadí třetím zákonem stanoveným požadavkem pro uplatnění institutu vazby je *odůvodněnost trestního stíhání obviněného*.

Jestliže bylo shora uvedeno, že do vazby lze vzít pouze obviněného, je nezbytné, aby se soud v rámci rozhodování o vazebních věcech rovněž zabýval otázkou, zda je obviněný trestně stíhán důvodně. Samozřejmě se nejedná o rozhodnutí bez všech důvodných pochybností, jak to stanoví trestní řád v souvislosti s meritorním rozhodnutím, ale i zde si soud musí na základě dosud zjištěných skutečností učinit názor na případnou vinu obviněného. Ačkoli rozhodnutím o vzetí do vazby se nepředjímá rozhodnutí ve věci samé, do vazby lze vzít podle ust. § 68 tr. ř. pouze osobu, které bylo dle § 160 tr. ř. sděleno obvinění, pro které je dostačující, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a je dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba.

Pokud tedy není soudu předložen žádný údaj či informace jež by prokazovaly existenci důvodného podezření, že skutek, pro jehož spáchání je obviněný trestně stíhán, je trestným činem, není již nutné dále zjišťovat a prokazovat, zda tu jsou skutečnosti předpokládané důvody vazby ve smyslu § 67 tr. ř., a je na místě rozhodnout o propuštění obviněného na svobodu.

To tedy znamená, že závěr soudu (soudce) musí být takového druhu, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný. Tato podmínka se do účinnosti novely č. 265/2001 Sb. výslovně vztahovala toliko na přípravné řízení. Závěr o tom, že dosud zjištěné skutečnosti svědčí o důvodnosti trestního stíhání, při rozhodování o vazbě ve smyslu dovětku § 67 lze činit i na podkladě zjištění, jež vyplývají z důkazů před soudem nepoužitelných.

S důvodností trestního stíhání úzce souvisí požadavek *odůvodněnost*

vazby dosud zjištěnými skutkovými okolnostmi.

Ve smyslu ust. § 67 tr. ř. : „ Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze – li jeho totožnost hned zjistit, nemá – li stále bydliště anebo hrozí – li mu vysoký trest (důvody vazby útekové písm. a) cit. ust.), nebo že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (důvody vazby koluzní písm. b) cit. ust.), nebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil (důvody vazby předstižné písm. c) cit. ust.), a zároveň dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením. “

Rozhodnutí o vzetí do vazby soud musí vždy náležitě odůvodnit, neboť základní podmínkou spravedlivého, resp. ústavně souladného rozhodnutí je požadavek řádného a vyčerpávajícího odůvodnění rozhodnutí, kterým je nejen rozsudek o vině a trestu, ale i jiná rozhodnutí vydávaná orgány činnými v trestním řízení v celém jeho průběhu, tj. usnesení.

Rozhodnutí musí být odůvodněno skutkovými okolnostmi, nelze bez dalšího pouze konstatovat, že zde jsou splněny podmínky dané zákonem pro vzetí obviněného do vazby a obecně odkázat na zákonné ustanovení upravující daný důvod vazby. Stručný popis skutkových zjištění je také nutným obsahem návrhu státního zástupce na vzetí do vazby a měly by z něho být zřejmé důvody, které vedly k zadržení obviněného, a vedle zdůvodnění konkrétních skutečností umožňujících vzetí obviněného do vazby, je třeba uvést také ty, které dokazují, že s ohledem na osobu

obviněného, charakter a závažnosti trestného činu nelze v současné době účelu vazby dosáhnout jiným opatřením. Je tedy třeba, aby důvody svědčící o opodstatněnosti vazby byly v odůvodnění zřetelně a konkrétně přezkoumatelným způsobem vyloženy a byly obsahově ve shodě se zákonnými podmínkami vymezenými trestním řádem pro uvalení vazby. Až do odsouzení musí být obžalovaná osoba považována za nevinnou a musí být propuštěna na svobodu v okamžiku, kdy držení ve vazbě přestává být nezbytným, přičemž je třeba znovu zopakovat, že orgány činné v trestním řízení se musí zabývat všemi okolnostmi, jež mohou potvrdit nebo vyvrátit existenci skutečného požadavku veřejného zájmu, který ospravedlňuje výjimku z pravidla respektování osobní svobody.

Trestní řád nezná institut odkladu ani přerušeni vazby, naopak stanoví orgánům činným v trestním řízení obecnou povinnost po celou dobu trvání vazby zjišťovat, zda je nadále nezbytná a nenahraditelná, v případě změny okolností, kdy pominuly vazební důvody a lze docílit účelu vazby jiným opatřením, rozhodnout bezodkladně o propuštění obviněného z vazby.

I přesto, že je rozhodování o vazbě vedeno vždy v rovině pravděpodobnosti ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude – li obviněný vzat do vazby, musí být v rozhodnutí konkrétně uvedeno, na základě jakých skutečností dospěl soud k závěru, že jsou zde dány důvody vazby. Tyto konkrétní skutečnosti odůvodňující vzetí do vazby musí být dány v době rozhodování o vazbě, ale toto pravidlo nelze vykládat tím způsobem, že lze vycházet pouze z jednání obviněného v právě přítomné chvíli. Při každé změně vazebních důvodů v průběhu trvání vazby je nutné vyjádřit tuto změnu rozhodnutím vydaným formou usnesení. Proti rozhodnutí je přípustná stížnost, přičemž zákon přiznává odkladný účinek jen stížnosti státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, musí být však podána ihned po vyhlášení tohoto rozhodnutí.

Výrazem subsidiární povahy institutu vazby je i omezení možnosti

použit tohoto prostředku ve vztahu k tzv. *bagatelní kriminalitě*, tj. trestným činům úmyslným, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro nedbalostní trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta (§ 68 odst. 2 tr. ř.).

Tímto se tedy dostáváme k další, zákonem stanovené podmínce, pro zajištění osoby obviněné vazbou.

Ustanovení § 68 tr. ř. stanoví následující: „(1) *Vzít do vazby lze toliko osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání. Rozhodnutí o vazbě musí být odůvodněno též skutkovými okolnostmi. O vzetí do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. (2) Vzít do vazby nelze obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.*

(3) *Omezení uvedená v odstavci 2 se neužijí, jestliže obviněný*

- a) *uprchl nebo se skrýval,*
- b) *opakovaně se nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést ani jinak zajistit jeho účast při výkonu trestního řízení,*
- c) *je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit,*
- d) *již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil obhajobu a zmařil skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo*
- e) *pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán.*“

Zákon zde vychází ze zásady přiměřenosti, aby procesní prostředky použité vůči obviněnému odpovídaly trestné činnosti, pro jejíž spáchaní je trestně stíhán.

Omezení vzetí do vazby se vztahuje i na případy, kdy v průběhu trestního řízení dojde k právní překvalifikaci skutku, pro nějž bylo vzneseno obvinění vůči vazebně stíhané osobě. V takové situaci je na místě použít analogicky ust. § 71 odst. 9 tr. ř. a obviněného propustit z vazby nejpozději do 15 dnů

ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace.

Zároveň však ust. § 68 odst. 3 písm. a) až e) tr. ř. vymezuje případy, kdy se shora uvedené omezení neužije, neboť obviněný svým jednáním již fakticky naplnil důvody vazby.

Tato výjimka tedy spočívá v tom, že obviněného lze vzít do vazby i v případě trestního stíhání pro výše uvedenou kategorii trestných činů, pokud je zjištěno, že obviněný uprchl nebo se skrýval, opakovaně se nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést, ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení, je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit, již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo pokračoval v trestné činnosti, pro níž je stíhán. Nestačí tedy pouhé, byť důvodné obavy z výše popsaného jednání, ale ve smyslu ustanovení § 68 odst. 3 musí být zjištěno, že obviněný se výše popsaným způsobem skutečně již choval.

Pro závěr, zda je obviněný stíhán pro trestný čin uvedený v ustanovení § 68 odst. 2, je rozhodující aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku.

Další, zákonem stanovené podmínky pro nařízení vazby jsou následující:

Především musí být zjištěno, že v době rozhodování o vzetí do vazby nelze dosáhnout jejího účelu jiným, tj. méně závažným zajišťovacím prostředkem (*podmínka subsidiárního použití vazby*), a to jak s ohledem na osobu obviněného, tak na povahu a závažnost stíhaného trestného činu. Rovněž tato podmínka obsažená v ustanovení § 67 tr. ř. byla do trestního řádu vtělena novelou č. 265/2001 Sb. Předtím byla v podstatě zakotvena v ustanovení § 293 jen pro případy rozhodování o vazbě mladistvého.

Vazba je vždy *fakultativní zajišťovací opatření* – obviněný tedy nemusí být vzat do vazby, i když jsou splněny všechny výše popsané zákonné podmínky. Výjimku představuje obligatorní extradiční vazba podle § 381 odst. 2.

Důvodnost obav předpokládaných v ustanovení § 67 písm. a) až c) musí být vždy zjištěna na podkladě *konkrétních skutečností* vyplývajících např. z jednání samotného obviněného. Přitom se však nevyžaduje zcela nezvratná jistota o naplnění konkrétních skutečností odůvodňujících vazbu, jedná se vždy o určitý (důvodný) předpoklad jejich naplnění. Nestačí však pouhé, ničím nepodložené domněnky. Zákon totiž striktně vyžaduje, aby rozhodnutí o vzetí do vazby bylo odůvodněno též skutkovými okolnostmi (§ 68 odst. 1).

Dodržení všech, shora vymezených zákonných podmínek vazby by však nepostačovalo, pokud by nedošlo k *dodržení všech, zákonem stanovených lhůt*.

Okamžik omezení osobní svobody znamená pro orgány činné v trestním řízení počátek běhu různých lhůt, které jsou stanoveny zejména Ústavou, Listinou a trestním řádem, v jejichž rámci musí postupovat a bezvýhradně je respektovat. Pozornost je zde věnována lhůtám povahy prekluzivní, neboť tyto nemohou být překročeny ani prodlouženy a v případě jejich marného uplynutí je následek jediný—propuštění zadržené osoby na svobodu, a to i přesto, že by vazební důvody byly naplněny.

Předání zadrženého obviněného :

Podstatou zadržení obviněného (osoby podezřelé) je zcela krátkodobé omezení osobní svobody obviněného (osoby podezřelé ze spáchání trestného činu), a to na základě opatření příslušného orgánu činného v trestním řízení za účelem přezkoumání, zda u ní jsou, či nejsou dány důvody vazby.

Zadrženou osobu musí policejní orgán ve lhůtě 48 hodin vyslechnout (jde-li o zadržení osoby podezřelé a není-li podezření ze spáchání trestného činu rozptýleno a jsou-li současně dány důvody k podání návrhu na vzetí této osoby do vazby, tak též rozhodne o zahájení trestního stíhání) a poté ji buď propustit na svobodu, anebo předložit materiály státnímu zástupci k podání návrhu na vzetí do vazby. Návrh na vzetí do vazby musí být

státním zástupcem doručen soudu do 48 hodin od zadržení spolu s dosud získaným důkazním materiálem. Soudce pak musí vyslechnout zadrženou osobu a do 24 hodin od doručení návrhu buď rozhodnout o jejím propuštění ze zadržení na svobodu, nebo rozhodnout usnesením o vzetí do vazby (§ 77 odst. 2). Lhůta 24 hodin počíná plynout předáním obviněného soudci, který o vazbě rozhoduje, tj. doručením návrhu státního zástupce na vzetí obviněného do vazby. Proti rozhodnutí soudce o propuštění zadržené osoby podle § 77 odst. 2 není podle zastávané soudní praxe přípustná stížnost státního zástupce. Stížnost je však přípustná proti rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby. Od zadržení jako procesního prostředku v rámci trestního řízení je třeba odlišit zajištění osoby policistou podle § 14 zák. o Policii České republiky. Jestliže však postup policejních orgánů evidentně neplní pořádkový účel a podezřelá osoba je od samého počátku takového zákroku omezena na osobní svobodě, je třeba celou tuto dobu započítávat do lhůty 48 hodin uvedené v § 77 odst. 1.

ROZHODOVÁNÍ O DALŠÍM PONECHÁNÍ VE VAZBĚ V RÁMCI LHŮT STANOVENÝCH V UST. § 71 TREST. ŘÁDU

Ustanovení § 71 trestního řádu stanoví následující : „(1) *Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyřizovat vazební věci přednostně s největším urychlením.*

(2) *Vazba může trvat v přípravném řízení a v řízení před soudem jen nezbytně nutnou dobu. Vazba z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) může trvat nejdéle tři měsíce; pokud bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, rozhodne v přípravném řízení o ponechání obviněného ve vazbě na návrh státního zástupce soudce a po podání obžaloby soud. Nebyl-li obviněný, který není ve vazbě současně i z jiného důvodu, propuštěn na svobodu před uplynutím této lhůty, musí být z vazby z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) propuštěn nejpozději den následující po*

uplynutí uvedené lhůty.

(3) Jestliže doba trvání vazby v přípravném řízení dosáhne tří měsíců, je státní zástupce povinen do pěti pracovních dnů po uplynutí této doby rozhodnout, zda se obviněný ponechává i nadále ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští na svobodu.

(4) Rozhodne-li státní zástupce, že obviněný se ponechává ve vazbě, je povinen nejpozději do tří měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí znovu rozhodnout o tom, zda se obviněný ponechává i nadále ve vazbě, nebo zda se obviněný propouští z vazby na svobodu. Ponechat obviněného ve vazbě lze, jen pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání.

(5) Soud je povinen nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy u něj byla podána obžaloba nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení nebo příkázání věci obviněného, který je ve vazbě, rozhodnout, zda se obviněný ve vazbě ponechává, nebo zda se obviněný propouští z vazby na svobodu.

(6) Ponechá-li soud obviněného ve vazbě, nebo rozhodne-li soud o vzetí obviněného do vazby až po podání obžaloby, je povinen postupovat obdobně, jako je uvedeno v odstavci 4.

(7) Jestliže doba trvání vazby stanovená podle odstavce 5 nebo 6 skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřazeným soudem, je k rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě nebo o jeho propuštění na svobodu příslušný tento nadřazený soud.

(8) Celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout

a) jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný konat řízení samosoudce,

b) dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný v prvním stupni konat řízení senát okresního nebo krajského soudu, nejde-li

o trestný čin uvedený v písmenech c) a d),

c) tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin, nejde-li o trestný čin uvedený v písmenu d),

d) čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, za který lze podle zvláštní části trestního zákona uložit výjimečný trest.

(9) Z doby uvedené v odstavci 8 jedna třetina připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem. Po uplynutí této doby je třeba obviněného ihned propustit na svobodu. Je-li obviněný stíhán pro dva nebo více trestných činů, je pro určení této doby rozhodující čin nejprísněji trestný. Jestliže v průběhu řízení vyjde najevo, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, je jiným trestným činem, a délka vykonané vazby již přesáhla dobu určenou podle předchozí věty, obviněný musí být z vazby propuštěn na svobodu nejpozději do patnácti dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace skutku, i když některý vazební důvod trvá.

(10) Lhůta trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k zatčení nebo zadržení obviněného, anebo nepředcházelo-li zatčení nebo zadržení, ode dne, kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k omezení osobní svobody obviněného. Při vrácení věci státnímu zástupci k došetření pokračuje běh lhůty uvedené v odstavci 3 ode dne, kdy byl spis doručen státnímu zástupci.

(11) Délka trvání vazby, o níž bylo rozhodnuto podle § 265o odst. 2, § 275 odst. 3, § 287 nebo § 314k odst. 1, se posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení.

Rovněž Listina základních práv a svobod se vyjadřuje ve svém článku 8 odst. 5 ve stejném duchu: “nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem“. Totéž platí pro vazbu, jejíž trvání je pravidelným rozhodováním orgánů činných v trestním řízení prodlužováno, přičemž pod zákonnost vazby patří i právní režim jejího prodlužování ve lhůtách stanovených zákonem. Lhůty stanovené v § 71 odst. 3 až 6 tr. ř. jsou lhůtami propadnými a jejich nedodržení má za následek propuštění

obviněného z vazby na svobodu nejpozději v den následující po jejím uplynutí. Při posuzování charakteru těchto lhůt vzhledem k jejich bezprostřednímu dopadu na omezení osobní svobody lze mít za to, že je-li v jejich rámci stanovena výslovná povinnost rozhodnout o dalším trvání vazby obviněného, pak mají přímou návaznost na čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny. Povaha a smysl těchto lhůt nepřipouští, že by jejich nedodržení nemělo žádný následek, tj. žádný vliv na další omezení osobní svobody jednotlivce. Pořádkový charakter lhůty by znamenal, že jakékoliv prodlení či nečinnost bylo možno zhojit kdykoliv dodatečným rozhodnutím, to je ale z hlediska právní jistoty obviněného, ale i počátku běhu dalších lhůt dle ust. § 71 tr. ř. nepřijatelné, a pro takovéto dodatečné rozhodnutí není v trestním řádu žádná opora.

O dalším trvání vazby je oprávněn rozhodnout státní zástupce do pěti pracovních dnů od uplynutí tří měsíců od vzetí obviněného do vazby, nachází-li se věc ještě v přípravném řízení, pokud již byla podána obžaloba, je stanovena povinnost soudu rozhodnout o odůvodněnosti vazby do třiceti dnů od jejího podání. Je-li ponechán obviněný na základě těchto rozhodnutí nadále ve vazbě, další rozhodnutí o jejím trvání musí státní zástupce, resp. soud vydat z úřední povinnosti do tří měsíců od jejich právní moci, přičemž vedle odůvodnění vazby musí uvést důvody, pro které nebylo možné dosud trestní stíhání obviněného skončit. Důraz kladený na nutnost odůvodnit další trvání vazby i z hlediska průběhu trestního stíhání plyne z práva obviněného na projednání věci bez zbytečných průtahů.

Vedle obligatorního rozhodování státního zástupce či soudu o dalším ponechání obviněného ve vazbě má i obviněný právo kdykoli podat žádost o propuštění na svobodu a soud o ní musí rozhodnout do pěti pracovních dnů. Toto právo obviněného je omezeno pouze tím, že žádost o propuštění může opakovat po čtrnácti dnech od právní moci rozhodnutí soudu o jejím zamítnutí, jestliže v ní neuvede jiné důvody než v té předešlé a pokud ji i přesto podá, soud o ní nerozhoduje, ale pouze zašle obviněnému přípis,

v němž ho poučí o zákonných podmínkách podávání žádostí o propuštění z vazby.

Zcela specifickým rozhodnutím, jež následuje po rozhodnutí soudu o vzetí obviněného do vazby, je rozhodnutí ve smyslu ust. § 71 odst. 2 tr. ř. o dalším trvání koluzní vazby. Vzhledem k tomu, že se nejedná o obecné prodloužení vazby, ale o posouzení jejich zpřísněných důvodů, blíží se rozhodování o existenci vazebního důvodu, kdy se pouze nekonstatuje, že nadále trvá.

Zvláštní ustanovení o vazbě a zadržení mladistvého jsou odrazem odlišného přístupu k této skupině obviněných a zásadní odlišností od obecné úpravy tohoto zajišťovacího institutu jsou právě v postupu a lhůtách rozhodování o trvání vazby. K rozhodování je oprávněn vždy soudce (soud), přičemž v přípravném řízení je státní zástupce povinen doručit soudci okresního soudu návrh na prodloužení lhůty vazby patnáct dnů před jejím skončením a v řízení před soudem rozhoduje na návrh soudu příslušného projednat danou trestní věc jeho soud nadřízený. V obou případech platí, že není-li doručen návrh na prodloužení lhůty řádně a včas, musí být mladistvý propuštěn na svobodu nejpozději den po uplynutí lhůty, na niž bylo trvání vazby omezeno. Jestliže doba trvání vazby mladistvého skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřízeným sudem pro mládež, pak se s ohledem na nedostatek speciální právní úpravy funkční příslušnost soudu v tomto stadiu řízení uplatní obecné ust. § 71 odst. 7 tr. ř., které rozhodnutí o prodloužení vazby nepodmiňuje žádným návrhem ani lhůtou.

Princip pravomoci státního zástupce rozhodovat v přípravném řízení o dalším trvání vazby, který se mimo jiné promítl v pravidelné tříměsíční periodicitě podle nyní platného trestního řádu, jde zcela proti principu výlučné pravomoci soudu, resp. soudů, rozhodovat jak o vzetí mladistvého do vazby, tak o jejím dalším trvání, podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Obviněný může být ve vazbě jen po nezbytně nutnou dobu pro

dosažení účelu řízení, jinak by bylo porušeno právo na osobní svobodu. Tato zásada proporcionality ze své podstaty nemůže být výlučně vázána na jakékoliv (rozuměj též jakkoliv dlouhé) pevné intervaly, v nichž mají orgány činné v trestním řízení (a především soud) ať z vlastního či jiného podnětu povinnost vazbu mladistvého přezkoumávat. Tento princip musí být naopak aplikován s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu a zejména s ohledem na jeho procesní vývoj. To je v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže formálně naplněno jednak povinností všech příslušných orgánů zkoumat v každém stádiu řízení, zda důvody vazby trvají, změnil se, či pominuly, a povinností propustit v posledně uvedeném případě mladistvého z vazby na svobodu (§ 48 zákona o soudnictví ve věcech mládeže), a dále možností mladistvého podat žádost o propuštění z vazby na svobodu (§ 72 odst. 3 a 4 trestního řádu), které jsou doplněny stanovením doby trvání vazby, po jejímž uplynutí musí být mladistvý z vazby propuštěn, anebo musí být vazba soudem na návrh státního zástupce prodloužena. Je vždy otázkou přístupu orgánů činných v trestním řízení, ale i mladistvých, jak se těchto práv a povinností v konkrétních případech zhostí.

DÉLKA TRVÁNÍ VAZBY

Zcela v souladu se zásadou přiměřenosti je ust. § 71 odst. 8 tr. ř. , které stanoví maximální délku trvání vazby v závislosti na povaze trestného činu, pro který bylo zahájeno předmětné trestní stíhání.

Zákon výslovně stanoví povinnost orgánů činných v trestním řízení vyřizovat vazební věci přednostně s největším urychlením (§ 71 odst. 1), přičemž vazba v přípravném řízení a v řízení před soudem smí trvat jen nezbytně nutnou dobu.

Celková doba vazby nesmí přesáhnout jeden rok v případech, kdy je ve věci příslušný samosoudce - jedná se o trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Dva

roky je obecná maximální délka vazby, neboť je stanovena pro trestní stíhání o trestných činech, kdy je příslušným v I. stupni okresní nebo krajský soud, jestliže však se jedná o závažný úmyslný trestný čin, zvyšuje se maximální délka vazby o jeden rok, a o další jeden rok, pokud se jedná o trestný čin, za který lze uložit podle trestního zákona výjimečný trest. Tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin, nejde-li o trestný čin spadající do předchozí kategorie a čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, za který lze podle zvláštní části trestního zákona uložit výjimečný trest. Kromě toho zákon stanoví z celkové doby trvání vazby nepřekročitelné limity trvání vazby zvláště pro přípravné řízení a zvláště pro řízení před soudem, a to tak, že jedna třetina z této celkové doby připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení soudní (v důsledku toho může vazba v přípravném řízení trvat nejvýše 4 měsíce, 8 měsíců, 12 měsíců a 16 měsíců a v řízení před soudem pak dvojnásobek). Tento poměr vychází z představy o rozdělení celkové doby trvání trestního stíhání v řízení přípravném a v řízení soudním. Jestliže tyto doby uplynou, obviněného je třeba ihned propustit na svobodu. Rozdělení nejvýše přípustné doby trvání vazby na přípravné řízení a řízení soudní je konstruováno tak, že tyto limity nelze navzájem „přesunovat“.

Lhůta trvání vazby se počítá od okamžiku omezení svobody obviněného, tento údaj obsahující datum a hodinu je nezbytnou součástí výroku rozhodnutí soudu o vzetí obviněného do vazby. Maximální délka vazby se vždy určuje podle činu nejprísněji trestného, je-li vedeno vůči obviněnému trestní stíhání pro vícero trestných činů. Jestliže v průběhu trestního stíhání dojde u obviněného ke změně právní kvalifikace rozhodujícího trestného činu, je třeba posuzovat délku vazby vždy v souladu s touto aktuální právní kvalifikací a v případě, že již vazba obviněného přesáhla maximální délku, je nutné jej propustit nejpozději do patnácti dnů od upozornění na zněnu právní kvalifikace, i když by jinak byla jeho vazba nadále odůvodněná. V souvislosti s přesunem provádění důkazů do řízení před soudem jsou

shora uvedené lhůty rozděleny jednou třetinou do přípravného řízení a zbývajícími dvěma třetinami na řízení před soudem.

Shora uvedené lhůty ani podmínky jejich uplatnění neplatí, pokud byl soudem vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen k trestu odnětí svobody nepodmíněně za zvlášť závažný úmyslný trestný čin, a to až do nařízení výkonu uloženého trestu.

Je-li obviněný ve vazbě jen z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) –tzv. koluzní vazba, může jeho vazba ať už v přípravném řízení, anebo v řízení před soudem trvat nejdéle tři měsíce. Toto omezení neplatí jen v jediném případě, a to při zjištění takového jednání, kterému má právě zabránit ustanovení § 67 písm. b), tzn. jestliže bylo zjištěno, že obviněný např. již skutečně ovlivňoval svědky. Pokud takové zjištění učiněno není a není zde současně ani jiný vazební důvod, musí být obviněný z koluzní vazby propuštěn nejpozději den následující po uplynutí výše uvedené doby tři měsíců jejího trvání.

Nachází-li se obviněný ve vazbě v přípravném řízení již tři měsíce je státní zástupce povinen do pěti pracovních dnů po uplynutí této doby rozhodnout o tom, zda se obviněný ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští na svobodu. Jestliže státní zástupce rozhodne o ponechání obviněného ve vazbě, a nedojde-li už dříve v přípravném řízení k jeho propuštění na svobodu, dochází k dalšímu obligatornímu přezkoumání důvodnosti vazby nejpozději do tří měsíců od právní moci usnesení, kterým bylo rozhodnuto o ponechání obviněného ve vazbě po uplynutí tří měsíců jejího trvání. Státní zástupce je tedy povinen učinit znovu rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, nebo o jeho propuštění na svobodu, avšak musí tak učinit v rámci výše zmíněné lhůty tři měsíců. Zákon stanoví ovšem již přísnější podmínky pro toto další ponechání obviněného ve vazbě. Toto další trvání vazby neopodstatňuje již jen zjištění samotné existence některého z důvodů vazby. Současně musí být opodstatněn závěr, že trestní stíhání nebylo možno v dosavadní lhůtě trvání vazby skončit buď pro obtížnost věci, anebo

z jiných závažných důvodů, přičemž propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatě ztiženo dosažení účelu trestního stíhání.

Jestliže nedošlo ke skončení vazby v průběhu přípravného řízení, je soud povinen do 30 dnů ode dne podání obžaloby na obviněného nacházejícího se ve vazbě rozhodnout, zda se obviněný ponechává ve vazbě, nebo zda se propouští z vazby na svobodu. Povinnost přezkoumat důvodnost dalšího trvání vazby tak přechází na soud. Stejně platí i pro případ, že soudu byl doručen spis obviněného, který je ve vazbě, na základě rozhodnutí o postoupení, nebo přikázání věci. Jestliže soud rozhodne o ponechání obviněného ve vazbě, pak je povinen nejpozději do tří měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí znovu rozhodnout o tom, zda obviněného ponechává ve vazbě, nebo zda ho propouští na svobodu.

Lze tedy shrnout, že současná právní úprava odstranila dřívější systém prodlužování lhůt trvání vazby a nahradila jej obligatorním přezkoumáním důvodnosti dalšího ponechání obviněného ve vazbě v zákonem stanovených lhůtách. Pokud státní zástupce nebo soud v těchto lhůtách neučiní rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, tak jejich marným uplynutím vzniká povinnost státního zástupce nebo soudu propustit obviněného na svobodu.

Shora uvedené maximální délky vazby se však neužijí u mladistvého obviněného, neboť ust. § 47 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže obsahuje její speciální úpravu. Vazba mladistvého může trvat obecně dva měsíce, ze závažných důvodů může být prodloužena o další dva měsíce, přičemž k takovému prodloužení může dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem. Maximální možná délka vazby je tedy šest měsíců a z povahy cit. ust. dále vyplývá, že je zde obrácen poměr mezi přípravným řízením a řízením před soudem, na které teď může připadnout pouze jedna třetina z celkové délky, je – li mladistvý vzat do vazby již v přípravném řízení. Jde-li o zvlášť závažné provinění, namísto dvou

měsíců nastupuje za stejných podmínek měsíců šest. Dle ust. § 47 odst. 6 cit. zák. se délka trvání vazby, o níž bylo rozhodnuto v rámci mimořádných opravných prostředků, posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení.

VYROZUMĚNÍ O VZETÍ DO VAZBY

Aby byl výklad úplný, je nutné se zmínit o dalším institutu vazebního práva a to o vyrozumívání určitého okruhu osob o vzetí obviněného do vazby. O této problematice pojednává ustanovení § 70 tr. ř. a stanoví následující: „*O vzetí do vazby je třeba bez průtahů vyrozumět některého rodinného příslušníka obviněného, jakož i jeho zaměstnavatele; to neplatí, prohlásí-li obviněný, že s takovým vyrozuměním nesouhlasí, ledaže jde o vyrozumění rodinného příslušníka mladistvého. O vzetí do vazby příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru je třeba vyrozumět též jeho velitele nebo náčelníka. Nestanoví-li jinak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vyrozumí soud o vzetí cizince do vazby též konzulární úřad státu, jehož je cizinec občanem*“.

Ustanovení § 70 tr. ř. upravuje vyrozumění o vzetí do vazby. Vzetí do vazby nastává od okamžiku, kdy je obviněnému oznámeno rozhodnutí o vzetí do vazby (§ 137 odst. 1 a 3 a § 298 odst. 2 tr. ř.). Povinnost vyrozumět tedy nenastává až právní mocí tohoto rozhodnutí. Citované ustanovení se použije per analogiam i v případech, kdy byl obviněný vzat do vydávací vazby.

Vyrozumění zajišťuje soudce (v přípravném řízení), popř. předseda senátu nebo samosoudce (v řízení před soudem). Podle pokynu je může také zabezpečit vedoucí soudní kanceláře.

Je nepřípustné, aby uvedené vyrozumění prováděl státní zástupce, obhájce nebo jiný orgán (např. policejní orgán).

Okruh osob, které mají být vyrozuměny, lze zjistit jedině výsledkem obviněného k osobě. Pokud obviněný odepře výpověď (§ 33 odst. 1 první

věta tr. ř.), nezbavuje to povinnosti opatřit údaje nezbytné k vyrozumění, pokud současně nevysloví svůj nesouhlas s vyrozuměním (samotné odeření výpovědi nelze vykládat tak, že vyslovil takový nesouhlas konkludentně). Již před nabytím účinnosti novely č. 265/2001 Sb. převažovalo stanovisko, že soud je povinen respektovat zásadně odmítavé stanovisko obviněného o tom, aby byly určité osoby vyrozumívány, což se týkalo jeho rodinných příslušníků (osob jemu blízkých), nikoli již vedoucího pracoviště (kterým se rozumí některý z vedoucích pracovníků uvedených v § 74 zák. práce; není nutné vyrozumívát společníka, prokuristu či jednatele v obchodní společnosti, s výjimkou případů, kdy to obviněný výslovně požaduje).

Zmíněná novela výslovně zakotvila, že obviněný může vyslovit nesouhlas s vyrozuměním, a to nejen rodinného příslušníka, ale i zaměstnavatele. Takovým prohlášením (učiněným výslovně; soud je povinen se obviněného vždy dotázat) je soud vázán; výjimku tvoří pouze případ, kdy jde o vyrozumění rodinného příslušníka mladistvého (tento pojem se zde posuzuje z hmotněprávního hlediska, nikoli z hlediska, zda je konáno řízení proti mladistvému).

Bez zřetele na stanovisko obviněného je vždy nutno vyrozumět velitele nebo náčelníka u příslušníků ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru.

Byl-li vzat do vazby obviněný, který je příjemcem důchodu, o jeho vzetí do vazby se vyrozumí též Česká správa sociálního zabezpečení. Věznice, v níž se vykonává vazba, je povinna ohlásit plátcí důchodu vzetí do vazby a propuštění z vazby obviněného, který je poživatelem dávky důchodového pojištění.

PROSTŘEDKY NAHRAZUJÍCÍ VAZBU

Již výše bylo zdůrazněno, že *vazba je opatřením fakultativním a subsidiárním*. Může přicházet v úvahu jen tehdy, nelze-li jejího účelu dosáhnout jiným opatřením. Proto jak v případě rozhodování o tom, zda

obviněného vzít do vazby, či jej ponechat na svobodě, tak v případě již existující vazby, je také povinností orgánu rozhodujícího o vazbě zkoumat, zda vazbu nelze nahradit jiným procesním opatřením. Zákon upravuje prostředky, kterými lze i při zjištěné nebo trvajícím existenci důvodu vazby ji nahradit a obviněného ponechat na svobodě, popřípadě jej z vazby na svobodu propustit. Jde o nahrazení vazby jiným, mírnějším procesním opatřením, které zákon taxativně vyjmenovává.

Je třeba zdůraznit, že základní podmínkou uplatnění těchto prostředků nahrazujících vazbu, je existence okolností odůvodňujících vzetí obviněného do vazby, popř. odůvodňujících její další trvání. Jinak řečeno, nejsou-li dány důvody vazby, nelze tato opatření použít, neboť vlastně není jimi co nahrazovat.

Ze zásady přiměřenosti vyplývá požadavek nahradit vazbu opatřením, prostřednictvím kterého by se dosáhlo u obviněného stejného účelu a přitom by neznamenal tak výrazný zásah do jeho práv a svobod.

Bez vyloučení možnosti takového jiného opatření zjevně podmínky ke vzetí obviněného do vazby splněny nebudou bez ohledu na případné splnění některého vazebního důvodu podle ust. § 67 písm. a) až c) tr. ř., neboť vazba je opatření povahy subsidiární. Zákon bohužel nestanoví, co je účelem vazby, a lze pouze při použití systematického výkladu odkázat na označení Hlavy IV. trestního řádu o zajištění osob a věcí, stejně tak nedefinuje pojem jiná opatření, lze však dojít k závěru, že vedle opatření upravených trestním řádem musí být přípustné jakékoliv opatření k dosažení vazby způsobilé, tedy i nevedené v trestním řádu.

Tento postup přichází v úvahu pouze v případě, byl-li podán návrh na vzetí do vazby z důvodů podle § 67 písm. a) a c) tr. ř., nebo u obviněného trvá vazba z důvodů podle těchto písmen, neboť z povahy koluzní vazby podle písm. b) vyplývá, že není možné její nahrazení. Pokud jde o další případy, kdy přichází v úvahu omezení osobní svobody osoby, lze přijmout opatření nahrazující vazbu rovněž u vazby vyhošťovací, vazby vyžadovací,

vazby předběžné a vazby v řízení o uznání cizozemského rozhodnutí, nelze však takto postupovat u vydávací vazby, předávací vazby, ani u vazby při dočasném převzetí za účelem provedení procesních úkonů.

Rozhodnout o přijetí některého z opatření lze v rámci rozhodování o vazbě na jejím počátku i během jejího trvání a do jejího skončení. Je zákonem stanovenou povinností orgánů činných v trestním řízení průběžně zkoumat, zda nadále trvá potřeba vazby obviněného a to nejen z pohledu trvání vazebních důvodů při splnění dalších podmínek, ale také s ohledem na možnost jejich nahrazení od vzetí obviněného do vazby kdykoli v průběhu trestního stíhání až do jeho skončení.

Státní zástupce, resp. soudce (soud), činí toto rozhodnutí na základě návrhu. Buď zákon přímo stanoví, že je třeba podnětu ze strany obviněného (písemný slib) nebo z povahy opatření vyplývá, že ke splnění jeho účelu se předpokládá iniciativa a součinnost obviněného nebo další osoby (záruka fyzické nebo právnické osoby, složení peněžitě záruky). Pouze v případě dohledu probačním úředníkem lze uvažovat nad tím, že by mohlo být přijato opatření nahrazující vazbu bez návrhu, ovšem i zde by se předem muselo zjistit stanovisko obviněného.

Kromě obviněného a dalších osob uvedených následně u jednotlivých opatření, může podat návrh na přijetí některého z opatření nahrazujícího vazbu též státní zástupce, ten může v přípravném řízení za trvání vazby takové opatření přijmout a propustit obviněného z vazby. Státní zástupce však není oprávněn náhradu vazby přijmout a ponechat obviněného na svobodě, v takovém případě může soudu navrhnout její přijetí a ponechání obviněného na svobodě, pokud současně s tímto podává návrh na vzetí obviněného do vazby, případně se může vyjádřit k takovému návrhu obviněného nebo jiné osoby. K rozhodnutí o ponechání obviněného na svobodě, tedy k rozhodnutí zda bude vzat do vazby, propuštěn na svobodu bez dalšího nebo s jeho propuštěním bude přijato některé z opatření nahrazující vazbu, je oprávněn pouze soudce (soud).

V přípravném řízení může vedle soudu o propuštění obviněného rozhodnout též státní zástupce, pokud však státní zástupce nepřijme návrh některého z opatření, předloží věc soudci k rozhodnutí, a to ve lhůtě 5 pracovních dnů od jejího doručení. Rozhodnutí státního zástupce o tom, zda se přijímá navržené opatření či nikoli, nemá povahu rozhodnutí o vazbě a pokud dojde k závěru, že i nadále je důvodné ponechat obviněného ve vazbě a navrhané opatření její účel nenahradí, předloží věc soudci a v přípise uvede důvody, na základě kterých takto postupoval. Pokud nebudou přijata opatření nahrazující vazbu ani soudcem a obviněný bude ponechán ve vazbě, musí se soud ve svém rozhodnutí konkrétně vypořádat s důvody, pro které došel k závěru, že nelze přistoupit na navrhaná opatření, nelze nepřijetí navrhaného opatření pouze obecně odůvodnit tím, že není dostatečnou zárukou a není schopné nahradit účel vazby.

Jestliže obviněný, který byl propuštěn na svobodu po přijetí některého z opatření, poruší stanovené podmínky nebo vezme-li dotčená osoba zpět podanou záruku za obviněného, může státní zástupce po přezkoumání věci podat soudu návrh na opětovné vzetí obviněného do vazby, popřípadě návrh na vydání příkazu k zatčení. Neznamená to však, že porušení slibu obviněného, nesplnění účelu záruky má vždy za následek vzetí obviněného do vazby. Naproti tomu, pokud důvody vazby dodatečně odpadnou, zruší státní zástupce (soud) omezení a povinnosti navazující na opatření, neboť doba trvání přijatého opatření je závislá na době trvání důvodů vazby. Byl-li tedy obviněný propuštěn na svobodu za současného přijetí opatření nahrazujícího vazbu, omezení spjatá s tímto opatřením mohou trvat, jen pokud jsou dány podmínky vazby, která byla tímto nahrazena. Jestliže bylo rozhodnuto o přijetí některého z opatření a stále trvají důvody vazby, nelze hovořit o maximální možné délce vazby, neboť svoboda obviněného nebyla fakticky omezena po dobu uplatňování takového opatření, a nelze je zrušit proto, že již uplynula doba, kdy by musel být obviněný propuštěn z vazby, kdyby se v ní stále ještě nacházel.

Jak již bylo výše uvedeno, představuje vazba opatření fakultativní a subsidiární a v zájmu odstranění nepříznivých důsledků tohoto zajišťovacího opatření, upravuje trestní řád prostředky, kterými lze i při zjištěné nebo trvajícím existenci důvodu vazby ji nahradit a obviněného ponechat na svobodě.

Výčet těchto opatření je taxativní, a to jak v trestním řádu, tak v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, který výčet uvedený v trestním řádě rozšířil ještě o jedno opatření vztahující se na mladistvé.

Ustanovení § 73 tr. ř. uvádí pod nadpisem nahrazení vazby zárukou, dohledem nebo slibem následující : „ (1) *Je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c), může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu, jestliže*

a) zájmové sdružení občanů uvedené v § 3 odst. 1, anebo důvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného, nabídnou převzetí záruky za další chování obviněného a za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu, a orgán rozhodující o vazbě považuje záruku vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji,

b) obviněný dá písemný slib, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží, a orgán rozhodující o vazbě považuje slib vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečný a přijme jej, nebo

c) s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu lze účelu vazby dosáhnout dohledem probačního úředníka nad obviněným.

(2) Soud a v přípravném řízení státní zástupce seznámí toho, kdo nabízí převzetí záruky podle odstavce 1 písm. a) a splňuje podmínky pro její přijetí, s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod

vazby.

(3) *Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení.*

(4) *Neplní-li obviněný povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v odstavci 1 a trvají-li důvody vazby, soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodne o vazbě.*

Všechny instituty, které jsou v § 73 odst. 1 písm. a) - c) tr. ř. upraveny, jednak dovolují nahradit při rozhodování o vazbě vazbu zárukou, dohledem nebo slibem obviněného, jednak tak učinit až po vzetí obviněného do vazby kdykoli v průběhu trestního stíhání až do jeho skončení. Toto ustanovení se použije per analogiam i ve stadiu vykonávacího řízení. Soudce, který rozhoduje o vzetí do vazby v přípravném řízení, vezme v úvahu povahu trestné činnosti, pro kterou je obviněný stíhán, osobu obviněného i konkrétní obsah nabízené záruky, slibu a možnosti dosažení účelu nahrazení vazby dohledem probačního úředníka a na základě posouzení všech těchto okolností rozhodne, zda záruku či slib přijme nebo uplatní dohled probačního úředníka, anebo nikoliv. Přijme-li nabídku záruky či slibu anebo dohledu, ponechá obviněného na svobodě. Rozhodnutí státního zástupce zde v úvahu nepřichází.

Po nabytí účinnosti novely č. 265/2001 Sb. je oprávněn nahradit vazbu výše zmíněnými opatřeními v přípravném řízení i státní zástupce. Nadále však přichází v úvahu, aby k žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu, jíž státní zástupce nevyhověl a neakceptoval ani nabídku záruky, slibu nebo možnost uplatnění probačního dohledu, soud rozhodl o přijetí některého z těchto opatření a v důsledku toho propustil obviněného z vazby na svobodu. V řízení před soudem přísluší rozhodování o přijetí opatření

nahrazujících vazbu jen soudu. Nahrazení vazby zárukou nebo slibem obviněného nepřichází v úvahu, je-li tu dán důvod koluzní vazby podle § 67 písm. b) tr. ř. Na druhé straně však lze nabízenou záruku nebo písemný slib přijmout, pokud v konkrétním případě byla vazba odůvodněna z hlediska jen § 67 písm. a) tr. ř. nebo jen § 67 písm. c) tr. ř. anebo zároveň oběma těmito důvody. Propuštění z vazby podle tohoto odstavce přichází v úvahu i tehdy, jestliže obviněný byl vzat do vazby z důvodu podle § 67 písm. b) tr. ř. v kombinaci s dalším (dalšími) důvodem vazby a později důvod podle § 67 písm. b) tr. ř. odpadl.

Rozhodnutí o tom, zda se přijímá nabídka převzetí záruky nebo slibu nebo se uplatní nahrazení vazby dohledem probačního úředníka, či nikoli, má povahu rozhodnutí o vazbě (§ 74 tr. ř. ; srov. i NS ČR - Stn 4/98 - Rt 39/98) a je proti němu přípustná stížnost (rozhodl-li v přípravném řízení takto státní zástupce, přísluší o ní rozhodovat soudu - § 146a odst. 1 písm. a) tr. ř. per analogiam). Formou rozhodnutí je zde usnesení. V kladném případě se ve výroku usnesení uvede, že se záruka nebo slib přijímá anebo se vazba nahrazuje dohledem probačního úředníka a vzhledem k přijetí záruky, slibu anebo uplatnění dohledu probačního úředníka se obviněný propouští z vazby na svobodu, popř. ponechává se na svobodě. Nebudou-li záruka nebo slib přijaty anebo vazba nebude nahrazena dohledem probačního úředníka, soud vysloví ve výroku usnesení, že se nabídka záruky nebo písemný slib nepřijímá (anebo se vazba nenahrazuje dohledem probačního úředníka) a obviněný se buď bere do vazby nebo ponechává ve vazbě (státní zástupce - půjde-li o žádost o propuštění z vazby na svobodu - jí předloží v takovém případě soudu a negativní rozhodnutí nevydává).

Proti takovému usnesení je přípustná stížnost (§ 74 odst. 1 tr. ř.). Odkladný účinek má pouze stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění z vazby za podmínek uvedených v § 74 odst. 2 tr. ř.

Státní zástupce může učinit vlastní návrh na přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu jedině v případě, že současně podá návrh na vzetí

obviněného do vazby (může se k uplatnění některého z těchto opatření také v návrhu na vzetí do vazby vyjádřit).

Záruka za další chování obviněného musí obsahovat nabídku převzetí dohledu nad dalším chováním obviněného, kterým se má působit vůči obavě z pokračování v trestné činnosti, z dokonání trestného činu, z pokusu nebo vykonání trestného činu, který připravoval nebo kterým hrozil (§ 67 písm. c) tr. ř.), anebo nabídku provedení opatření, že se obviněný dostaví na vyzvání k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu a že vždy předem oznámí vzdání se z místa pobytu, čímž se má čelit obavě z útěku nebo skrývání se (§ 67 písm. a) tr. ř.).

Nabízená záruka musí obsahovat výčet konkrétních opatření, která zájmové sdružení občanů nebo důvěryhodná osoba hodlá uplatňovat proti obviněnému.

Důvěryhodnou osobou může být např. vychovatel v internátu pro učně, vedoucí zaměstnanec nadřízený obviněnému (viz. § 74 zák. práce), rodiče mladistvého, apod.

Zájmové sdružení i důvěryhodná osoba musí být způsobilé příznivě ovlivňovat chování obviněného, což si musí soud před přijetím nabídky podle písm. a) náležitě ověřit. Podmínky nahrazení vazby zárukou za další chování obviněného nebudou zpravidla splněny u nabídky rodičů mladistvého, kteří měli s jeho výchovou závažné problémy, jež mimo jiné vyústily i ve spáchání trestné činnosti.

Slib, že povede řádný život, musí dát přímo obviněný, a to písemně. Slib může být sepsán vlastnoručně, na psacím stroji, na počítači apod., ale vždy musí být vlastnoručně podepsán obviněným. Není možné, aby ho za obviněného podepsala jiná osoba, např. obhájce, nebo jeho zákonný zástupce (např. u mladistvého), což však nevylučuje, aby písemný slib sepsal obviněný za pomoci obhájce nebo jiné osoby.

Slib může mít podobu samostatného podání anebo může být součástí žádosti o propuštění z vazby nebo písemného vyhotovení stížnosti proti

usnesení, jímž byl vzat do vazby nebo kterým byla zamítnuta jeho žádost o propuštění z vazby na svobodu.

Písemný slib musí obsahovat vyjádření obviněného, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdání se z místa pobytu a že dodrží omezení, která se mu uloží. Na rozdíl od úpravy účinné před novelou č. 265/2001 Sb. (oproti úpravě ve znění zákona č. 292/1993 Sb.) slib musí obsahovat i vyjádření obviněného, že oznámí každou změnu svého pobytu.

Při rozhodování o nahrazení vazby slibem obviněného může soud uložit obviněnému omezení. Tato omezení mají být přiměřená a směřují k tomu, aby obviněný vedl řádný život. Omezení zde mají formu zákazů určitého konání (tedy formu povinnosti zdržet se nežádoucího konání). Omezení mohou být ukládána formou zákazů nadměrného požívání alkoholických nápojů, zákazu aplikace omamných a psychotropních látek, zákazu návštěv nočních podniků, zákazu návštěv sportovních zápasů, zákazu hrát hazardní hry, zákazu rušit noční klid, zákazu pálit líh, zákazu vykonávat jinou činnost, která byla příčinou, podmínkou nebo podnětem obviněnému ke spáchání trestné činnosti, pro kterou je stíhán.

Soud nebo státní zástupce při rozhodování o tom, zda lze vazbu nahradit dohledem probačního úředníka nad obviněným, bere v úvahu osobu obviněného (podklady k osobě obviněného může v řízení předcházejícím tomuto rozhodnutí zjišťovat i Probační a mediační služba - viz. § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona č. 257/2000 Sb. - je třeba dodržet zásadu, že zjišťování podkladů by nemělo zasahovat do otázek mimo rámec působnosti Probační a mediační služby a neměla by být takto nahrazována činnost orgánů činných v trestním řízení) a povahu projednávaného případu (jedná se zejména o povahu trestní věci, v níž je vazebně obviněný stíhán, z hlediska, zda vůbec přichází v úvahu působení na obviněného, který bude propuštěn z vazby na svobodu, prostředky dohledu vykonávaného probačním

úředníkem).

Bude-li rozhodnuto o vyslovení dohledu probačního úředníka nahrazujícího vazbu, obviněný má určité uložené povinnosti vyplývající ze zákona; dále je povinen se podrobit dalším omezením (směřujícím k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení), jež však musí být v takovém případě uvedena přímo ve výroku příslušného usnesení. Stejnopis usnesení se kromě jiných oprávněných osob doručí vždy i příslušnému středisku Probační a mediační služby. V § 73 odst. 2 tr. ř. upravená povinnost seznámit toho, kdo nabízí převzetí záruky podle odst. 1 písm. a), je uložena soudu (po podání obžaloby) a v přípravném řízení státnímu zástupci. Uplatnění této povinnosti je na místě jen tehdy, pokud bude přijetí záruky vůbec přicházet v úvahu.

Ve shodě s úpravou v § 73 odst. 3 tr. ř. vyslovení dohledu probačního úředníka nad obviněným musí být uvedeno přímo ve výroku usnesení, jímž se vazba nahrazuje tímto opatřením.

V případě, že je dohled vysloven, obviněný musí plnit povinnosti:

- ve stanovených lhůtách se dostavit k probačnímu úředníkovi,
- změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem,
- podrobit se dalším omezením, která směřují k tomu, aby se

nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení.

Takto stanovená omezení mohou trvat maximálně po dobu trvání důvodů vazby, což je třeba ve výroku rozhodnutí, jímž jsou ukládána, výslovně vyjádřit. Totéž se týká omezení podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Novela č. 265/2001 Sb. v § 73 odst. 4 tr. ř. výslovně upravila postup, který byl již předtím fakticky uplatňován v praxi (pro případ nerespektování povinností a omezení, k nimž se obviněný zavázal).

Je tedy stanoveno, že neplní-li obviněný povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby některým z opatření a trvají-li důvody vazby (podle § 67 písm. a) nebo c) tr. ř. ; důvod vazby podle § 67 písm. b) tr. ř. by musel nově vzniknout až dodatečně), uplatní se rozhodování o vazbě za shodných

podmínek jako podle § 77 odst. 2 tr. ř. (v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce a v řízení po podání obžaloby soud i bez takového návrhu po výslechu obviněného za účasti jeho obhájce za zde uvedených podmínek rozhodne o vazbě).

Tímto jsme si přiblížili již některá opatření nahrazující vazbu a nyní se budeme ještě chvíli zabývat jednotlivě každým prostředkem nahrazujícím vazbu zvlášť.

ZÁRUKA ZA DALŠÍ CHOVÁNÍ OBVINĚNÉHO

Nabídku záruky za další chování obviněného může soudu a v přípravném řízení státnímu zástupci adresovat zájmové sdružení občanů nebo důvěryhodná osoba.

Obecný pojem důvěryhodná osoba dává soudu, resp. státnímu zástupci, velký prostor pro úvahu, zda v konkrétním případě lze o osobě nabízející záruku uvažovat jako o osobě nejen ochotné, ale i schopné účel záruky naplnit. Je třeba vzít do úvahy nejen její morální vlastnosti a dosavadní život, ale také její vliv na obviněného a možnosti ovlivňovat jeho chování pozitivním způsobem, to vše samozřejmě s ohledem na osobu obviněného a charakter spáchaného trestného činu. Tedy základní podmínkou pro to, aby orgán rozhodující o vazbě mohl přijmout záruku za další chování obviněného je v první řadě schopnost osoby nabízející její převzetí účinně ovlivňovat obviněného a jeho chování. Taková schopnost může být podmíněna existencí určitého vztahu, ať již příbuzenského, citového nebo pracovního mezi obviněným a touto osobou nebo možností této osoby usměrňovat chování obviněného. S ohledem na své procesní postavení však nemůže být takovou osobou obhájce obviněného. Advokát, resp. obhájce v trestním řízení je při poskytování právních služeb nezávislý, je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy svého klienta. Nelze ani vyloučit, že v dalším průběhu trestního řízení by mohlo dojít k situaci hrozící střetem zájmů obhájce a osoby uvedené v § 73 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Co se týče osoby nabízející převzetí záruky dle ust. § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu v postavení obhájce obviněného v trestním řízení, je na místě poukázat na specifický vztah k obviněnému daný poskytováním právní pomoci. Povinností obhájce je kromě jiného poskytnout obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně. Z tohoto vztahu vyplývá jistá nesvoboda a závislost obhájce na postavení a pokynech svého klienta-obviněného, která by mohla v konkrétních situacích bránit obhájci v tom, aby příznivě ovlivňoval chování obviněného. Důvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou a zároveň též určitým bližším vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat a v případě potřeby pozitivně ovlivňovat, přičemž by k tomu měla mít potřebné prostředky a vliv. Obhájce obviněného v konkrétní věci by se potom mohl vystavit nebezpečí střetu zájmů vyplývajících z požadavků náležitého výkonu obhajoby, jestliže by měl zároveň plnit podmínku poskytnuté záruky za další chování obviněného.

Nicméně v případě poskytnutí záruky ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu advokátem vůbec, nikoliv obhájcem obviněného, o což se jedná v dané věci, jde o situaci odlišnou. Proto nelze bez dalšího učinit paušální závěr, že pokud nabídku záruky poskytne advokát, nemůže se apriori jednat o osobu, která by nesplňovala podmínky ust. § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu. Mezi advokátem nikoli v postavení obhájce obviněného a obviněným totiž neexistuje specifický vztah daný poskytováním právní pomoci a není zde dána závislost na postavení a pokynech klienta - obviněného, která by v určitých situacích mohla bránit obhájci v tom, aby příznivě ovlivňoval chování obviněného. Není důvod se proto domnívat, že advokát (nikoli v postavení obhájce obviněného) nemůže být nadán nezávislostí, autoritou ve vztahu k obviněnému a současně též určitým bližším vztahem k němu, takže nelze paušálně tvrdit,

že by nebyl schopen příznivě ovlivňovat chování obviněného. V dané věci je významné, že novou a pro rozhodování o vazbě relevantní skutečností ve výše uvedeném smyslu byla právě nabídka záruky ve smyslu ust. § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu, která vyžadovala slyšení stěžovatele.

Ten, kdo nabízí záruku musí být seznámen s podstatou obvinění, se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby, a rovněž musí být poučen o závažnosti takového kroku. V přípravném řízení tak činí státní zástupce, v řízení před soudem soud.

Záruka důvěryhodné osoby musí být podepsaná.

Záruka v sobě obsahuje závazek, že bude převzat dohled nad chováním obviněného a zajištěna jeho spolupráce s orgány činnými v trestním řízení v jeho dalším průběhu, přičemž konkrétní opatření, kterými hodlá navrhovatel tohoto docílit, musí být uvedena v předmětném návrhu.

DOHLED PROBAČNÍHO ÚŘEDNÍKA

Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled úředníka Probační a mediální služby nahrazující vazbu, je povinen podrobit se jeho dohledu, který spočívá v tom, že s ním musí být v pravidelném osobním kontaktu po celou dobu nahrazení vazby, ve stanovených lhůtách se k němu dostavit, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se obviněný nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení.

Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt obviněného s probačním úředníkem, spolupráce při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených soudem nebo vyplývajících ze zákona. Základním smyslem dohledu je ovlivnit životní postoje obviněného, přispět k urovnání a konsolidaci jeho osobních poměrů a kontrolovat jeho chování tak, aby nemařil účel probíhajícího trestního stíhání a nedopustil se další trestné činnosti. Svou povahou jde tedy o jiný typ dohledu než je vyslovený dohled nad osobou podmíněně odsouzenou, u

níž bylo podmíněně upuštěno od trestního stíhání nebo osobou podmíněně propuštěnou z výkonu trestu odnětí svobody. Základní zákonný rámec pro výkon dohledu je vymezen v ust. § 73 odst. 3 tr. ř., soud může však stanovit další omezení a povinnosti směřující k naplnění jeho účelu, v takto stanovených mezích je probační úředník oprávněn upřesnit a blíže specifikovat pravidla výkonu dohledu a je účelné, aby tak postupoval po dohodě s obviněným.

V odůvodnění rozhodnutí musí být uvedeny povinnosti a omezení, která mají směřovat k tomu, aby se obviněný nedopustil další trestné činnosti a nemařil trestní řízení. Zatímco povinnosti mají formu příkazů k pozitivnímu konání, tj. něco vykonat (na vyzvání se dostavit k orgánu činnému v trestním řízení, předem oznámit vzdálení se z místa pobytu nebo změnu bydliště, podrobit se výchovnému programu,...), omezení mají formu zákazů negativního konání, tj. zdržet se určité nežádoucí činnosti, která zpravidla byla příčinou, podmínkou nebo podnětem obviněného ke spáchání trestné činnosti, pro kterou je stíhán.

Veškerá omezení a povinnosti musí být vždy přiměřená trestnému činu, pro který je obviněný stíhán. Za nepřiměřené by v tomto smyslu bylo možno považovat takové omezení, které by nemělo nic společného s trestným činem, v souvislosti s nímž se ukládá, nebo by bylo svou závažností neúměrné stupni nebezpečnosti trestného činu. Jako omezení či povinnost také nelze uložit zákaz určité činnosti nebo zákaz pobytu na určitém místě, neboť by to fakticky znamenalo nepřímé uložení trestu. Omezením, která vysloví soud, nebo v přípravném řízení státní zástupce může být povinnost podrobit se programům rehabilitační povahy, sociálního výcviku a výchovy, léčebným programům, psychologickému poradenství, nebo programům k získání určité pracovní kvalifikace.

Poruší-li pachatel, kterému byl uložen dohled, podmínky dohledu nebo přiměřená omezení či povinnosti, informuje o tom probační úředník bez zbytečného odkladu orgán, který dohled uložil.

V případě, že obviněný nerespektuje povinnosti a omezení, k nimž se zavázal, ani povinnosti obsažené v dohledu probačního úředníka, a trvají – li důvody vazby, soud (a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce) rozhodne o vazbě.

V přípravném řízení rozhodne o vazbě na návrh státního zástupce soud (senát nebo samosoudce) případně i bez takového návrhu za podmínek uvedených v § 73 odst. 4 tr. ř. Vždy však po výslechu obviněného.

PÍSEMNÝ SLIB OBVINĚNÉHO

Slíb, že povede řádný život, musí dát přímo obviněný, může jej sepsat vlastnoručně, prostřednictvím jiné osoby, na psacím stroji nebo počítači, ale vždy jej musí vlastnoručně podepsat. Není možné, aby slíb za obviněného podepsala jiná osoba, např. obhájce nebo jeho zákonný zástupce, to však nevyklučuje, aby jej za pomoci těchto osob sepsal. Slíb může mít podobu samostatného podání anebo může být součástí žádosti o propuštění z vazby nebo písemného vyhotovení stížnosti proti usnesení, jímž byl obviněný vzat do vazby nebo kterým byla zamítnuta jeho žádost o propuštění z vazby na svobodu, musí dále obsahovat vyjádření obviněného, že povede řádný život, nedopustí se trestné činnosti, splní povinnosti a dodrží omezení, která mu soud uloží. Na rozdíl od úpravy účinné před přijetím novely (zákon č. 292/1993 Sb.) již nemusí obsahovat vyjádření obviněného, že oznámí každou změnu svého pobytu, a proto zamýšlí-li soudce rozhodující o vazbě, aby obviněný plnil tuto ohlašovací povinnost, musí mu to uložit v rámci povinností a omezení, která lze učinit rovněž součástí rozhodnutí o přijetí slibu.

Soud předtím, než přijme slíb obviněného musí opět zvážit všechny okolnosti týkající se případu a osoby obviněného důležité z hlediska, zda je možno považovat slíb za dostatečný.

PENĚŽITÁ ZÁRUKA

Ustanovení § 73a tr. ř. obsahuje úpravu možnosti nahrazení vazby peněžitou zárukou (kaucí). Toto opatření lze uplatnit ve stejném rozsahu jako záruku, slib nebo dohled probačního úředníka, je však vyloučené u předstižné vazby v případě trestných činů podle ust. § 73a odst. 1 tr. ř., kdy se jedná o trestnou činnost závažnějšího charakteru s vysokým stupněm nebezpečnosti pro společnost. Nahrazení vazby peněžitou zárukou přichází v úvahu i vedle ostatních institutů nahrazujících vazbu (§ 73 tr. ř.).

Nabídne-li vazebně stíhaný obviněný peněžitou zárukou jako náhradu za vazbu až v řízení o stížnosti proti usnesení soudu prvního stupně, který zamítl žádost obviněného o propuštění z vazby (v přípravném řízení i v řízení před soudem), nemůže stížnostní soud o takové nabídce rozhodnout. Napadené rozhodnutí vzhledem k okolnostem, které vyšly nově najevo, zruší a soudu prvního stupně uloží, aby o věci znovu jednal a rozhodl, pokud ovšem soud rozhodující o stížnosti obviněného nepropustí z vazby.

Orgán rozhodující o vazbě- o přijetí složené peněžité záruky a ponechání obviněného na svobodě nebo o jeho propuštění z vazby na svobodu rozhoduje v přípravném řízení (§ 12 odst. 10 tr. ř.) soudce; jen pokud jde o propuštění z vazby na svobodu, státní zástupce (změna provedená novelou č. 265/2001 Sb.); v řízení po podání obžaloby soud (senát, samosoudce, resp. v případě upraveném v § 69 odst. 6 tr. ř. soudce).

Peněžitou zárukou lze uplatnit téměř ve stejném rozsahu jako záruku, slib nebo dohled probačního úředníka, ale u důvodu uvedeného v § 67 písm. c) tr. ř. je peněžítá záruka vyloučena u zde uvedených trestných činů. Náhrada za koluzní vazbu (§ 67 písm. b) tr. ř.) však není možná ani ve formě peněžité záruky.

Složením záruky se rozumí složení peněžité částky v hotovosti v pokladně soudu či státního zastupitelství nebo její poukázání na účet soudu či státního zastupitelství. Jsou-li podány peníze na poště (placení poštovní poukázkou), je záruka složena až v momentu, jakmile peníze dojdou na účet

soudu nebo státního zastupitelství.

Souhlas obviněného (resp. obžalovaného-§ 12 odst. 7 tr. ř.) je podmínkou složení a přijetí nabídky peněžité záruky, která je nabízena jinou osobou než obviněným. Souhlas může být dán písemně nebo ústně do protokolu. Souhlas obhájce nemůže souhlas obviněného nahradit. Jiná osoba (když okruh těchto osob zákon nijak nevymezuje ani neomezuje) musí být soudem (ve stadiu po podání obžaloby) a v přípravném řízení státním zástupcem před přijetím peněžité záruky seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby, aby mohla náležitě zvážit, zda peněžitou zárukou za obviněného složí.

Státní zástupce, jemuž byla v přípravném řízení adresována žádost o propuštění z vazby na svobodu spojená s nabídkou peněžité záruky, přezkoumá důvodnost vazby, posoudí s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, zda je přijetí nabídky peněžité záruky na místě, zkoumá, zda není nabízena peněžitá záruka pro trestné činy uvedené v § 73a odst. 1 tr. ř. , u nichž nelze peněžitou zárukou přijmout, je-li současně dán důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. ř. , je oprávněn sám rozhodovat způsobem uvedeným v odstavci 2 písm. a) (rozhodne-li, že je přijetí peněžité záruky přípustné, určení její výše a způsobu složení), popř. podle odstavce 2 písm. b) (nepřijmout nabídku, předložit věc soudu - § 73b odst. 3 věta třetí tr. ř.).

V řízení před soudem je dána výlučná rozhodovací působnost soudu.

Státní zástupce není oprávněn peněžitou zárukou přijmout a ponechat obviněného na svobodě; může soudu navrhnout přijetí peněžité záruky a ponechání obviněného na svobodě pouze v případě, že současně podává návrh na vzetí obviněného do vazby (může se také k takovému návrhu obviněného nebo jiné osoby vyjádřit).

V § 73a odst. 2 tr. ř. novela č. 265/2001 Sb. zásadně změnila způsob určování výše peněžité záruky. Podle dříve platné úpravy určení výše peněžité záruky a způsobu jejího složení prováděl soudce zpravidla na

podkladě nabídky obviněného, jeho obhájce, popřípadě jiné osoby, neformálně opatřením, když nerozhodoval usnesením, ale stačilo jen neformální stanovení výše peněžité záruky, o kterém soudce po projednání nabídky peněžité záruky učinil pouze záznam do spisu, popř. poznámku do protokolu o výsledku obviněného.

Novela zavádí nový kauční systém spočívající v tom, že už v rámci rozhodování o zadržené osobě přichází v úvahu, aby obviněný (obhájce) podal návrh na propuštění obviněného z vazby na svobodu po přijetí peněžité záruky. Obdobně tak může učinit i jiná osoba (se souhlasem obviněného). Výše peněžité záruky by již v této době měla být stanovena podle hledisek uvedených v odst. 2 písm. a) (s přihlédnutím k osobě a majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo peněžitou záruku nabízí, k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, a závažnosti důvodů vazby). Součástí rozhodnutí o vzetí do vazby by pak bylo i to, že v úvahu přichází přijetí peněžité záruky a předběžné stanovení její výše. Dokonce je možné i to, že by bylo vydáno rozhodnutí obsahující údaje uvedené v písm. a) již v době, kdy bylo rozhodnuto o vzetí obviněného do vazby. Teprve poté, jakmile by obviněný (nebo jiná osoba) složili peněžitou záruku způsobem, který by byl stanoven, by bylo postupováno podle odstavce 1 (a to až do momentu právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby ze strany soudu, poté již jen státního zástupce, a to až do podání obžaloby - § 73b odst. 3 věta druhá tr. ř.). Pokud by státní zástupce nabídku peněžité záruky v přípravném řízení neakceptoval, nevydává o tom usnesení, neboť nabídka peněžité záruky bude součástí žádosti o propuštění z vazby na svobodu, a žádost předloží nejpozději do pěti pracovních dnů soudu se svým stanoviskem (i k nabízené výši peněžité záruky). Učiní-li takový návrh jiná osoba než obviněný, o návrhu se musí rozhodnout usnesením.

Touto úpravou by se mělo zamezit tomu, aby i přesto, že obviněný (nebo jiná osoba) složili původně stanovenou peněžitou záruku, bylo rozhodnuto,

že se nabídka peněžité záruky nepřijímá, byť by nedošlo k podstatné změně rozhodných okolností.

Státní zástupce nebo soud (soudce) peněžitou záruku určí pevnou částkou od 10 000 Kč výše. Horní hranici sazby peněžité záruky (dříve 1 000 000 Kč) zrušila novela trestního řádu provedená zákonem č. 292/1993 Sb. Peněžítá záruka se s ohledem na výslovné znění zákona může určovat jen v české měně a jen v korunách ji lze skládat.

Způsob složení peněžité záruky určuje orgán, který podle písm. a) postupoval, a to v souvislosti s určením její výše.

Orgán rozhodující o vazbě (§ 73b odst. 3 tr. ř.) rozhoduje o přípustnosti přijetí peněžité záruky, její výši a způsobu složení zásadně usnesením, které má povahu rozhodnutí o vazbě (§ 74 tr. ř.). Přijal-li peněžitou záruku soud při rozhodování podle § 77 odst. 2 tr. ř. , poukáže na to v usnesení, které je v tomto případě rovněž rozhodnutím o vazbě (§ 74 tr. ř.). Takové usnesení má obdobné obsahové náležitosti jako usnesení uvedené v předchozí větě.

Byla-li peněžítá záruka obviněným nebo jinou osobou složena a způsobem, který byl v usnesení stanoven, soudce nebo soud (soudce v případě rozhodování podle § 77 odst. 2 tr. ř. , soud rozhodující o případné stížnosti proti usnesení o vzetí do vazby až do okamžiku, kdy toto usnesení nabylo právní moci) ponechá obviněného na svobodě, nebo ve všech ostatních případech (soudce, soud nebo státní zástupce) propustí obviněného z vazby na svobodu (přitom bere v úvahu případné změněné okolnosti věci, osoby obviněného, jeho majetkové poměry nebo jiné osoby, závažnost důvodů vazby, jakož i okolnosti, které ovlivňují výši peněžité záruky, zejména tehdy, pokud mezi rozhodnutím o přijetí peněžité záruky a rozhodnutím o propuštění z vazby došlo k podstatné změně okolností případu, zejména ve vztahu k peněžité záruce a vazbě, což se s ohledem na krátkost doby, v níž se musí rozhodnout, netýká rozhodování soudce podle § 77 odst. 2 tr. ř.).

O tom, že se nabídka peněžité záruky nepřijímá, rozhoduje usnesením

vždy soud, zatímco státní zástupce, jde-li o návrh obviněného, nikoli (vychází se zde z toho, že se jedná o součást žádosti o propuštění z vazby na svobodu); jde-li o návrh jiné osoby než obviněného, rozhoduje i státní zástupce usnesením. Nepřijal-li peněžitou záruku soud v době předcházející vzetí do vazby, vysloví se ve výroku usnesení, že se nabídka peněžitě záruky nepřijímá a obviněný se bere do vazby.

Proti kladnému i zápornému usnesení je přípustná stížnost, a to včetně výroku o výši peněžitě záruky (§ 74 odst. 1 tr. ř.). Odkladný účinek má pouze stížnost státního zástupce za podmínek uvedených v § 74 odst. 2 tr. ř. Ustanovení § 73a odst. 3 tr. ř. upravuje institut připadnutí peněžitě záruky státu. Jde o rozhodnutí o vazbě (§ 74 odst. 1 tr. ř.).

V přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce a v řízení po podání obžaloby soud rozhodne, že peněžitá záruka připadá státu, jestliže obviněný se dopustí alespoň některého z jednání uvedeného pod písm. a) až d). Na tyto důvody je povinen soud a v přípravném řízení popřípadě i státní zástupce obviněného nebo jinou osobu, která peněžitou záruku zamýšlí složit, výslovně předem upozornit. Toto upozornění je součástí poučení v rámci usnesení o přijetí peněžitě záruky a ponechání obviněného na svobodě či jeho propuštění z vazby na svobodu. Jestliže jde o jinou osobu, zašle se jí rovněž příslušné usnesení.

V písm. a) se pod uprchnutím se rozumí únik do ciziny a pod pojmem skrývá se ukrývání v tuzemsku. Uprchnutí, skrývání se nebo neoznámení změny pobytu musí současně znemožnit doručení předvolání nebo jiné písemnosti soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu. Jde o jednání obdobné intenzity a závažnosti, jaká jsou uvedena v § 68 odst. 3 písm. a) tr. ř. V písm. b) zaviněné nedostavení se na předvolání k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez přítomnosti obviněného vyloučeno, se v praxi posuzuje zejména jako úmyslné (v úmyslu zmařit provedení příslušného úkonu trestního řízení). Zavinění z nedbalosti, byť není zcela vyloučeno, bude spíše výjimečné (pokud se obviněný řádně omluví nebo uvede

omluvitelný důvod své neúčasti). Úkonem, jehož provedení je bez přítomnosti obviněného vyloučeno, je zvláště výslech obviněného (§ 91 až § 94 tr. ř.), konfrontace (§ 104a tr. ř.), rekognice (§ 93 odst. 2 a § 104b tr. ř.), vyšetřovací pokus (§ 104c tr. ř.), rekonstrukce (§ 104d tr. ř.) a prověrka na místě (§ 104e tr. ř.), jestliže je k jejich provedení účast obviněného nezbytná. Dále může jít o prohlídku těla a jiné podobné úkony (§ 114 tr. ř.), vyšetření duševního stavu (§ 116 tr. ř.), hlavní líčení, které nelze provést v nepřítomnosti obžalovaného (srov. § 202 odst. 2, 3, 4 tr. ř.). Podmínkou pro uplatnění postupu podle písm. a) je, aby předvolání k úkonu bylo obviněnému řádně doručeno.

V písm. c) ohledně pojmů opakuje trestnou činnost, pokusí se dokonat trestný čin, který dříve nedokonal, připravoval nebo jím hrozil.

V písm. d) úmyslné vyhýbání se výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo peněžitého trestu nebo výkonu náhradního trestu odnětí svobody za peněžitý trest - vyžaduje se úmyslné vyhýbání a nepostačuje jen samotný fakt, že se obviněný nedostavil k nástupu výkonu trestu odnětí svobody nebo nezaplatil peněžitý trest. Musí jít o úmyslné maření výkonu těchto trestů.

V § 73a odst. 4 tr. ř. státní zástupce nebo soud, který v době, kdy takové rozhodování přichází v úvahu, vede řízení (přípravné řízení nebo řízení před soudem) - po novele č. 265/2001 Sb. to tedy není v řízení před soudem soud nebo soudce, který rozhodl v přípravném řízení o přijetí peněžitě záruky, ji zruší nebo změní výši peněžitě záruky - na návrh obviněného nebo osoby, která ji složila, anebo i bez takového návrhu (tedy i z úřední povinnosti).

O návrhu obviněného na zrušení peněžitě záruky z důvodu, že pominuly vazební důvody (§ 72 odst. 1 a § 73a odst. 4 tr. ř.), rozhoduje ve stadiu přípravného řízení státní zástupce, a nikoliv soud prvního stupně.

Předpokladem takového rozhodnutí je, že:

a) pominuly důvody, které k jejímu přijetí vedly (např. nově vyvstal důvod vazby podle § 67 písm. b) , proti obviněnému bylo zahájeno trestní stíhání

pro některý z trestných činů uvedených v § 73a odst. 1 tr. ř. , nebo naopak trestní stíhání obviněného bylo zastaveno, věc byla postoupena jinému orgánu, došlo k zásadní změně právní kvalifikace tak, že peněžitá záruka již není na místě),

b) změnilo se okolnosti rozhodné pro určení její výše (proti obviněnému bylo zahájeno trestní stíhání pro další trestné činy nebo byl upozorněn na změnu právní kvalifikace anebo trestní stíhání pro některé trestné činy bylo zastaveno nebo došlo k vypuštění některé právní kvalifikace, přičemž v důsledku změny okolností věci a závažnosti důvodů vazby anebo s přihlédnutím k osobě obviněného a jeho majetkovým poměrům, popř. osoby, která peněžitou záruku složila, je na místě zvýšení výše peněžitě záruky, anebo naopak její snížení).

Byl-li složitel peněžitě záruky seznámen s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby (§ 73a odst. 1 poslední věta, tr. ř.), jakož i upozorněn na možnost propadnutí záruky státu a její případné použití na zaplacení peněžitěho trestu a nákladů trestního řízení (§ 73a odst. 6 tr. ř.), nelze na jeho návrh podle § 73a odst. 4 tr. ř. peněžitou záruku zrušit nebo změnit její výši jen proto, že složitel změnil názor na otázku nahrazení vazby obviněného, např. proto, že potřebuje použít peníze ke své podnikatelské činnosti.

Rozhodnutí o zrušení peněžitě záruky nebo o změně její výše je rozhodnutím o vazbě (§ 74 odst. 1 tr. ř.), které se vydává formou usnesení, proti němuž je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek (§ 141 odst. 4 tr. ř.). Rozhodl-li uvedeným způsobem státní zástupce, o případné stížnosti rozhoduje státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství (§ 12a odst. 1 až 4 zákona o státním zastupitelství), ale jen tehdy, bylo-li rozhodnuto o zrušení peněžitě záruky. Bylo-li rozhodnuto o změně její výše, jedná se o rozhodnutí analogické rozhodnutí o přijetí peněžitě záruky, takže o stížnosti by měl zřejmě rozhodovat soud (§ 146a písm. a) per analogiam tr. ř.). Po zrušení záruky se složená částka vrátí obviněnému

nebo osobě, která ji složila. Jestliže je vracena peněžní částka, která jako peněžítá záruka byla, byť později, uložena na bankovní účet, vrátí se včetně úroků, pokud je vynesla.

Bylo-li rozhodnuto o zrušení peněžité záruky nebo o jejím případnutí státu (§ 73a odst. 3 tr. ř.), soud (nebo státní zástupce) vždy přezkoumá, zda nejsou dány důvody vazby (§ 67 tr. ř.) a popřípadě provede potřebné úkony (státní zástupce navrhne vzetí obviněného do vazby, soudce postupuje dle § 77 odst. 1 tr. ř. , v řízení před soudem rozhodne o vazbě i bez návrhu státního zástupce soud, za tím účelem požádá policejní orgán o součinnost podle § 183 odst. 1 tr. ř.

Pokud obviněný nezaplatí peněžítý trest nebo náklady trestního řízení ve stanovené lhůtě, na jejich zaplacení se použijí prostředky z peněžité záruky (bez zřetele na to, kdo ji složil). Jedná se o změnu provedenou novelou č. 265/2001 Sb.

Ve shodě s úpravou v § 73a odst. 6 tr. ř. poučení o důvodech, pro které může peněžítá záruka případnout státu nebo být použita na zaplacení peněžitého trestu nebo nákladů trestního řízení, bude zpravidla součástí usnesení podle odstavce 2 písm. a) (toto usnesení lze zaslat i jiné osobě než obviněnému, která peněžitou záruku složila, pokud nebude uplatněn postup, že se jí zašle toliko toto poučení).

Ve smyslu § 293 tr. ř. u mladistvého je vazba mimořádným zajišťovacím prostředkem, a to za podmínky, jestliže účelu vazby nelze dosáhnout žádným jiným opatřením (princip zdrženlivosti a přiměřenosti je u mladistvého zvlášť zdůrazněn a má podobu subsidiarity zajištění jeho osoby vzetím do vazby). Vazba nemá žádný primárně výchovný účinek, a proto její působení na mladistvého musí být omezeno jen na případy nezbytně nutné.

Účelu vazby lze dosáhnout jinak prostředky vazbu nahrazujícími, zejména zárukou zájmového sdružení občanů (§ 4 odst. 1 tr. ř.) nebo důvěryhodné osoby schopné příznivě ovlivňovat chování mladistvého (§ 73 odst. 1 písm.

a) tr. ř.), když takovou osobou mohou být rodiče, jiné osoby blízké s potřebnou autoritou, vychovatel z internátu, nadřízený na pracovišti atd., slibem mladistvého, že povede řádný život, nedopustí se trestné činnosti, splní povinnosti a dodrží omezení, která mu budou uložena (§ 73 odst. 1 písm. b) tr. ř.), výjimečně i přijetím peněžité záruky (§ 73a tr. ř.) anebo uplatněním zmíněných opatření navzájem či ve spojení s jinými vhodnými opatřeními. Vazbu lze dále nahradit umístěním ve výchovném ústavu, a to na základě rozhodnutí soudu vydaného v občansko - soudním řízení o uložení ústavní výchovy.

O vazbě mladistvého se jinak rozhoduje podle obecných ustanovení (§ 67 a § 68 , § 71 až § 74 tr. ř.), když skutečnosti nezbytné pro zjištění, zda účelu vazby nebylo možné dosáhnout jinak, musí být obsahem odůvodnění každého rozhodnutí o vazbě mladistvého (§ 74 odst. 1 tr. ř.), zejména rozhodnutí o vzetí do vazby (§ 68 tr. ř.). Tyto skutečnosti musí být zkoumány u mladistvého v každém stadiu trestního řízení a závěr o ponechání mladistvého ve vazbě (o zamítnutí jím podané žádosti, o prodloužení vazby apod.) musí být vždy přesvědčivě odůvodněn (§ 71 , § 72 odst. 1 a 2 tr. ř.).

Z uvedeného tedy vyplývá, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže místo uvalení vazby, popř. místo dalšího trvání vazby mladistvého, upřednostňuje široké využívání náhradních zajišťovacích opatření. Kromě institutů nahrazujících vazbu upravených v trestním řádu zákon obsahuje též specifické opatření umožňující nahradit vazbu jen u mladistvého – umístění v péči důvěryhodné osoby (§ 50 zák. mládeže).

I když zákon výrazně omezuje dobu trvání vazby mladistvého, tak přesto se klade zvýšený důraz na posouzení možnosti uplatnění některého z náhradních zajišťovacích opatření již v době před rozhodnutím o vazbě, a v důsledku toho, i přes existenci některého z důvodů vazby, rozhodnout o ponechání mladistvého na svobodě. S výjimkou výše již uváděného institutu umístění mladistvého do péče důvěryhodné osoby se v případě

ostatních opatření nahrazujících vazbu mladistvému uplatní obecná ustanovení trestního řádu (§ 73, § 73a).

UMÍSTĚNÍ MLADISTVÉHO OBVINĚNÉHO V PÉČI DŮVĚRYHODNÉ OSOBY

Základním odlišením tohoto opatření upraveného v ust. § 50 zákona o soudnictví ve věcech mládeže od záruky důvěryhodné osoby dle ust. § 73 odst. 1 písm. a) tr. ř. je předpoklad soustavné péče o mladistvého obviněného a možnosti užít jej i v případě rozhodování o vzetí do vazby z důvodu § 67 písm. b) tr. ř. (jedná se vlastně o jediný případ, kdy lze nahradit i koluzní vazbu jiným opatřením). Toto opatření je nutné také odlišit od přemístění mladistvého do výchovné péče jiné osoby, v takovém případě se nepostupuje dle ustanovení trestního řádu, ale rozhoduje soud příslušný ve věcech péče o nezletilé ve smyslu zákona o rodině.

Zákon pro uplatnění tohoto opatření stanoví několik podmínek :

- osoba přebírající závazek pečovat o mladistvého musí vzhledem ke svým osobním vlastnostem a dosavadnímu životu splňovat předpoklady důvěryhodnosti,
- tato osoba dále musí být ochotná a schopná se ujmout péče o mladistvého, předpokládá se tedy, že požívá u mladistvého dostatečné míry autority nutné k tomu, aby byl splněn účel tohoto opatření,
- závazek přijímá písemně.

Jestliže byl mladistvý svěřen do péče osoby, která neplní převzaté závazky nebo není schopna ovlivnit chování mladistvého žádoucím způsobem, je možné na její návrh nebo i bez návrhu rozhodnout o zproštění převzatého závazku.

Pokud nadále trvá důvod vazby, bude určena jiná osoba, pokud některá připadá v úvahu, nebo bude přijato jiné opatření nahrazující vazbu, v nejkrajnějším případě bude rozhodnuto o vazbě mladistvého, příp. vydán příkaz k jeho zatčení.

Mladistvý se svěřením do péče této osoby musí souhlasit a tento souhlas dává již ve vztahu ke konkrétní osobě. Z povahy věci vyplývá, že při přijetí tohoto opatření proti vůli mladistvého by se nedaly očekávat žádné pozitivní dopady na jeho chování. Dále se mladistvý písemně zaváže, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky, které mu určí soud.

Pokud během trvání tohoto opatření budou z jakýkoli důvodů narušeny vztahy mezi mladistvým a důvěryhodnou osobou, mohou podat k orgánu rozhodujícímu o vazbě návrh na zproštění převzatých závazků, další postup je obdobný shora uvedenému v případě podání návrhu důvěryhodnou osobou.

V. ZÁVĚREM

Smyslem institutu vazby je zajištění osoby obviněného (obžalovaného, příp. odsouzeného) pro zdárný průběh trestního řízení a tomu by měla odpovídat i jeho právní úprava v trestním právu procesním.

Bez procesní vazby se dosud neobešel žádný typ trestního řízení, rozsah a podmínky jejího použití, formy, jejichž prostřednictvím se vazební právo realizovalo a realizuje, i vazební režim jsou poznamenány dlouhodobým vývojem, na který mělo vždy vliv politické a filozofické myšlení. Jak na pozitivních úpravách, tak i při každodenní aplikační praxi orgánů činných trestním řízení se tak projevuje neustálé napětí při hledání optimálních proporcí mezi zájmem na efektivním zajištění účelu trestního řízení a neméně oprávněným zájmem na tom, aby dříve než bude pravomocně rozhodnuto o vině a trestu byly zásahy do osobní svobody obviněného omezeny jen na potřebnou míru.

Ve zdánlivém protikladu se v rámci rozhodování o vazbě střetává na jedné straně zájem orgánů činných v trestním řízení na jeho řádném a pokud možno bezproblémovém průběhu a na straně druhé zájem osoby, jejíž osobní svoboda byla takto omezena, na co nejširší ochraně jejích práv a svobod a možnosti jejich uplatnění. Jedná se opravdu jen o zdánlivě protikladné zájmy, neboť společným pro obě strany by měl být zájem na rychlém projednání vazební věci a zjištění všech významných skutečností, samozřejmě při plném šetření práv obviněného.

Novela trestního řádu, jež by měla být provedena navrhovaným zákonem, směřuje k dalšímu zjednodušení vazební řízení (tento směr již vytyčila často zmiňovaná novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb.), dále k vyřešení nejdůležitějších sporných otázek, které jsou neustále v praxi diskutovány, a k odstranění mezer ve stávající právní úpravě.

Úvahy o tom, zda zachovat současné pojetí vazby jako fakultativního institutu trestního řízení (s výhradou dosavadních výjimek) nebo se více přiklonit k obligatornímu pojetí vazby občas zazní, nejde však o otázku,

kteřá by byla diskutována nějak podrobněji. Objevuje se obdobně často jako například požadavky na opětovné zavedení trestu smrti a její momentální vznesení může být inspirováno atmosférou ve společnosti, nepříznivým vývojem kriminality, a to nejen z hlediska počtu evidovaných trestných činů, ale zejména její struktury (z pohledu rozlišování závažných a méně závažných forem trestné činnosti, podle mediální prezentace některých trestních kauz) a srovnáním s úpravami platnými v zahraničí. Jakékoli snahy o zavedení obligatorní vazby (nebo vazby mající její prvky) však naráží na požadavek ochrany ústavně zaručených práv a svobod a bylo by to i ve zřejmém rozporu se zásadami presumpce neviny a volného hodnocení důkazů, měl-li by soud přímo trestním řádem stanoven, koho do vazby vzít musí. Již několikrát bylo zdůrazněno, že s ohledem na počátek vyšetřování není mnohdy zjištěno dostatečné množství podkladů, na jejichž základě se zjišťuje odůvodněnost trestního stíhání a posuzuje předmětné jednání obviněného, nemluvě o jejich procesní použitelnosti jako důkazů, a právě takto stanovená právní kvalifikace by byla určující pro další postup orgánů činných v trestním řízení ve vazebních věcech. Důsledkem všeho by pak bylo, že u závažnějších trestných činů by se uplatňovalo zjednodušené rozhodování o vazbě, což se nejevívá jako nejšťastnějším řešením.

Vazbu je třeba i nadále respektovat jako fakultativní zajišťovací institut, jenž se použije nezávisle na spáchaném trestním činu, resp. při zkoumání odůvodněnosti trestního stíhání.

Na institut vazby lze pohlížet z několika stran a právě úhel pohledu je často určující pro její hodnocení. Právnícká odborná veřejnost zabývající se problematikou vazby teoreticky ji vnímá jako nutné zlo trestního řízení a předkládá celou řadu zásad a principů, které mají být při rozhodování o vazebních věcech uplatněny. Orgány činné v trestním řízení ji považují za něco, co jim komplikuje práci a zakládá další povinnosti, bez čehož se však

nelze v zájmu zdárného pokračování ve vyšetřování, plynulosti a rychlosti trestního řízení úplně obejít.

Vždy je však třeba mít na paměti, že omezení osobní svobody není účelem vazby, ale jen jejím nezbytným průvodním znakem—nikoli cílem, ale prostředkem k jeho dosažení.

Vazba není trestem, ale znamená zbavení osobní svobody, což jsou znaky současné nejostřejší sankce možné v českém právním řádu. Není trestem, ale započítává se do trestu, postihne člověka, ohledně něhož není dosud jisto, zda je obvinění opodstatněné, ale dolehne na něho a poznamená jej. Trest odnětí svobody je cílenou sankcí za spáchaný trestný čin zahrnující v sobě i morální odsudek společnosti, na rozdíl od vazby musí mít vždy předem stanovenou délku. Zatímco jde-li o vinu a trest, rozhoduje soud vždy o tom, co se stalo v minulosti, při vazbě se rozhoduje o tom, co by se teprve v budoucnu mohlo stát, tedy jaká je reálnost nebezpečí, které opodstatňuje závěr o existenci některého z důvodů vazby, přičemž existenci skutečností odůvodňujících vazbu nelze presumovat, vždy je třeba dovozovat je ze zvláštních okolností případu. Kromě vlastního omezení svobody i obecně difamující důsledek vazebního trestního stíhání zvýrazňující již jím samotným založenou společností negativně vnímanou stagmatizaci osoby. Uvalení a trvání vazby takto zasahuje i do ústavně chráněného práva na ochranu osobnosti.

Právním obsahem institutu vazby je pak vymezení ústavně akceptovatelných důvodů omezení osobní svobody obviněného s cílem znemožnit zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení. Vazba představuje toliko nezbytné omezení osobní svobody, u něhož platí princip presumpce nevinny a jejím jediným smyslem je umožnit orgánům činným v trestním řízení uskutečnění a ukončení tohoto řízení. Omezení osobní svobody vazbou náleží do té oblasti rozhodování orgánů veřejné moci, která nepochybně již z povahy věci nadmíru vyžaduje transparentní preciznost a na níž je nutno z pohledu rozhodovacích důvodů vztahovat vyšší požadavky

co do zřejmosti existence jednotlivých podmínek kladených na samotné uvalení vazby i na její další trvání. Rozhodování o vazbě klade velké nároky zejména na soudce a jeho důslednost při zjišťování všech relevantních skutečností. Během celého trestního řízení, v němž bylo použito tohoto zajišťovacího prostředku je kladem zvýšený důraz na plynulost řízení a důsledné sledování všech zákonem stanovených lhůt. Odpovědnost státního zástupce a soudce za jejich chybná rozhodnutí v rámci vazby, příp. nerespektování či opomenutí vazebních lhůt bývají častými důvody kárných řízení a jsou vděčným tématem sdělovacích prostředků.

Smyslem této práce nebylo zabývat se celým rozsahem právní úpravy vazby. Zejména z pohledu rozhodování o tomto institutu byly hledány její východiska a spjatost s ústavně zaručenými základními právy a svobodami člověka, ze kterých pak mohou být konkretizovány její materiální a formální předpoklady, a stranou byly ponechány otázky týkající se její realizace. Právě s ohledem na tato východiska lze navrhnout případné změny právní úpravy vazby, ať již v práci uvedené, či nikoli, neboť jen tak bude zaručena správná realizace tohoto institutu.

Cílem této práce bylo vymezit institut vazby v českém trestním řízení, zejména uvést, v čem spočívají specifika rozhodování ve vazebních věcech vzhledem k obecným zásadám a principům trestního řízení a jaké jsou hlavní materiální a formální předpoklady rozhodnutí o vzetí do vazby.

Trestní řízení je od svého počátku ovládáno řadou obecně formulovaných právních pravidel–zásad vyjádřených v § 2 trestního řádu, které jsme si přiblížili a zabývali se spojitostí mezi nimi a institutem vazby a jakým způsobem se tyto principy do vazby promítají.

Vazbu obviněného lze rozdělit z hlediska toho, v čem spočívá důvodná obava, na vazbu : útěkovou (bude se skrývat nebo uprchne, aby se vyhnul trestnímu stíhání a trestu), koluzní (bude mařit vyšetřování a ovlivňovat svědky) a předstižná (bude opakovat trestnou činnost, vykoná trestný čin, o

který se pokusil, který připravoval, kterým hrozil.). Z hlediska účelu lze hovořit o vazbě zajišťovací, vyhošťovací. Z hlediska stádia trestního řízení se může jednat o vazbu: v přípravném řízení, v řízení před soudem a po skončení trestního stíhání. Každý z těchto druhů vazby má vlastní předpoklady pro své uplatnění, společným prvkem převážné většiny však je, že se jedná o fakultativní instituty, jenž mají být uplatněny až ve chvíli, kdy sledovaného účelu nelze dosáhnout jiným opatřením s menšími dopady na život obviněného.

K rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby je oprávněn pouze soud, ale v přípravném řízení tak může učinit pouze na návrh státního zástupce. Odůvodněnost vazby a opodstatněnost jejího dalšího trvání se musí přezkoumávat v pravidelných lhůtách, aby došlo k propuštění obviněné osoby na svobodu, jakmile pominou důvody vazby. Zároveň se za trvání vazebních důvodů zjišťuje, zda ji nelze nahradit jiným opatřením—těmi dle trestního řádu jsou záruka za chování obviněného, písemný slib obviněného, dohled probačního úředníka a peněžitá záruka.

Ve všech shora uvedených tématech se uvádějí specifika trestního řízení vedeného proti osobě mladistvé, které v sobě odráží částečně odlišnou povahu řízení vedeného proti mladistvému s ohledem na jeho věk, rozumovou a mravní vyspělost. Vazba mladistvého je krajním prostředkem a zákon zde stanoví nejen kratší lhůty pro její trvání, ale i více možností, jak ji nahradit.

Základní požadavky, aby k vazbě docházelo jen v nejnútnejších případech, v mezích zákona a po nezbytně nutnou dobu, mohou být naplněny, jsou-li při rozhodování o vazbě respektována všechna pravidla a rozhodnutí je náležitě odůvodněno, to vše předpokládá řádný postup orgánů činných v trestním řízení v souladu se zákonem. Ve stávající právní úpravě vazby však stále existuje řada aplikačních problémů, které je třeba řešit, aby postup při rozhodování o vazbě splňoval všechny stanovené podmínky.

POUŽITÁ LITERATURA A POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

- Bárta, J.: Vznikající ústavní soudnictví České republiky, Právník, 7/1993
- Berger, V. : Judikatura Evropského soudu pro lidská práva, 1.české vydání, Praha : IFEC s. r. o. 2003
- Coufal, P. : K problematice zadržené osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve zkráceném přípravném řízení, Trestní právo, 6/2002
- Draščík, A. : K rozhodování soudů o žádosti obviněného o propuštění z vazby, Trestní právo, 2/99
- Hanuš, L. : Hrozba vysokého trestu v kontextu útěkové vazby, Právní rozhledy, 11/2004
- Hanuš, L. : K rozhodování o ponechání ve vazbě dle § 71 trest. řádu, Trestněprávní revue, 11/2003
- Chalupa, L. : Rozporná úprava předstižné vazby, Právní rádce, 11/1999
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci: Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí, Praha 1996
- Jelínek , J., Sovák, Z. : trestní zákon a trestní řád, Poznámkové vydání s judikaturou, 16. aktualizované vydání, Praha : Linde Praha 2001
- Klouček, Z. : K zadržení a vazbě po novele trestního řádu, Trestní právo, 4/2002
- Mandák, V. : Vazba není trest, Bulletin advokacie, 9/1996
- Mandák, V.: Důvody koluzní vazby po novele trestního řádu z roku 1995, Bulletin advokacie, 6 – 7/1996
- Mandák, V. : Náhrada vazby v trestním řízení. Univerzita Karlova, Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 20/1 (1974)
- Mandák, V. : K problematice obhajob osob nacházejících se ve vazbě, Socialistická zákonost, 8/1973
- Mandák, V. : Potřebujeme obligatorní vazbu? Československá kriminalistika, 4/1970

Mandák, V. : Vazba po skončení trestního stíhání, Socialistická zákonnost, 8/1968

Míkule, V., Sládeček, V. : O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu, Bulletin advokacie, 8/1995

Pařízek, I. : Některé problémy prodloužení vazby, Trestní právo, 4/2001

Pařízek, I. : Přípustnost opětovného vzetí obviněného do vazby, Trestní právo, 9/2001

Pavliček, V. a kolektiv : Ústava a ústavní řád České republiky Komentář, 2. díl Práva a svobody, 2. vydání, Praha: Linde 1999

Růžička, M. : Rozhodování soudů o vazbě po nabytí účinnosti novely trestního řádu č. 166/1998 Sb., Trestní právo, 9/99

Růžička, M., Zezulová, J. : Zadržení a vazba v českém trestním procesu, 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2004

Sokol, T. : Rozhodování soudů o vazbě, ještě jednou a trochu jinak, Trestní právo, 1/2000

Šámal, P. : K rozhodování o vazbě po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., Soudní rozhledy

Šámal, P. : K rozhodování o vazbě a k trvání vazby mladistvých v řízení podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, Trestněprávní revue, 2/2004

Šámal, P. : Ještě k problematice prodloužení vazby, Trestní právo, 6/2001

Šťastník, Š. : K roli státního zástupce při rozhodování o dalším trvání vazby, Trestněprávní revue, 7/2005

Vantuch, P. : Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka, Právní rádce, 11/2003

POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení představenstva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 141/1961 Sb. , o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 140/1961 Sb. , trestní zákon

Zákon č. 218/2003 Sb. , o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Zákon č. 293/1993 Sb. , o výkonu vazby

Zákon č. 182/1993 Sb. , o Ústavním soudu

Zákon č. 283/1993 Sb. , o státním zastupitelství

Zákon č. 257/2000 Sb. , o Probační a mediační službě

Zákon č. 200/1990 Sb. , o přestupcích

Zákon č. 6/2002 Sb. , o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

Zákon č. 555/1992 Sb. , o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky

POUŽITÁ JUDIKATURA

Soudní rozhodnutí

- Rt 12/2005 (8 Tvo 42/2004 – Sb. Ns 2005, 2:69)
Rt 12/2004 (3 To 656/2003 – Sb. NS 2004, 4:84)
R 30/2003 (4 To 561/2002 – Sb. NS 2003, 6:140)
Rt 5/2003 (4 To 3/2003 – Sb. NS 2003, 1:21)
R 44/2001 (8 Tz 163/2000 – Sb. NS 2001, 7-8:440)
Rt 2/1999 (4 To 506/97 – Sb. NS 1999, 1:6)
R 7/1996 (1 To 379/95 – Sb. NS 1996,2:73)
R 39/1995 (7 To 2/95 – Sb. NS 1995, 7:301)
R 24/1994 (3 To 100/93 – Sb. NS 1994, 5:166)
Rt 16/1991 (3 To 45/90 – Sb. NS 1991, 1:72)
R 8/1989 (4 To 12/88 – Sb. NS 1989, 1:31)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2005, sp. zn. 11 Tvo 42/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.5.2004, č. j. 11 Tdo 509/2004
(Soudní rozhledy 11/2004)
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.11.2002, č. j. 4 To 86/02
(Soudní rozhledy 6/2003)
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13.4.2005, č. j. 63 Tm 3/2005
(Soudní rozhledy 7/2005)

Rozhodnutí Ústavního soudu

- Nález IV. ÚS 394/05
Nález IV. ÚS 269/05
Nález IV. ÚS 226/05
Nález I. ÚS 641/04
Nález III. ÚS 501/04
Nález II. ÚS 321/04
Nález I. ÚS 585/02

Nález I. ÚS 579/02

- I. ÚS 573/02 (Sb. n. u. US Svazek č. 32 Nález č. 41 str. 397)
- I. ÚS 371/02 (Sb. n. u. US Svazek č. 28 Nález č. 130 str. 117)
- I. ÚS 77/02 (Sb. n. u. US Svazek č. 26 Usnesení č. 12 str. 343)
- I. ÚS 432/01 (Sb. n. u. US Svazek č. 25 Nález č. 8 str. 55)
- IV. ÚS 332/2000 (Sb. n. u. US Svazek č. 21 Nález č. 38 str. 339)
- III. ÚS 286/98 (Sb. n. u. US Svazek č. 12 Usnesení č. 73 str. 541)
- IV. ÚS 264/98 (Sb. n. u. US Svazek č. 11 Nález č. 85 str. 261)
- III. ÚS 101/98 (Sb. n. u. US Svazek č. 12 Usnesení č. 67 str. 513)
- III. ÚS 36/98 (Sb. n. u. US Svazek č. 12 Usnesení č. 60 str. 481)
- III. ÚS 18/98 (Sb. n. u. US Svazek č. 11 Usnesení č. 41 str. 317)
- III. ÚS 148/97 (Sb. n. u. US Svazek č. 9 Nález č. 113 str. 65)
- I. ÚS 334/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 7 Usnesení č. 9 str. 361)
- IV. ÚS 226/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 6 Nález č. 122 str. 383)
- III. ÚS 127/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 5 Nález č. 68 str. 519)
- I. ÚS 70/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 7 Nález č. 29 str. 191)
- I. ÚS 62/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 6 Nález č. 74 str. 27)
- III. ÚS 18/96 (Sb. n. u. US Svazek č. 6 Nález č. 88 str. 145)
- IV. ÚS 55/94 (Sb. n. u. US Svazek č. 2 Nález č. 42 str. 35)

PŘÍLOHY

- NÁVRH NA VZETÍ DO VAZBY
- NÁVRH STÁTNÍHO ZÁSTUPCE NA VZETÍ DO VAZBY
- USNESENÍ SOUDU O PONECHÁNÍ OBŽALOVANÉHO VE VAZBĚ
- STÍŽNOST OBŽALOVANÉHO PROTI USNESENÍ SOUDU O VZETÍ DO VAZBY ZA SOUČASNÉHO NEPŘIJETÍ NABÍDKY PENĚŽITÉ ZÁRUKY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM
- STÍŽNOST OBŽALOVANÉHO PROTI USNESENÍ SOUDU O PONECHÁNÍ VE VAZBĚ
- STÍŽNOST OBVINĚNÉHO PROTI USNESENÍ STÁTNÍHO ZÁSTUPCE O PONECHÁNÍ VE VAZBĚ PODLE § 74 ODS. 4 TR. ŘÁDU
- PÍSEMNÝ SLIB OBVINĚNÉHO UČINĚNÝ PODLE § 73 ODS. 1 PÍSM. B) TR. ŘÁDU
- ZÁRUKA DŮVĚRYHODNÉ OSOBY ZA VAZBU OBVINĚNÉHO

NÁVRH NA VZETÍ DO VAZBY

(§ 67 písm. c) tr. řádu , § 68 odst. 1 , 2 , 3 písm. e) tr. řádu)

+-----+
| Policie České republiky |
| Městské ředitelství Brno |
| Služba kriminální policie a vyšetřování |
| odbor obecné kriminality |
+-----+

MRBM 1222/KPV-TČ-STR-2002

V Brně dne 30. ledna 2002

Městské státní zastupitelství
v Brně

Věc: obviněný Jan Novák - návrh na vzetí do vazby
Příloha: koncept trestního spisu Služby kriminální policie
vyšetřování policie ČR Brno-střed sp. zn. MRBM 15/
KPV-STR-TČ-2002

Policejní orgán Služby kriminální policie vyšetřování
policie ČR Brno-střed podává státnímu zástupce Městského státního
zastupitelství v Brně návrh na vzetí do vazby obviněného jmenem

Jan Novák

nar. 4.6.1970 v Pardubicích,
bez zaměstnání,
bytem Brno, Javorová č. 8

nar. 2.3.1978 v Brně

z důvodů uvedených v ust. § 67 písm. c) tr. řádu za splnění
podmínek daných v ust. § 68 odst. 3 písm. e) tr. řádu.

Dne 10. ledna 2002 bylo pod sp. zn. MRBM 15/KPV-STR-TČ-2002
podle § 160 odst. 1 tr. řádu zahájeno trestní stíhání Jana Nováka
pro skutek spočívající v tom, že dne 9.1.2002 v Brně na ulici
Lesní kolem 15.00 hod. v prodejně potravin firmy Meinl odcizil
láhev alkoholu zn. Fernet o obsahu 1 l v hodnotě 120,-Kč a kávu
zn. Gold v hodnotě 340,-Kč tím způsobem, že věci ukrýl do předem
připravené skříňky k bundě, čehož si všimla prodavačka a obviněný
byl zadržen ostrahou prodejny za pokladnou, čímž způsobil
poškozené organizaci škodu ve výši 460,-Kč, a skutku se dopustil
přesto, že byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5.6.2001
č.j. 5 T 100/2001 odsouzen za trestný čin krádeže podle § 247
odst. 1 písm. e) tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání 6
měsíců nepodmíněně, který vykonal dne 25.12.2001, v čemž je

spatřováno spáchání trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zákona.

Dne 20.ledna 2002 bylo Policií ČR, obvodní oddělení Brno-střed pod sp. zn. MRBM 99/KPV-STR-TČ-2002 zahájeno trestní stíhání obviněného Jana Nováka pro skutek spočívající v tom, že dne 20.1.2002 v Brně na ulici Malinovského kolem 19.00 hod. v prodejně potravin firmy Cooc odcizil láhev alkoholu zn. Becherovka o obsahu 1l v hodnotě 220,-Kč tím způsobem, že věci ukryl do předem připravené skryše k bundě, což viděla prodavačka a obviněný byl zadržen ostrahou prodejny za pokladnou, čímž způsobil poškozené organizaci škodu ve výši 220,-Kč, a skutku se dopustil přesto, že byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5.6.2001 č.j. 5 T 100/2001 odsouzen za trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců nepodmíněně, který vykonal dne 25.12.2001, v čemž je spatřováno spáchání trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zákona.

Dne 29.ledna 2002 bylo Policií ČR, obvodní oddělení Brno-střed pod sp. zn. MRBM 122/KPV-STR-TČ-2002 zahájeno trestní stíhání obviněného Jana Nováka pro skutek spočívající v tom, že dne 29.1.2002 v Brně na ulici Zahradní kolem 23.00 hod. se pokusil poté, co rozbil skleněnou výplň dveří vniknout do prodejny Tabáku a novin poškozeného Františka Hladkého, nar. 5.6.1945, což se mu nepodařilo, když byl na místě činu zadržen poškozeným, přičemž skutku se dopustil přesto, že byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5.6.2001 č.j. 5 T 100/2001 odsouzen za trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců nepodmíněně, který vykonal dne 25.12.2001, v čemž je spatřováno spáchání pokusu trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) e) tr. zákona k § 8 odst. 1 tr. zákona.

Usnesením ze dne 29.1.2002 bylo podle § 20 odst. 1 tr. řádu rozhodnuto o spojení shora uvedených trestních věcí, kdy společné řízení se bude vést pod sp. zn. 15/KPV-STR-TČ-2002.

O obviněném Janu Novákovi bylo zjištěno, že je bez pracovního poměru, není hlášen na úřadu práce a nepobírá ani dávky sociálního zabezpečení. Obviněný byl v minulosti opakovaně soudně trestán pro majetkové trestné činy nepodmíněnými tresty. Sám obviněný prohlásil, že důvodem páchaní trestné činnosti je nedostatek finančních prostředků.

Vzhledem ke všem dosud zjištěným skutečnostem lze mít za do, že u obviněného je dán důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, tedy, že hrozí důvodná obava, že obviněný v případě ponechání na svobodě bude opakovat trestnou činnost, pro níž je stíhán. Obviněný je stíhán pro majetkovou trestnou činnost, které se dopustil bezprostředně poté, co se vrátil s posledního výkonu.

Obviněný je bez pracovního poměru a podle vlastního prohlášení bez zdroje příjmu a trestnou činnost si podle vlastního prohlášení opatřuje prostředky k obživě. Vzetí obviněného do vazby nebrání ani skutečnost, že obviněný je stíhán pro tři trestné činy, za které je mu možno uložit trest odnětí svobody nepřesahující 2 roky, kdy obviněný Jan Novák je stíhán pro úmyslný trestný čin, na něhož zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, neboť obviněný se poté co by mu bylo sděleno obvinění pro skutek ze dne 9.1.2002 dopustil dalších dvou skutku, ve kterých je spatřováno spáchání trestného činu krádeže. Obviněný tedy poté, co mu bylo sděleno obvinění pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán.

Policejní orgán Služby kriminální policie a vyšetřování Brno-střed navrhuje, aby státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně podal k Městskému soudu v Brně návrh na vzetí obviněného jménem Jan Novák do vazby z důvodů uvedených v ust. § 67 písm. c) tr. řádu za splnění podmínek daných v ust. § 68 odst. 3 písm. e, tr. řádu.

Obviněný dosud nemá obhájce, bude nutno mu ho ustanovit.

Obviněný Jan Novák byl policejním orgánem zadržen dle ust. § 75 tr. řádu dne 30.1.2002 v 10.50 hodin. Na osobní svobodě byl obviněný omezen ve vztahu k tomuto trestnímu řízení dne 29.1.2002 v 23.00 hod. na základě zákona č. 283/1991 Sb. Obviněný je umístěn v policejní cele VEO PČR Brno, Bratislavská č. 13/15.

Obviněný Jan Novák ve své výpovědi dne 30.1.2002 ke svému zdravotnímu stavu uvedl, že se cítí zdrav.

Za policejní orgán:
npor. Mgr. Jan Náčejník

**NÁVRH STÁTNÍHO ZÁSTUPCE NA VZETÍ DO VAZBY
(§ 67 písm. a) , b) , c) tr. řádu)**

Městské státní zastupitelství
v Brně

2 Zt 79/2002

Městskému soudu
v Brně

Věc: obviněný Jan Kozák - návrh na vzetí do vazby

Příloha: koncept trestního spisu Služby kriminální policie
vyšetřování policie ČR v Brně sp. zn. MRBM
758/KPV-STR-TČ-2002 a vyšetřovacího spisu MÚV PČR Brno
sp. zn. MVBM 236/10-2001

Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně
podává ve smyslu ust. § 68 odst. 1 tr. řádu soudci Městského
soudu v Brně návrh na vzetí do vazby obviněného jménem

Jan KOZÁK
nar. 1.8.1968 v Pardubicích
bez zaměstnání
bytem trvale Brno, Merhautova č. 145
nehlášeně Brno, Bratislavská č. 21
t.č. v policejní cele VEO PČR Brno,

z důvodů uvedených v ust. § 67 písm. a), b), c) tr. řádu za
splnění podmínek daných v ust. § 68 odst. 2 tr. řádu.

Usnesením policejního orgánu Služby kriminální policie
a vyšetřování policie ČR Brno-střed ze dne 10.4.2002 sp. zn. MRBM
758/KPV-STR-TČ-2002 bylo zahájeno trestní stíhání a sděleno
obvinění Janu Kozákovi pro trestný čin vydírání dle ust. § 235
odst. 2 písm. c) e) tr. zákona, kterého se měl dopustit tím, že
dne 8. dubna 2002 v Brně na ulici Jánská č. 12 v bytě Jana
Pytlíka za použití řeznického nože, který přiložil ke krku
nezletilé Marie Pytlíkové, nar. 5.5.1990, nutil Jana Pytlíka
a Daru Pytlíkovou, rodiče nezletilé, aby dne 15.4.2002
u Městského soudu v Brně ve věci 11 T 564/2001 změnili své
svědecké výpovědi v jeho prospěch, jinak že nezletilou pořeže na
krku a v obličeji.

Sdělení obvinění státní zástupce Městského státního
zastupitelství v Brně přezkoumal a shledal jej důvodným
a zákonným, neboť zjištěné skutečnosti, zejména výpovědi svědků
a listinné materiály nasvědčují tomu, že byl spáchán skutek, pro
který bylo zahájeno trestní stíhání, tento má všechny znaky

trestného činu a jsou zde zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal shora uvedený obviněný.

Ve věci je důvodná obava, že při ponechání obviněného Jana Kozáka na svobodě, by tento uprchl nebo se skrýval, aby se tak vyhnul probíhajícímu trestnímu stíhání, neboť mu hrozí vysoký trest odnětí svobody nemá stálé bydliště. Zároveň jsou dány důvodné obavy, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Z obsahu spisového materiálu vyplývá podezření, že při ponechání na svobodě bude obviněný opakovat trestnou činnost pro niž je stíhán. Tyto obavy vyplývají konkrétně z toho, že obviněný Jan Kozák se po spáchání činu nevrátil do místa trvalého ani nehlášeného bydliště, zadržen byl při náhodné kontrole ve vlaku do Prahy, obviněný byl v minulosti vícekrát soudně trestán za násilnou trestnou činnost, nepracuje, hrozí mu vysoký trest odnětí svobody. Z obsahu spisového materiálu vyplývá podezření, že při ponechání na svobodě bude obviněný opakovat trestnou činnost pro niž je stíhán, tedy bude opakovaně působit na svědky a tyto nutit k výpovědi ve svůj prospěch.

V této trestní věci jsou splněny podmínky ust. § 68 odst. 2 tr. řádu, neboť obviněný Jan Kozák je stíhán pro úmyslný trestný čin, na něhož zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje dvě léta

Státní zástupce tedy navrhuje, aby obviněný jménem Jan Kozák byl vzat do vazby z důvodů uvedených v ust. § 67 písm. a), b), c) tr. řádu za splnění podmínek daných v ust. § 68 odst. 2 tr. řádu.

Obviněný má obhájce, je jím JUDr. Per Nemožný, AK Brno, Poštovská č. 8, přičemž obviněný požádal, aby se obhájce účastnil rozhodování soudce o vzetí do vazby.

Obviněný Jan Kozák byl policejním orgánem zadržen dle ust. § 76 tr. řádu dne 10.4.2002 v 18.45 hodin. Na osobní svobodě byl obviněný omezen ve vztahu k tomuto trestnímu řízení dne 10.4.2002 na základě zákona č. 283/1991 Sb. Obviněný je umístěn v policejní cele VEO PČR Brno, Bratislavská č. 13/15.

Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně nesouhlasí se zařazením obviněného do pracovního procesu v průběhu výkonu vazby.

Obviněný Jan Kozák ve své výpovědi dne 10.4.2002 ke svému zdravotnímu stavu uvedl, že se cítí zdrav.

Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně žádá v souladu s ust. § 77 odst. 2 tr. řádu o včasné vyrozumění o době a místě konání výslechu obviněného při rozhodování a vzetí do vazby.

V Brně dne 11. dubna 2002

L.S.

Státní zástupce:
JUDr. Eva Adamová, v.r.

Návrh na vzetí do vazby převzal soudce Městského soudu v Brně
dne.....v.....hod.

USNESENÍ SOUDU O PONECHÁNÍ OBŽALOVANÉHO VE VAZBĚ
(§ 71 odst. 4 , 6 tr. řádu , § 74 odst. 1 tr. řádu , § 67 písm.
a) c) tr. řádu)

6 T 12/2002

U s n e s e n í

Městský soud v Brně rozhodl v neveřejném zasedání dne 3.května 2002 v trestní věci obžalovaného Jana Nováka, nar. 4.6.1966, bez zaměstnání, bytem Brno, Zahradní č. 8, t.č. ve věznici Brno-Bohunice, stíhaného pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákona, t a k t o :

Podle § 71 odst. 4, 6 tr. řádu se

p o n e c h á v á

obžalovaný Jan Novák ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a) c) tr. řádu.

O d ů v o d n ě n í

U Městského soudu v Brně napadla dne 7.ledna 2002 pod sp. zn. 6 T 12/2002 obžaloba na obžalovaného Jana Nováka pro skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákona.

Obžalovaný se v předmětné věci nachází ve vazbě na základě rozhodnutí Městského soudu v Brně ze dne 5.června 2001 č.j. 7 Nt 5690/2001-5 z důvodů uvedených v § 67 odst. 1 písm. a), c) tr. řádu (dřívější úprava).

Důvod vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu byl při rozhodování o vzetí obžalovaného do vazby spatřován ve skutečnosti, že obžalovaný je stíhán pro závažnou trestnou činnost, pro kterou je ohrožen trestem odnětí svobody v rozmezí 2-10 let a ve skutečnosti, že obžalovaný se nezdržoval v místě bydliště, přebýval u různých kamarádů. Důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu byl dovozován ze skutečnosti, že obžalovaný se trestné činnosti měl dopouštět delší dobu a za situace, kdy byl již pro obdobnou trestnou činnost pravomocně odsouzen.

Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 30.ledna 2002 č.j. 6 T 12/2002-189 bylo podle § 71 odst. 5 tr. řádu rozhodnuto, že obžalovaný se ponechává ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a) c) tr. řádu. Citované usnesení nabylo právní moci dne 5.února 2002.

Podle § 71 odst. 4 tr. řádu jestliže se obviněný ponechá ve vazbě je státní zástupce povinen nejpozději do 3 měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí znovu rozhodnout o tom, zda se obviněný ponechává ve vazbě nebo zda se obviněný propouští z vazby na svobodu. Ustanovení § 71 odst. 6 tr. řádu pak stanoví, že jestliže ponechá obviněného ve vazbě soud je povinen postupovat obdobně jako je uvedeno v odstavci 4.

Jelikož rozhodnutí podle § 71 odst. 5 tr. řádu, kterým byl obžalovaný ponechán ve vazbě, nabylo právní moci dne 5. února 2002, musel soud v souladu s ustanovením § 71 odst. 6 tr. řádu s odkazem na odstavec 4 rozhodnout, zda se obžalovaný nadále ponechává ve vazbě či zda se propouští z vazby na svobodu. Po zvážení celé věci dospěl soud k závěru, že u obžalovaného nadále trvají důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu. Důvod vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu spočívá v tom, že obžalovaný je stíhán pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákona, za který mu hrozí trest odnětí svobody v rozmezí 2-10 let. Obžalovaný se zároveň, jak je zřejmé ze spisu, nezdržoval v místě bydliště, pobýval u různých kamarádů z řad drogově závislých v Brně, u kterých přebýval, vyráběl a prodával pervitin. Z uvedených skutečností podle soudu vyplývá důvodná obava, že obžalovaný v případě propuštění z vazby na svobodu se bude skrývat, aby se tak vyhnul probíhajícímu trestnímu stíhání. Současně hrozí důvodná obava, že obžalovaný bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, když trestné činnosti se měl dopouštět od ledna 2001 do vzetí do vazby a opatřovat si tak prostředky k obživě. V této souvislosti nelze pominout ani skutečnost, že obžalovaný byl již v minulosti 3x soudně trestán pro trestnou činnost související s drogovou problematikou a nyní projednávané trestné činnosti se měl dopustit brzy poté, co se vrátil z posledního výkonu trestu odnětí svobody (říjen 2000). Všechny uvedené skutečnosti odůvodňují důvody vazby podle § 67 písm. a) c) tr. řádu na straně obžalovaného. Předmětnou trestní věc nebylo možno pro obtížnost věci dosud skončit, neboť řada svědků se opakovaně nedostavila k hlavním líčení, přestože jim byly uloženy pořádkové pokuty a bylo požádáno o jejich předvedení. Propuštěním obžalovaného z vazby na svobodu by došlo k podstatnému ztížení dosažení účelu trestního řízení ve smyslu § 1 odst. 1 tr. řádu. Proto bylo rozhodnuto, že obžalovaný se podle § 71 odst. 4, 6 tr. řádu ponechává ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr. řádu.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí je možno podat stížnost do 3 dnů ode dne oznámení prostřednictvím podepsaného soudu ke Krajskému soudu v Brně. Stížnost nemá odkladný účinek.

Městský soud v Brně
dne 3.května 2002

L.S.

JUDr. Jiří Malíček, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:

Poznámka:

Pokud soud ponechá obžalovaného ve vazbě či rozhodne o vzetí obžalovaného do vazby až po podání obžaloby, je povinen nejpozději do 3 měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí rozhodnout, zda se obžalovaný ponechává ve vazbě či se propouští z vazby na svobodu. Nestačí pouhá existence důvodů vazby. Vyžaduje se, aby trestní stíhání nebylo dosud možno skončit pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů a propuštěním obžalovaného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Nerozhodne-li soud ve stanovené lhůtě musí být obžalovaný propuštěn z vazby na svobodu.

**STÍŽNOST OBŽALOVANÉHO PROTI USNESENÍ SOUDU O VZETÍ DO VAZBY ZA
SOUČASNÉHO NEPŘIJETÍ NABÍDKY PENĚŽITÉ ZÁRUKY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM
(§ 74 odst. 1 tr. řádu , § 67 písm. a) , c) tr. řádu , § 73a 1 , 2 písm.
b) tr. řádu)**

V Brně dne 23.května 2002

Krajský soud v Brně
Rooseveltova č. 16
B r n o

prostřednictvím

Městského soudu v Brně
Rooseveltova č. 16
B r n o

sp. zn. 2 T 90/2001

Obžalovaný: Jan Novák, nar.15.6.1960, soukromý podnikatel,
bytem Brno, Zahradní č. 8, t.č. ve věznici Brno-Bohunice,

stíhaný pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst.
3 písm. b) tr. zákona

zastoupený obhájcem: JUDr. Karel Bílý, AK, Brno, Lidická č.
56,

Věc: Stížnost obžalovaného Jana Nováka proti usnesení
Městského soudu v Brně ze dne 20.května 2002 č.j. 2
T 90/2001-256 o vzetí do vazby za současného nepřijetí nabídky
peněžitě záruky podle § 73a odst. 2 písm. b) tr. řádu

tříkrát

Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 20.května 2002 č.j.
2 T 90/2001-256 bylo podle § 68 odst. 1 tr. řádu rozhodnuto, že
se beru do vazby z důvodů uvedených v § v § 67 písm. a), c) tr.
řádu. Současně bylo rozhodnuto, že se nepřijímá nabídka peněžitě
záruky, kterou jsem učinil v rámci rozhodování o vazbě. Proti
rozhodnutí podávám v zákonné lhůtě

stížnost,

kteřou odůvodňuji následovně.

V trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 2 T 90/2001 jsem stíhán pro skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákona. Obžaloba v předmětné věci napadla dne 20. března 2001. Trestného činu jsem se měl podle podané obžaloby dopustit v období od ledna 1999 do října 1999 celkem 25 útoky.

Z odůvodnění usnesení Městského soudu v Brně se podává, že u mě existují důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu, neboť hrozí důvodná obava, že v případě ponechání na svobodě uprchnu, abych se tak vyhnul probíhajícímu trestnímu stíhání a budu zároveň opakovat trestnou činnost, pro kterou jsem stíhán. Nabídnutá peněžitá záruka ve výši 500.000,-Kč, kterou jsem učinil v rámci rozhodování o vazbě, pak nepředstavuje dostačující náhradu za moji vazbu. S tímto závěrem nesouhlasím.

Domnívám se, že důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu neexistují. Nemohu popřít, že jsem se fakticky delší dobu v místě trvalého bydliště nezdržoval, pobýval jsem v zahraničí. V zahraničí jsem se zdržoval z důvodů svým podnikatelských aktivit, tedy nikoliv proto, že bych se chtěl vyhnout probíhajícímu trestnímu stíhání. Měl jsem zájem rozšířit své podnikatelské aktivity a ze zisku uhradit poškozeným způsobenou škodu. Nelze mi klást k tíži, že mé původní představy o délce pobytu v zahraničí byly chybné. Předpokládal jsem, že moje sdělení soudu, že odjíždím na delší dobu do zahraničí postačí. Nemohu za to, že můj dopis nebyl soudu doručen. V této souvislosti chci zdůraznit, že do České republiky jsem se vrátil sám a dobrovolně. Byl jsem zadržen při vstupu na naše území, což mi znemožnilo soudu sdělit, že jsem již vrátil na území České republiky. Mám tedy za to, že důvod vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu neexistuje. Obdobná je situace i pokud se týká důvodu vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, který je dovozován ze skutečnosti, že jsem se měl trestné činnosti dopouštět delší dobu a větším počtem útoků a opatřovat si tak prostředky k obživě. K tomuto chci uvést následující. Po celou dobu probíhajícího trestního stíhání popírám, že bych chtěl poškozené podvést. Jedná se o typické obchodní vztahy, které se mají řešit prostřednictvím obchodního soudu, nikoliv před trestním soudem. Proto nemohu trestnou činností opakovat. Navíc chci poukázat na skutečnost, že k trestné činnosti mělo dojít v roce 1999, přičemž nyní je rok 2002 a nebyla zjištěna žádná konkrétní skutečnost svědčící o tom, že bych trestnou činnost opakoval. Proto se domnívám, že ani důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu u mě není dán.

V případě, že by Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že u mě existují důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu, mám za to, že bylo možné vazbu nahradit peněžitou zárukou. Nabídku peněžitou zárukou jsem učinil při rozhodování o vazbě, kdy jsem

nabídl peněžitou záruku ve výši 500.000,-Kč. Městský soud v Brně rozhodl o nepřijetí peněžité záruky, aniž by své úvahy blíže rozvedl, pouze obecně uvedl, že vzhledem k počtu útoků a skutečnosti, že jsem se dlouhodobě zdržoval v zahraničí nepřichází přijetí peněžité záruky v úvahu. Z těchto skutečností ovšem zároveň dovozuje důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu. V souvislosti s nabídkou peněžité záruky chci zdůraznit, že jsem nebyl soudně trestán a v současné době proti mě není vedeno žádné další trestní stíhání. Domnívám se, že právě s přihlédnutím k mé osobě by bylo na místě přijetí peněžité záruky, která představuje jiné opatření, kterým lze dosáhnout účely vazby. I výši nabídnuté peněžité záruky považuji za dostačující, neboť se jedná o částku představující veškerou mou finanční hotovost. Proto i v tomto směru považuji rozhodnutí Městského soudu v Brně za nesprávné.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem

n a v r h u j i ,

aby Krajský soud v Brně podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu rozhodl, že usnesení Městského soudu v Brně ze dne 20.května 2002 č.j. 2 T 90/2001-256 se zrušuje a sám rozhodl, že se propouštím z vazby na svobodu, popř. rozhodl, že se podle § 73a odst. 1 tr. řádu přijímá peněžítá záruka ve výši 500.000,-Kč jako náhrada za mou vazbu a já se propouštím z vazby na svobodu.

Jan Novák

Poznámka:

O přijetí peněžité záruky při rozhodování o vzetí do vazby může rozhodnout pouze soud. V případě žádosti o propuštění z vazby na svobodu za současné nabídky peněžité záruky může v rámci přípravného řízení o přijetí záruky a propuštění obviněného z vazby rozhodnout státní zástupce(§ 73b odst. 3 tr. řádu). Peněžitou zárukou nelze nahradit důvod vazby podle § 67 písm. b) tr. řádu. Proti rozhodnutí o vazbě je podle § 74 odst. 1 tr. řádu přípustná stížnost. Stížnost je třeba podat do 3 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. O stížnosti rozhoduje soud.

STÍŽNOST OBŽALOVANÉHO PROTI USNESENÍ SOUDU O PONECHÁNÍ VE VAZBĚ
(§ 74 odst. 1 tr. řádu , § 71 odst. 4 , 6 tr. řádu , § 67 písm.
a) , c) tr. řádu)

V Brně dne 9.května 2002

Krajský soud v Brně
Rooseveltova č. 16
B r n o

prostřednictvím

Městského soudu v Brně
Rooseveltova č. 16
B r n o

sp. zn. 6 T 12/2002

Obžalovaný: Jan Novák, nar.4.6.1966., bez zaměstnání, bytem
Brno, Zahradní č. 8, t.č. ve věznici Brno-Bohunice,

stíhaný pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných
a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a), b)
tr. zákona,

zastoupený obhájcem: JUDr. Karel Bílý, AK Brno, Lidická č.
56,

Věc: Stížnost obžalovaného Jana Nováka proti usnesení
Městského soudu v Brně ze dne 3.května 2002 č.j. 6 T 12/2002-256
o ponechání ve vazbě

tříkrát

Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 3.května 2002 č.j. 6
T 12/2002-256 bylo podle § 71 odst. 4, 6 tr. řádu rozhodnuto, že
se ponechávám ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr.
řádu. Proti tomuto rozhodnutí podávám v zákonné lhůtě

stížnost,

kterou odůvodňuji následovně:

Z usnesení Městského soudu v Brně se podává, že bylo
shledáno, že u mě nadále existují důvody vazby podle § 67 písm.

a), c) tr. řádu a mým propuštěním z vazby na svobodu by došlo k podstatnému ztížení dosažení účelu trestního řízení. S tímto nemohu souhlasit.

Především se domnívám, že u mě neexistují důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu. Od počátku zahájení trestního stíhání popírám, že bych se dopustil trestné činnosti, pro kterou jsem stíhán. Poukazuji v tomto směru na svoji obhajobu, která nebyla provedenými důkazy vyvrácena. Naopak svědci, které se dosud podařilo v rámci hlavních líčení vyslechnout, potvrdili moji obhajobu. Jsem si vědom, že rozhodnutí o vazbě není rozhodnutím o vině, ale podle mého názoru při rozhodování o mém dalším ponechání ve vazbě musí soud vzít v úvahu i stav dokazování a jaké skutečnosti z provedeného dokazování vyplývají. Pokud se pak týká samotných důvodů vazby domnívám se, že neexistují žádné skutečnosti, které by odůvodňovaly obavu, že v případě ponechání na svobodě se budu skrývat, abych se tak vyhnul probíhajícímu trestnímu stíhání a že budu opakovat trestnou činnost, pro kterou jsem stíhán. Jelikož jsem se žádné trestné činnosti nedopustil nemám důvod se skrývat a ani opakovat trestnou činnost. Nemohu souhlasit s tím, že bych se nezdržoval v místě trvalého bydliště, neboť jsem si řádně přebíral poštu. Ze skutečnosti, že jsem občas přebýval mimo místo bydliště, nelze dovozovat, že bych se skrýval, neboť máme ústavně zaručenou svobodu pohybu. Rovněž nemohu souhlasit s tím, že bych byl bez finančních prostředků, neboť jsem byl před vzetím do vazby hlášen na úřadu práce a pobíral jsem sociální dávky ve výši 3.800,-Kč měsíčně. Zároveň se nemohu ztotožnit se závěrem soudu, že věc nebylo možno pro obtížnost dosud skončit. Příčiny neskončení věci spočívají výlučně na straně soudu, který opakovaně odročoval hlavní líčení z důvodů nedostavení se předvolaných svědků, aniž by plně využil možnosti, které mu dává trestní řád, jako uložení pořádkových pokut a nařízení předvedení svědků. K těmto krokům soud přistoupil až poté, co to bylo navrženo mým obhájcem a státním zástupcem. Proto považuji podanou stížnost za důvodnou.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem

navrhuji,

aby Krajský soud v Brně podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu rozhodl, že usnesení ze dne 3.května 2002 č.j. 6 T 12/2002-256 se ruší a rozhodl, že se propouštím z vazby na svobodu.

Jan Novák

Poznámka:

Pokud soud ponechá obžalovaného ve vazbě či rozhodne o vzetí obžalovaného do vazby až po podání obžaloby, je povinen nejpozději do 3 měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí rozhodnout, zda se obžalovaný ponechává ve vazbě či se propouští z vazby na svobodu. Ne stačí

pouhá existence důvodů vazby. Vyžaduje se, aby trestní stíhání nebylo dosud možno skončit pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů a propuštěním obžalovaného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Nerozhodne-li soud ve stanovené lhůtě musí být obžalovaný propuštěn z vazby na svobodu. Proti rozhodnutí o ponechání ve vazbě je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek.

STÍŽNOST OBVINĚNÉHO PROTI USNESENÍ STÁTNÍHO ZÁSTUPCE O PONECHÁNÍ
VE VAZBĚ PODLE § 74 Odst. 4 TR. ŘÁDU
(§ 74 odst. 1 tr. řádu , § 71 odst. 4 tr. řádu , § 73b odst. 2
tr. řádu , § 146a odst. 1 písm. a) tr. řádu , § 67 písm. c) tr.
řádu)

V Brně dne 20.července 2002

Městský soud v Brně
Rooseveltova č. 16
B r n o

prostřednictvím

Městského státního zastupitelství v Brně
Koblišná č. 1
B r n o

sp. zn. 8 Zt 2/2002

Obviněný: Jan Novák, nar.25.8.1963, bez zaměstnání, bytem
Brno, Zahradní č. 8, t.č. ve věznici Brno-Bohunice,

stíhaný pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm.
b), odst. 3 písm. b) tr. zákona a jiné

zastoupený obhájcem: JUDr. Karel Bílý, AK, Brno, Lidická č.
56,

Věc: Stížnost obviněného Jana Nováka proti usnesení státního
zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze dne
17.července 2002 č.j. 8 Zt 2/2002-15 o ponechání ve vazbě

třikrát

Usnesením státního zástupce Městského státního
zastupitelství v Brně ze dne 17.července 2002 č.j. 8 Zt
2/2002-15 bylo podle § 71 odst. 4 tr. řádu rozhodnuto, že se
nadále ponechávám ve vazbě z důvodu uvedeného v § 67 písm. c) tr.
řádu. Proti rozhodnutí podávám v zákonné lhůtě

st í ž n o s t,

kte rou odůvodňuji následovně.

Z napadeného usnesení vyplývá, že státní zástupce dospěl k závěru, že u mě nadále existuje vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, neboť trvá důvodná obava, že v případě propuštění z vazby na svobodu budu opakovat trestnou činnost, pro kterou jsem stíhán. S rozhodnutím státního zástupce nesouhlasím.

Jsem stíhán pro skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestných činů krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákona a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zákona. Skutku jsem se měl dopustit jednáním spočívajícím v tom, že jsem měl v období od srpna 2001 do konce prosince 2001 vniknout v 15 případech do bytů nacházejících se na území města Brna a odcizit z těchto bytů zlato, spotřební elektroniku a peníze a svým jednáním způsobit škodu ve výši 689.125,-Kč. Do vazby jsem byl vzat rozhodnutím soudce Městského soudu v Brně ze dne 3.ledna 2002 č.j. 7 Nt 8/2002-5 z důvodu uvedeného v § 67 písm. c) tr. řádu. Usnesením státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 5.dubna 2002 č.j. 8 Zt 2/2002-9 bylo rozhodnuto, že se podle § 71 odst. 3 tr. řádu nadále ponechávám ve vazbě z důvodu uvedeného v § 67 písm. c) tr. řádu. Usnesení nabylo právní moci dne 18.dubna 2002.

Z napadeného usnesení se podává, že státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně se domnívá, že u mě nadále trvá důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu a pro obtížnost věci nebylo možno věc skončit ve lhůtě 3 měsíců od právní moci rozhodnutí podle § 71 odst. 3 tr. řádu. Citovaný důvod vazby je dovozován ze skutečnosti, že jsem stíhán pro závažnou trestnou činnost majetkového charakteru, které jsem se měl dopouštět delší dobu a více útoky, kdy trestnou činností jsem si měl opatřovat prostředky k obživě. Na rozdíl od státního zástupce mám za to, že důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu pominul. Poukazuji na skutečnost, že jsem se trestné činnosti nedopustil v takovém rozsahu, jak mi je kladeno za vinu v usnesením o zahájení trestního stíhání. Provedenými důkazy bylo prokázáno, že jsem nemohl spáchat útoky pod body 3-5 usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť v uvedeném období jsem byl na dovolené. Očekávám proto, že pro tyto útoky bude zastaveno trestní stíhání, což bude mít vliv na právní kvalifikaci mého jednání, když škoda dosáhne částky 458.000,-Kč. V důsledku snížení výše způsobené škody bude mé jednání možno posoudit pouze jako trestné činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákona a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, odst. 2 tr. zákona, za které mi hrozí trest odnětí svobody v maximální výměře do 3 roků. Současně se domnívám, že státní zástupce při posuzování věci nevzal v dostatečné míře v úvahu, že se na mě hledí jako bych nebyl soudně trestán a že jsem uhradil část způsobené škody. Všechny tyto skutečnosti mě opravňují k závěru, že důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu pominul.

I kdyby se soud neztotožnil s mými závěry ohledně pominutí důvodu vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, tak se domnívám, že nemohu být nadále ponechán ve vazbě. Z dikce ustanovení § 71 odst. 4 tr. řádu je zřejmé, že nestačí samotná existence důvodů vazby. Vyžaduje se, aby současně pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů nebylo možno trestní stíhání ve lhůtě podle § 71 odst. 3 tr. řádu skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno či podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Žádný z těchto předpokladů nebyl splněn. Státní zástupce v odůvodnění napadeného usnesení pouze obecně konstatuje, že pro obtížnost věci nebylo možno věc ve lhůtě uvedené § 71 odst. 3 tr. řádu skončit, aniž by bylo blíže specifikováno v čem spočívá obtížnost věci a proč mým propuštěním z vazby na svobodu hrozí, že bude zmařeno či podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. V této souvislosti poukazuji i na průtahy ve věci, ke kterým došlo. Do vazby jsem byl vzat dne 3.ledna 2002. První výslech ovšem proběhl až 3.února 2002. Na návrhy obhájce na doplnění dokazování nebylo reagováno a policejní orgán hodlá navržené důkazy provést teprve nyní, ačkoliv jejich provedení k prověření mé obhajoby bylo navrhováno již v rámci mého výslechu dne 3.února 2002. Ze všech těchto důvodů se domnívám, že nemohu být nadále ponechán ve vazbě.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem

n a v r h u j í ,

aby Městský soud v Brně podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu rozhodl, že usnesení státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 17.července 2002 č.j. 8 Zt 2/2002-15 se zrušuje a sám rozhodl, že se podle § 71 odst. 4 tr. řádu propouštím z vazby na svobodu.

Jan Novák

Poznámka:

Proti rozhodnutí o vazbě je podle § 74 odst. 1 tr. řádu přípustná stížnost. Stížnost je třeba podat do 3 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. O stížnosti rozhoduje soud. V rámci přípravného řízení musí státního zástupce poté, co doba vazby dosáhne tří měsíců rozhodnout do pěti pracovních dnů po uplynutí této doby, zda se obviněný nadále ponechává ve vazbě nebo se z vazby propouští na svobodu. Pokud státní zástupce uvedené rozhodnutí neučiní ve stanovené lhůtě musí být obviněný z vazby propuštěn. Prodloužit vazbu nad tuto lhůtu je možné podle § 71 odst. 4 tr. řádu, kdy již nestačí existence důvodu vazby musí zde být splněny další podmínky uvedené v tomto odstavci, tedy že pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů nebylo možno věc ve stanovené lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno či podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Lhůta podle § 71 odst. 4 tr. řádu se počítá od právní moci rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě(§ 71 odst. 3 tr. řádu)

**PÍSEMNÝ SLIB OBVINĚNÉHO UČINĚNÝ PODLE § 73 ODST. 1 PÍSM. B) TR.
ŘÁDU**

(§ 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu , 67 písm. c) tr. řádu)

V Brně dne 18.dubna 2002

Obviněný: Jan Novák, nar. 15.12.1960, soukromý podnikatel,
bytem Brno, Zahradní č. 8,

stíhaný pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1, 2
písm. c) tr. zákona

zastoupený obhájcem: JUDr. Karel Bílý, AK, Brno, Lidická č.
56,

Věc: Písemný slib obviněného Jana Nováka

Dne 16.dubna 2002 jsem převzal usnesení o zahájení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákona. Skutek spočívá v tom, že jsem měl dne 10.dubna 2002 v Brně na ulici Zahradní č. 8 v bytě č. 15 v době od 15.00 do 18.hod. pod pohrůžkou použití legálně držené pistole nutil poškozenou Petru Novákovou, nar. 1.6.1966, k zpětvzetí návrh na rozvod, což poškozená ze strachu přislíbila. Věc je vedena u Policie ČR, Městského ředitelství Brno, Služby kriminální policie a vyšetřování, oddělení obecné kriminality, Brno-střed pod sp. zn. MRBM 40/KPV-STR-TČ-2002.

K věci jsem se vyjádřil v rámci výslechu před policejním orgánem dne 16.dubna 2002. Po výslechu jsem byl podle § 75 tr. řádu zadržen a upozorněn, že policejní orgán bude podávat státnímu zástupci podnět k podání návrhu na vzetí do vazby z důvodu uvedených v § 67 písm. c) tr. řádu.

Domnívám se, že důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu u mě neexistuje. Nepopírám, že jsem se trestné činnosti, pro kterou se vede trestní stíhání, dopustil. Z mé strany se ovšem jednalo o ojedinělé chování vyvolané stresem, kdy jsem se nedokázal vyrovnat s odchodem manželky. Jsem si vědom, že jsem reagoval nevhodně. Chci ovšem zdůraznit, že poškozené jsem nijak fyzicky neublížil. Současně chci poukázat na své osobní poměry, kdy se zdržuji v místě bydliště, podnikám v oboru nákup zboží za

účelem dalšího prodeje a dosud jsem nebyl soudně trestán.

Pokud by ovšem soudce rozhodující o vazbě dospěl k závěru, že u mě existuje důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, domnívám se, že vazbu lze nahradit písemným slibem učiněným podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu. Písemný slib považuji za dostačující náhradu za vazbu, když jsem nebyl dosud soudně trestán. Současně poukazuji i na motiv trestné činnosti, kterým byl citový vztah k poškozené.

Dávám písemný slib ve znění:

Slibuji, že provedu řádný život, zejména se nedopustím trestné činnosti, na vyzvání se dostavím k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámím vzdání se z místa pobytu. Budu se zdržovat na adrese Brno, Zahradní č. 8, Brno. Splním povinnosti a omezení spočívající v tom, že nebudu vyhledávat poškozenou Petru Novákovou, nar. 1.6.1966, bytem Brno, Lidická č. 8, v průběhu probíhajícího trestního stíhání.

Jan Novák

Poznámka:

Písemným slibem lze nahradit důvody vazby podle § 67 písm. a) , c) tr. řádu . Písemný slib nemůže nahradit vazbu v případě důvodu vazby podle § 67 písm. b) tr. řádu . Písemný slib musí být vlastnoručně podepsán obviněným.

ZÁRUKA DŮVĚRYHODNÉ OSOBY ZA VAZBU OBVINĚNÉHO
(§ 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu , § 67 písm. c) tr. řádu)

V Brně dne 3. února 2002

Městský soud v Brně
Roosewellová ul. č. 16
B r n o

sp. zn. Nt 1259/99

Návrh na převzetí záruky za vazbou obviněného

Můj druh, Jan Novák, nar. 20.12.1966, bytem Brno, Zahradní č. 8, byl dne 2. února 2002 zadržen Policií ČR a téhož dne bylo proti jeho osobě podle § 160 odst. 1 tr. řádu zahájeno trestní stíhání pro skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákona. Trestní stíhání je vedeno u Policie ČR, Městské ředitelství Brno, Služby kriminální policie a vyšetřování, oddělení obecné kriminality Brno-střed pod sp. zn. MRBM 103/KPV-STR-TČ-2002. Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně podal dne 3. února 2002 návrh na vzetí mého druhu do vazby z důvodu uvedeného v § 67 písm. c) tr. řádu.

Skutek spočívá v tom, že Jan Novák měl dne 19. ledna 2002 v Brně na ulici Lesní kolem 18.00 hod. v chodbě rodinného domu č. 9 vyhrožovat použitím pistole poškozenému Janu Malému, nar. 20.8.1956, když vyhrůžky směřovaly k tomu, aby poškozený podepsal dlužní úpis na částku 400.000,- Kč, kterou dlužil obviněnému ze společného podnikání, což poškozený z obavy o svůj život učinil.

Já, níže podepsaná družka obviněného, Marie Malá, nar. 30.8.1966, bytem Brno, Zahradní č. 8, využívám možnosti dané § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu a po seznámení s okolnostmi případu, zejména skutkem, pro který je obviněný stíhán a z důvody vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu, které jsou spatřovány u obviněného a které spočívají ve skutečnosti, že obviněný byl již 2x soudně trestán a v současné době se nachází ve zkušební době podmíněného odsouzení, nabízím soudu záruku za další chování obviněného jako náhradu za jeho vazbu.

Ke svým osobním poměrům uvádím, že jsem sukromá podnikatelka, provozuji cukrárnu. Nebyla jsem nikdy soudně trestána a ani projednávána pro přestupek.

Okamžikem propuštění ze zadržení obviněného Jana Nováka přebírám záruku za jeho další chování, jakož i za to, že se bude dostavovat na vyzvání soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a splní povinnosti a dodrží omezení, které se mu uloží.

Vzhledem k úzkému citovému vztahu mezi mnou a obviněným, ze kterým žiji už 5 let ve společné domácnosti a faktu, že spolu máme nezletilého syna Petra Nováka, nar. 20.3.1999, jsem přesvědčena, že mohu výrazně ovlivnit jeho chování a vést jej k tomu, aby se choval patřičným způsobem a vyvaroval se páčání trestné činnosti. Pokud bude obviněný propuštěn ze zadržení, budeme se zdržovat nadále na adrese Brno, Zahradní č. 8 a já osobně dohlédnu na to, aby obviněný pečlivě plnil všechny povinnosti, které mu vyplývají z postavení obviněného, zejména, aby strpěl a dodržoval všechny omezení stanovené orgány činnými v trestním řízení.

Obracím se tedy na soud a žádám, aby moje záruka byla přijata a můj druh Jan Novák propuštěn ze zadržení.

Marie Malá

Poznámka:

Osoha, která nabízí záruku musí být seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby. V přípravném řízení tak činí státní zástupce, v řízení před soudem soud. Záruka důvěryhodné osoby musí být podepsaná. Zárukou důvěryhodné osoby či zájmového sdružení občanů podle § 73 odst. 1 písm. a) tr. řádu lze nahradit důvody vazby podle § 67 písm. a), c) tr. řádu.